

Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland

Jaarverslag 2024

23 mei 2025

Inhoudsopgave van het jaarverslag

Meerjarenoverzicht van kerncijfers en kengetallen	3
Verslag van het bestuur	4
1. Inleiding	4
2. Karakteristieken en governance van het fonds	5
3. Financiële paragraaf	12
4. Beleggingsparagraaf	16
5. Risicoparagraaf	20
6. Verwachte gang van zaken	27
Verslag visitatiecommissie	28
Reactie bestuur op verslag visitatiecommissie	31
Verslag verantwoordingsorgaan	32
Reactie bestuur op verslag verantwoordingsorgaan	35
Jaarrekening	36
Balans na resultaatverdeling per 31 december 2024 (in € '000)	37
Staat van baten en lasten over 2024 (in € '000)	38
Kasstroomoverzicht over 2024 (in € '000)	39
Toelichting op de balans en staat van baten en lasten	40
Statutaire regeling over de bestemming van het saldo van baten en lasten	59
Actuariële verklaring	60
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	62

Meerjarenoverzicht van kerncijfers en kengetallen

	2024	2023	2022	2021	2020	2019
Financiële gegevens per 31 december (x € 1.000)						
Beleggingen (inclusief lopende interest)	164.007	154.929	146.616	187.069	184.819	176.041
Pensioenvermogen	164.537	155.418	146.693	186.669	184.672	175.842
Voorzieningen pensioenverplichtingen	134.625	130.472	125.312	163.723	179.357	165.026
Duratie van de pensioenverplichtingen (jaar)	15	16	16	19	20	20
Premies (bijdragen)	698	595	942	498	468	499
Pensioenuitkeringen	4.028	3.892	3.244	3.004	2.789	2.655
Actuele dekkingsgraad	121,7%	118,7%	116,7%	113,6%	102,9%	106,4%
Beleidsdekkingsgraad	122,3%	120,0%	121,7%	110,3%	97,7%	104,3%
Vereiste dekkingsgraad	120,4%	121,5%	126,8%	121,6%	120,7%	121,7%
Reële dekkingsgraad	93,0%	90,5%	93,6%	89,4%	79,7%	84,0%
Rendement vastrentend	9,3%	8,1%	-12,0%	0,6%	2,1%	9,6%
Rendement LDI	-0,3%	12,3%	-51,6%	-12,7%	17,9%	24,8%
Rendement zakelijke waarden	14,2%	10,4%	-15,3%	16,4%	2,6%	25,8%
Rendement Convertibles	4,6%	5,4%	-16,8%	0,4%	29,7%	8,8%
Totaal rendement	8,6%	8,9%	-19,5%	2,9%	6,9%	16,3%
Aantallen per 31 december						
Actieve deelnemers	0	0	0	0	0	0
Houders premievrije polissen	343	358	376	394	404	411
Gepensioneerden	137	125	115	105	96	91
Totaal aantal deelnemers	480	483	491	499	500	502
Indexatie (toeslag) pensioenen per 1 januari (volgend jaar)						
Alle pensioenreglementen	1,32%	0,00%	8,19%	0,00%	0,00%	0,00%
Indexatie ambitie	2,54%	-1,40%	17,16%	2,57%	0,99%	1,64%

Verslag van het bestuur

1. Inleiding

Hierbij presenteren wij het jaarverslag van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland (SPAN). Met dit verslag geven wij een beeld van de financiële positie van 2024 en de ontwikkelingen die zich in 2024 bij het fonds hebben voorgedaan.

De financiële positie van het fonds, uitgedrukt in de actuele dekkingsgraad, is in 2024 verbeterd ten opzichte van 2023. De dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen het vermogen en de verplichtingen van het fonds. De actuele dekkingsgraad steeg van 118,7% naar 121,7%. Deze verbetering kwam tot stand door goede beleggingsresultaten die de drukkende effecten van een licht gedaalde rente en van de toegekende verhoging van de pensioenen meer dan compenseerden.

De beleidsdekkingsgraad (het gemiddelde van de laatste twaalf maandelijkse actuele dekkingsgraden) steeg van 120,0% naar 122,3%. Omdat de beleidsdekkingsgraad daarmee weer hoger is dan de vereiste dekkingsgraad van 120,9% heeft het fonds geen vermogenstekort meer. Het fonds is daarmee uit herstel en hoeft daarom in 2025 geen herstelplan bij De Nederlandsche Bank in te dienen.

Het beleggingsrendement in 2024 was 8,56% (2023: 8,93%). Dit positieve beleggingsresultaat was met name het gevolg van de stijging van de aandelenbeurzen onder andere door de goede waardering van informatietechnologie gerelateerde aandelen.

De verbetering van de financiële positie stelde het fonds in staat om per 1 januari 2025 een verhoging van de pensioenen toe te kennen van 1,32%. De financiële positie van het fonds liet echter onder de geldende wettelijke regels niet toe dat de inflatie van 2024 van 2,54% volledig kon worden gevolgd. De toeslag van 1,32% per 1 januari 2025 is in de stand per 31 december 2024 verwerkt.

Eén van de grote onderwerpen voor Nederlandse pensioenfonds is de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Wij zijn in 2023 en 2024 in regelmatig overleg geweest met de bij de werkgever AT&T Nederland betrokken sociale partners. De werkgever heeft het fonds eind 2024 laten weten geen verzoek aan het fonds te zullen doen om de bij het fonds opgebouwde rechten in te varen in het nieuwe pensioenstelsel.

Ook zijn wij in 2024 met de werkgever in overleg geweest over de toekomst van het fonds. Het pensioenfonds is relatief klein en gesloten voor nieuwe deelnemers en nieuwe opbouw. De toekomstbestendigheid van het fonds komt daarmee in gedrang. Het overleg met de werkgever richt zich op mogelijk andere uitvoeringsopties en de waarde die kan worden toegekend aan de huidige afspraken tussen de werkgever en het fonds. Het fonds heeft verschillende toekomstopties in kaart gebracht en beoordeeld, waarbij het belang van de deelnemers voorop staat. Naar verwachting zal in 2025 een besluit worden genomen ten aanzien van de toekomst van het fonds.

Dit verslag bevat verder de belangrijkste bestuursaangelegenheden van 2024 en andere rapportages die de lezer een goed en volledig beeld zullen geven van de ontwikkelingen bij ons fonds. Graag nodigen wij u uit tot het lezen van dit jaarverslag.

Wij willen iedereen bedanken die in 2024 voor het fonds werkzaam is geweest.

2. Karakteristieken en governance van het fonds

Juridische structuur

Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland, statutair gevestigd in Den Haag, is opgericht op 28 juni 1999. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 34117670. Het fonds is feitelijk gevestigd aan de Wilhelmina van Pruisenweg 104 te Den Haag.

Het fonds is een ondernemingspensioenfonds en is aangesloten bij de Pensioenfederatie.

Per 1 januari 2014 is het fonds een gesloten fonds geworden; er treden vanaf die datum geen nieuwe deelnemers toe en er vindt geen nieuwe pensioenopbouw meer plaats.

Het fonds draagt de verantwoordelijkheid voor een goede uitvoering van de pensioenregelingen voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden in overeenstemming met de bestaande wet- en regelgeving.

De inhoud van de pensioenregeling is een invulling van de uitvoeringsovereenkomst met de werkgever. De inhoud van de uitvoeringsovereenkomst is het resultaat van de pensioentoezegging verwoord in de pensioenovereenkomst.

Missie, visie en strategie

De algemene doelstelling van het beleid van het fonds is om de pensioentoezegging aan deelnemers na te komen. De pensioentoezegging volgt uit een hybride pensioenovereenkomst; een combinatie van een uitkeringsovereenkomst en een premieovereenkomst in de zin van de Pensioenwet. Het beleid is zodanig ingericht dat onder een breed scala van omstandigheden de pensioentoezegging kan worden nagekomen.

Voor de uitkeringsovereenkomst heeft het fonds de ambitie een inkomensgerelateerd en waardevast pensioen voor onze deelnemers te verzorgen. De ingelegde gelden worden beheerd met een op een hoog en stabiel rendement gericht transparant beleggingsbeleid. Het fonds belegt weloverwogen en beheerst de beleggingsrisico's onder andere door spreiding van de beleggingen.

Het fondsbestuur voert de aan haar toevertrouwde taken op deskundige, professionele, adequate, correcte, weloverwogen en zorgzame wijze uit. Bestuursleden zijn aanspreekbaar op hun gedrag en hun besluiten. Ingeschakelde externe partijen moeten ook aan de normen van het fonds voldoen.

Het fonds communiceert helder en open over de regeling, de financiële positie van het fonds en de risico's die daaraan verbonden zijn voor de belanghebbenden bij het fonds. Het fonds wil ook helder en open verantwoording afleggen over de invulling van de aan haar opgedragen taak, het beleid dat zij voert en de resultaten daarvan.

Het beleid van het fonds is gericht op een integere bedrijfsvoering. De verantwoordelijkheid hiervoor is vastgelegd in artikel 143 van de Pensioenwet en betreft in ieder geval regels inzake het beheersen van bedrijfsprocessen en bedrijfsrisico's, integriteit, soliditeit en het beheersen van de financiële positie middels een periodieke haalbaarheidstoets.

Statuten

Het fonds heeft als statutair doel het verstrekken of doen verstrekken van pensioenen en/of andere uitkeringen.

In 2023 is de aanzet gegeven voor een aanpassing van de statuten. De aanpassing betreft met name de artikelen die voorzien in de wijze van benoeming van bestuursleden en van de samenstelling en benoeming van leden van het verantwoordingsorgaan. De herziene statuten zijn op 7 februari 2024 van kracht geworden. Het bestuur heeft voor de aanpassing een positief advies van het verantwoordingsorgaan ontvangen.

Kenmerken regeling

Het fonds voert de volgende pensioenregelingen uit:

1. Het AT&T Pensioenreglement:	Dit reglement is per 31-12-2013 beëindigd.
2. Het Pensioenreglement (oud):	Dit reglement is per 31-12-2005 beëindigd.
3. Het Flex-Pensioenreglement:	Dit reglement is per 31-12-2005 beëindigd.

In deze regelingen bevinden zich alleen pensioengerechtigden en gewezen deelnemers. Met ingang van 1 januari 2014 is er voor alle werknemers van AT&T Nederland een nieuwe pensioenovereenkomst van toepassing die niet door het fonds wordt uitgevoerd. Vanaf die datum vindt geen nieuwe opbouw meer plaats in het fonds.

Het AT&T Pensioenreglement is een combinatie van een 'Defined Benefit'-regeling (DB) en een 'Defined Contribution'-regeling (DC).

De DB-regeling is een uitkeringsovereenkomst waarin een ouderdomspensioen werd opgebouwd op basis van een middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 65 jaar en een opbouwpercentage van 2,25% van de pensioengrondslag. De regeling kent diverse flexibiliseringsopties. Bij pensionering kan de deelnemer onder voorwaarden kiezen om een deel van de pensioenaanspraken om te zetten in een nabestaandenpensioen. Er geldt een voorwaardelijke toeslagregeling waarbij de pensioenuitkeringen en -aanspraken onder voorwaarden jaarlijks kunnen worden verhoogd met maximaal het afgeleide consumentenprijsindexcijfer.

De DC-regeling is een premieovereenkomst waarin een persoonlijk pensioenkapitaal wordt opgebouwd. Iedere deelnemer kan zelf keuzes maken inzake een aantal beleggingsfondsen waarin het pensioenkapitaal wordt belegd. Het rendement op het pensioenkapitaal is derhalve afhankelijk van de gekozen beleggingsfondsen. Met het pensioenkapitaal dient de deelnemer bij pensionering pensioenaanspraken in te kopen bij het pensioenfonds of een door de deelnemer zelf te kiezen uitvoerder. Voor de inkoop bij het fonds worden jaarlijks factoren vastgesteld.

Ontwikkelingen in deelnemersaantallen

Het fonds heeft per 31 december 2024 480 deelnemers (2023: 483) waarvan gewezen deelnemers 343 (2023: 358) en pensioengerechtigden 137 (2023: 125).

	Bij			Af			Aantal ultimo 2024
	Aantal ultimo 2023	Collectieve waarde-overdracht	Anders	Collectieve waarde-overdracht	Overlijden	Anders	
Actieve deelnemers	0	0	0	0	0	0	0
Gewezen deelnemers	358	0	0	0	0	15	343
Pensioengerechtigden	125	0	16	0	1	3	137
waarvan:							
Ouderdomspensioen (incl TOP)	107	0	15	0	1	2	119
Arbeidsongeschiktheidspensioen	1	0	0	0	0	0	1
Partnerpensioen	14	0	1	0	0	0	15
Wezenpensioen	3	0	0	0	0	1	2
Totaal	483	0	16	0	1	18	480

Fondsorganen, betrokkenen, toezicht

Bestuur

Het fonds heeft een paritair samengesteld bestuur. In het paritaire bestuursmodel zijn de belanghebbenden op een evenwichtige wijze vertegenwoordigd. Het bestuur bestaat uit 6 leden, waarvan er drie de werkgever vertegenwoordigen, twee de (gewezen) deelnemers en één de pensioengerechtigden.

In 2024 is L. Ortega afgetreden als bestuurslid. De vacature is begin 2025 nog niet vervuld. In 2024 is B. Bongenaar herbenoemd voor een termijn van vier jaar.

Per 31 december 2024 is de samenstelling van het bestuur daarmee als volgt:

Benoemd namens de werkgever:

<u>Naam</u>	<u>Benoemd van/tot</u>	<u>Geboortejaar</u>	<u>Relevante nevenfuncties</u>
Dhr. E. van der Plas, voorz.	15-03-2023 tot 15-03-2027	1959	Voorzitter Stichting Pensioenfonds Cargill BV
Dhr. B. Bongenaar, vice-secr.	15-01-2016 tot 15-01-2028	1968	Director Billing Operations Accenture Bestuurslid Stichting Klink Voorzitter VVE Admiraal de Ruijterweg 317-319

Vacature

Benoemd namens de (gewezen) deelnemers:

<u>Naam</u>	<u>Benoemd van/tot</u>	<u>Geboortejaar</u>	<u>Relevante nevenfuncties</u>
Dhr. W. Loots, secretaris	28-06-1999 tot 31-07-2027	1946	Secretaris OMNI-vereniging Quintus Secretaris Stichting Monumentaal Westland
Dhr. M. Smits	01-10-2023 tot 01-10-2027	1961	

Benoemd namens de pensioengerechtigden:

<u>Naam</u>	<u>Benoemd van/tot</u>	<u>Geboortejaar</u>	<u>Relevante nevenfunctie</u>
Dhr. T. Valkenburgh, vice-vztr	13-02-2015 tot 13-02-2027	1944	Directeur Programmatheek Bestuurslid Compuser

Bestuursleden worden benoemd voor een periode van vier jaar, met de mogelijkheid van twee herbenoemingen. Het fonds heeft in de statuten vastgelegd dat een bestuurslid maximaal twaalf jaar zitting kan hebben. Deze periode van maximaal twaalf jaar start op de dag van de eerste benoeming op of na 1 januari 2024. Bestuursleden namens de werkgever worden benoemd op voordracht van de werkgever. Bestuursleden namens de (gewezen) deelnemers worden benoemd op voordracht door de ondernemingsraad van de werkgever. Bestuursleden namens de pensioengerechtigden worden benoemd na verkiezing door de pensioengerechtigden. Het bestuur zorgt bij benoemingen voor individuele geschiktheid, onderlinge complementariteit en continuïteit binnen het bestuur. Het bestuur draagt zorg voor periodieke zelfevaluatie en laat zich daar bij voorkeur eens in de drie jaar door een deskundige begeleiden. De laatste formele zelfevaluatie heeft in 2024 plaatsgevonden.

Het bestuur vertegenwoordigt het fonds en draagt de eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregelingen en het daartoe behorende pensioen- en beleggingsbeleid.

Het bestuur heeft in 2024 elf keer vergaderd. Naast de reguliere beleidszaken stonden de volgende belangrijke onderwerpen op de agenda:

- Eigenrisicobeoordeling, waarin de toekomst van het fonds aan de orde is;
- Aanpassing van het beleggingsbeleid, met name de vormgeving van de renteafdekking;
- Implicaties van de Wet toekomst pensioenen;
- Toeslagverlening;
- Toekomst van het fonds.

Over deze onderwerpen wordt in dit bestuursverslag een nadere toelichting gegeven.

Bestuursbesluiten worden genomen met een meerderheid van 75% van de stemmen. Ieder bestuurslid heeft daarbij één stem.

Alle bestuursleden zijn in overeenstemming met de wettelijke verplichtingen ingeschreven als UBO (Ultimate Beneficial Owner) van het fonds in het UBO-register.

Sleutelfunctiehouders

Sinds 13 januari 2019 is in het kader van de Europese Richtlijn IORP II in de Pensioenwet opgenomen dat een pensioenfonds zogenoemde sleutelfuncties moet hebben. Voor deze functies benoemt het fonds sleutelfunctiehouders. Zij bieden tegenwicht en gaan het gesprek aan met het bestuur over bevindingen binnen hun aandachtsgebied. Dit moet bijdragen aan een verhoging van de kwaliteit van de besluitvorming en adequate beheersing van risico's. Er zijn sleutelfuncties voor het risicobeheer, het actuariële deel en voor de interne audit. De sleutelfuncties rapporteren schriftelijk aan het bestuur, op kwartaalbasis.

De sleutelfunctiehouders van het fonds op 31 december 2024 zijn:

Risicobeheer:	Dhr. B. Bongenaar, ook bestuurslid met aandachtsgebied risicobeheer.
Actuariel:	Dhr. P. Heesterbeek, ook certificerend actuaaris van het fonds, werkzaam bij Triple A- Risk Finance Certification B.V.
Interne Audit:	Dhr. R. Henrigues, werkzaam bij Inaudit, vervulde deze functie gedurende een deel van het jaar 2024. De in 2024 ontstane vacature is in januari 2025 ingevuld door mevr. M. Barendse, werkzaam bij InAudit.

Beleggingsadviescommissie

De beleggingsadviescommissie adviseert over beleggingsaangelegenheden in brede zin. Dit betreft zowel advies over het algemene beleggingsbeleid als over meer specifieke zaken, waaronder het gebruik van derivaten en de afweging tussen actief en passief beleggen. De beleggingsadviescommissie is per 31 december 2024 als volgt samengesteld:

Dhr. R. de Heij
Dhr. M. Spoelstra
Dhr. V. Duijn
Dhr. H.J. Schuwer

De beleggingsadviescommissie heeft de volgende taken:

- Opstellen van het beleggingsplan;
- Monitoren van de activiteiten van de vermogensbeheerder;
- Monitoren van een beleggingsbeleid ten opzichte van de strategische benchmark. De strategische benchmark vertaalt de beleidsuitgangspunten naar concrete beleggingsdoelstellingen en vergelijkingsmaatstaven voor het rendement.

Verantwoordingsorgaan

Het fonds heeft een verantwoordingsorgaan (VO). Het VO beoordeelt het handelen van het bestuur, het uitgevoerde beleid en de beleidskeuzes voor de toekomst. Het VO brengt daarover verslag uit, dat is opgenomen in dit jaarverslag. Het VO brengt ook advies uit ten aanzien van belangrijke besluiten.

Per 31 december 2024 is de samenstelling van het VO als volgt:

Naam	Benoemd van/tot	Benoemd namens
Dhr. J. Alonso Mosquera, voorzitter	1-1-2014 tot 1-1-2026	De (gewezen) deelnemers
Dhr. M. Kemper, secretaris	1-1-2014 tot 1-1-2027	De (gewezen) deelnemers
Dhr. E. Lohr	1-3-2021 tot 1-1-2026	De (gewezen) deelnemers
Mevr. L. Blaauw	1-1-2024 tot 1-1-2027	De pensioengerechtigden
Dhr. C. Hoenkamp	1-1-2024 tot 1-1-2026	De pensioengerechtigden

Het VO overlegt eenmaal per kwartaal met het bestuur en heeft daarnaast regelmatig onderling overleg. Als ontwikkelingen daar aanleiding toe geven, kan extra overleg gepland worden.

Het VO heeft in het kader van zijn taakuitoefening kennisgenomen van het jaarverslag en de jaarrekening, en daar een oordeel over gegeven. Het verslag van het VO over 2024 is in dit jaarverslag opgenomen, evenals de reactie hierop van het bestuur.

Externe adviseur

Het pensioenfonds wordt op actuair gebied en voor risicobeheer ondersteund door een adviserende actuaire van Sprenkels.

Bestuursbureau

Het bestuur wordt ondersteund door het bestuursbureau van Edmond Halley B.V. Het bestuursbureau ondersteunt het bestuur in de beleidsvorming en het monitoren van de uitvoering van het beleid.

Compliance officer

Het fonds heeft een compliance officer, Dhr. Mr. S. Soussi, werkzaam bij AT&T Nederland. Deze is onafhankelijk van het bestuur en heeft tot taak het monitoren van relevante wet- en regelgeving, onderzoek naleving wet- regelgeving en interne procedures, advisering bij compliance issues en het opstellen van een compliance framework. De compliance officer maakt jaarlijks een verslag van zijn werkzaamheden en bevindingen. Er zijn door de compliance officer in 2024 geen bijzondere zaken gemeld.

Dhr. Soussi is eind 2024 teruggetreden als compliance officer. De ontstane vacature is begin 2025 ingevuld door het bedrijf TriVu.

Pensioenadministrateur

De administratie van het fonds wordt sinds 1 januari 2023 uitgevoerd door Visma Idella. De administratie wordt uitgevoerd volgens de overeengekomen Service Level Agreement, waarin ook de pensioenkapitalen voor de premieovereenkomst zijn ondergebracht.

Vermogensbeheer

De vermogensbeheerder van het fonds is BNP Paribas Investment Partners (BNP). De vermogensbeheerder is verantwoordelijk voor het fiduciair vermogensbeheer en selectie en timing van de transacties in de door hen beheerde portefeuilles binnen de geldende mandaten. De vermogensbeheerder voorziet het fonds ook van advies ten aanzien van het beleggingsbeleid.

De custodian (de financiële partij die de effecten van het fonds bewaart) is Northern Trust.

Waarmerkende partijen

Als waarmerkende actuaire maakt het fonds gebruik van de diensten van Triple A-Risk Finance Certification B.V. voor de certificering van het jaarverslag.

De accountantscontrole van het jaarverslag wordt door BDO Audit & Assurance B.V. uitgevoerd.

Intern toezicht; visitatiecommissie

Het intern toezicht is georganiseerd door middel van een visitatiecommissie. Deze commissie voert jaarlijks de volgende taken uit:

- Het beoordelen van beleids- en bestuursprocedures, processen en checks en balances van het fonds;
- Het beoordelen van de wijze waarop het fonds wordt aangestuurd;
- Het beoordelen van de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn.

De visitatiecommissie betreft de Code Pensioenfonds bij de uitvoering van deze taak. De visitatiecommissie wordt gevormd door drie onafhankelijke deskundigen van VCHolland. Het rapport van de visitatiecommissie over 2024 is opgenomen in dit jaarverslag, evenals de reactie hierop van het bestuur.

Extern toezicht

De Nederlandsche Bank (DNB) houdt toezicht op de naleving van de wet- en regelgeving inzake pensioenen. Het afgelopen jaar zijn door de toezichthouders geen dwangsommen of boetes opgelegd aan het fonds. Er zijn door DNB geen aanwijzingen aan het fonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het fonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder. Gedurende 2024 heeft het bestuur overleg gehad met DNB over de status van de voorbereiding op de Wet toekomst pensioenen en de toekomstopties van het fonds. De van DNB in 2024 ontvangen vragenlijsten zijn door het fonds tijdig ingediend. Het door het fonds in 2024 ingediende herstelplan is door DNB goedgekeurd.

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is de toezichthouder die zich concentreert op het gedragstoezicht op en communicatie van pensioenfondsen. De AFM heeft gedurende 2024 diverse uitvragen bij het fonds gedaan, welke niet hebben geleid tot aanwijzingen.

Deskundigheid en geschiktheidsplan

Omdat het fonds gesloten is voor nieuwe deelnemers en er geen pensioenopbouw meer plaatsvindt is de complexiteit minder groot dan bij doorsnee pensioenfondsen. Op basis hiervan is een fondsprofiel opgesteld waarvan de profielen van de fondsorganen zijn afgeleid. Van die profielen zijn vervolgens profielen afgeleid van individuele leden van de fondsorganen. Het geschiktheidsplan van het fonds sluit hierbij aan.

In 2024 hebben zich geen bijzondere ontwikkelingen voorgedaan. De bestuursleden hebben door onder meer deelname aan seminars, het lezen van vakliteratuur en overleggen met uitbestedingspartners hun kennis op peil gehouden. Daarbij hebben met name transitie naar het nieuwe pensioenstelsel en de toekomstopties voor het fonds veel aandacht gekregen.

Het geschiktheidsplan is in 2024 geactualiseerd.

Beloningsbeleid

In de Code Pensioenfondsen is onder andere opgenomen dat de beloning van leden van de fondsorganen beheerst, duurzaam en passend dienen te zijn en in redelijke verhouding dienen te staan tot verantwoordelijkheid, functie-eisen en tijdsbeslag. Het fonds voldoet met haar beloningsbeleid aan de wettelijke eisen van het Besluit Financieel Toetsingskader, de Code Pensioenfondsen en de Principes beheerst beloningsbeleid van AFM en DNB. De bestuursleden, leden van het verantwoordingsorgaan en leden van de beleggingsadviescommissie van het fonds ontvangen geen bezoldiging voor het lidmaatschap van het fondsorgaan. Een uitzondering betreft de in 2023 aangetreden bestuursvoorzitter, die wordt beloond in overeenstemming met de geldende normen. Leden van fondsorganen die niet in dienst zijn van de werkgever ontvangen een vergoeding voor hun reiskosten.

Actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN)

De ABTN is een door de wetgever voorgeschreven beschrijving van de hoofdlijnen van de organisatie, beheer en interne controle van het fonds, de pensioenregelingen, de financieringsopzet, het premiebeleid en het beleggings- en toeslagbeleid. De ABTN wordt periodiek door het bestuur aangepast aan de hand van relevante ontwikkelingen. In 2024 is de ABTN geactualiseerd.

Onderdeel van de ABTN is ook een financieel crisisplan. In dit plan worden verschillende fases van crisis beschreven, welke sturingsmaatregelen aan het bestuur ter beschikking staan en hoe deze kunnen worden uitgevoerd. Een crisis ontstaat als de dekkinggraad van het fonds daalt onder vastgestelde niveaus.

Uitvoeringsovereenkomst

Het fonds heeft een uitvoeringsovereenkomst afgesloten met de werkgever. Hierin is opgenomen wat tussen de werkgever en het fonds is afgesproken over de uitvoering van de pensioenregeling van de werkgever, waaronder: verschuldigde premie, premiebetaling, premiekorting, premierugstorting, bijstortingsverplichting, informatieverstrekking, wijzigingen pensioenreglement en voorwaardelijke indexatie. De verschuldigde premie is feitelijk gelijk aan de pensioenuitvoeringskosten, met een opslag van 30% op de meeste kosten. Afspraken over bijstorting door of terugbetaling aan de werkgever is in de uitvoeringsovereenkomst vastgelegd, conform de Nederlandse wetgeving.

Er hebben in 2024 geen aanpassingen van de uitvoeringsovereenkomst plaatsgevonden. De uitvoeringsovereenkomst is in 2024 door zowel werkgever als fonds nageleefd.

Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen heeft tot doel het functioneren van de besturen van pensioenfondsen te verbeteren en inzichtelijker te maken. Hierin zijn door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid normen voor 'goed pensioenfondsbestuur' geformuleerd. Op 1 januari 2024 is de herziene Code van kracht geworden, waarin 49 normen zijn gegroepeerd aan de hand van vijf thema's:

1. Goed zorgen voor het pensioen van belanghebbenden;
2. Goed besturen;
3. Effectief intern toezichthouden en controle uitoefenen;
4. Verantwoording en inspraak organiseren;
5. Effectief functioneren van fondsorganen.

Het bestuur toetst jaarlijks of aan de normen van de Code Pensioenfondsen wordt voldaan. Als niet aan de normen wordt voldaan neemt het bestuur maatregelen of legt zij duidelijk uit aan welke normen niet wordt voldaan en wat daarvoor de reden is.

Over de toepassing van de normen moet in algemene zin worden gerapporteerd in het jaarverslag en over de toepassing van enkele benoemde normen moet specifieke worden gerapporteerd.

Het fonds heeft in 2024 voldaan aan de normen van de Code Pensioenfondsen, met uitzondering van norm 35 Diversiteit. In de volgende tabel wordt hierop een nadere toelichting gegeven, alsmede op de normen waarop een specifieke toelichting moet worden gegeven:

Nr.	Norm	Wordt voldaan aan deze norm	Toelichting
1	Het pensioenfonds heeft een missie, visie en strategie. Daarin beschrijft het pensioenfonds wat het pensioenfonds wil betekenen en bereiken voor zijn belanghebbenden, rekening houdend met hun voorkeuren en belangen. Op deze wijze bepaalt het pensioenfonds wat zijn strategische doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding, zijn. Het pensioenfonds evalueert zijn missie, visie en strategie	Ja	De missie, visie en strategie zijn opgenomen in de ABTN en hieraan wordt specifieke aandacht besteed in het jaarverslag. Toetsing van de effectiviteit van het beleid geschiedt periodiek via rapportages zoals het jaarverslag, kostenrapportages, dekkingsgraadrapportages, beleggingsrendementsrapportages, haalbaarheidstoetsen, etc.
4	Het pensioenfonds verdiept zich in de voorkeuren van de bij het pensioenfonds betrokken belanghebbenden en betreft deze voorkeuren bij het bepalen van zijn strategische doelstellingen en beleidsuitgangspunten en gaat daarover met de belanghebbenden in gesprek. Het pensioenfonds rapporteert hierover in het bestuursverslag.	Ja	Het fonds stemt haar korte- en lange termijn risicohouding af met de werkgever en de ondernemingsraad. Met de werkgever en de ondernemingsraad worden ook belangrijke ontwikkelingen binnen het fonds besproken. Ook heeft SPAN een verantwoordingsorgaan met goede vertegenwoordiging door de deelnemers. Over belangrijke onderwerpen, zoals MVB, kunnen deelnemersuitvragen worden gedaan.
34	Het pensioenfonds heeft een schriftelijk beleid vastgesteld om de diversiteit en inclusie in zijn fondsorganen te vergroten of in stand te houden. Dit beleid stelt passende doelen op ten aanzien van de mate van diversiteit op alle voor het pensioenfonds relevante maatschappelijke aspecten, waaronder tenminste geslacht of genderidentiteit, leeftijd en sociaal-culturele achtergrond. Op basis van dit beleid heeft het pensioenfonds een planmatige aanpak gericht op het bereiken van deze doelen. Het bestuur herijkt dit beleid periodiek en rapporteert in het bestuursverslag over de resultaten van dit beleid.	Ja	In de ABTN en het geschiktheidsbeleid is diversiteitsbeleid vastgelegd en dit komt in de functieprofielen en selectieprocedures tot uiting. Bij vacatures wordt aan diversiteit specifieke aandacht besteed.
35	Ten aanzien van leeftijdsdiversiteit geldt als minimum dat er tenminste een persoon zitting heeft in het bestuur en het verantwoordingsorgaan of het belanghebbendenorgaan die jonger is dan 40 jaar. Ten aanzien van genderdiversiteit geldt als minimum dat er in de organen variatie is in geslacht of genderidentiteit.	Nee	De samenstelling van het bestuur is momenteel niet divers, zowel wat leeftijd betreft als geslacht. Het verantwoordingsorgaan is momenteel niet divers wat betreft leeftijd. Het bestuur is zich hiervan bewust en besteedt hier met name bij vacatures bijzondere aandacht aan. De deelnemerspopulatie van het fonds is relatief oud en kent zeer weinig deelnemers van onder 40 jaar oud.

Gedragscode, incidentenregeling, klokkenluidersregeling, vertrouwenspersoon

Het fonds heeft een gedragscode die van toepassing is op de aan het fonds verbonden personen. Doel van deze gedragscode is het waarborgen en handhaven van het vertrouwen in het fonds door belanghebbenden, en het voorkomen van integriteitsrisico's. De gedragscode kent daartoe algemene gedragsregels voor verbonden personen en aanvullende gedragsregels voor insiders. Deze gedragscode is gebaseerd op de Model Gedragscode 2015 van de Pensioenfederatie. De gedragscode wordt jaarlijks voor naleving ondertekend door de leden van het bestuur, de leden van het verantwoordingsorgaan, de leden van de beleggingsadviescommissie en het bestuursbureau. Er zijn in 2024 geen gevallen van niet naleving van de gedragscode geconstateerd. Dit is door de compliance officer bevestigd in diens jaarlijkse rapport.

Daarnaast is een incidentenregeling en een klokkenluidersregeling opgesteld die van toepassing is op aan het fonds verbonden personen. In het kader daarvan is door het fonds een vertrouwenspersoon aangesteld. Er hebben zich onder deze regelingen geen meldingen voorgedaan in 2024. Ook de vertrouwenspersoon heeft bij het bestuur geen zaken gemeld.

Klachten- en geschillenprocedure

Het fonds heeft een klachten- en geschillenprocedure die in 2024 is aangepast (na positief advies van het verantwoordingsorgaan) en daarmee in overeenstemming is met de in 2023 geactualiseerde Gedragslijn Goed omgaan met klachten van de Pensioenfederatie. In deze procedure is beschreven hoe deelnemers een klacht kunnen indienen, hoe deze door het fonds wordt behandeld en hoe deelnemers in beroep kunnen gaan als hun klacht niet naar tevredenheid wordt afgehandeld. Er zijn in 2024 drie klachten van deelnemers geweest die zijn afgehandeld. Het fonds is ook lid van de Geschilleninstantie Pensioenfonds.

Sanctiewetgeving

Het fonds heeft maatregelen genomen om de naleving van de sanctiewetgeving te waarborgen, voor zover deze van toepassing is op het pensioenfonds. Dit betreft zowel pensioenbeheer als vermogensbeheer. Deze processen zijn grotendeels uitbesteed aan externe partijen. Hier is rekening mee gehouden in het uitbestedingsbeleid en in de uitbestedingsovereenkomsten met externe partijen. Van de pensioenadministrateur Visma Idella is in 2024 op kwartaalbasis bevestiging ontvangen dat de maatregelen conform het servicelevel agreement zijn toegepast.

Wet- en regelgeving privacy

Het beschermen van de vertrouwelijkheid van persoonsgegevens van deelnemers en het naleven van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) heeft voor het fonds een hoge prioriteit. Onder de AVG wordt het pensioenfonds aangemerkt als 'verwerkingsverantwoordelijke' van persoonsgegevens. Het fonds dient in deze hoedanigheid expliciet te kunnen aantonen dat het voldoet aan de eisen uit de AVG.

3. Financiële paragraaf

Financiële positie

De financiële positie van het fonds, uitgedrukt in de actuele dekkingsgraad, is in 2024 verbeterd ten opzichte van 2023. De dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen het vermogen en de verplichtingen van het fonds.

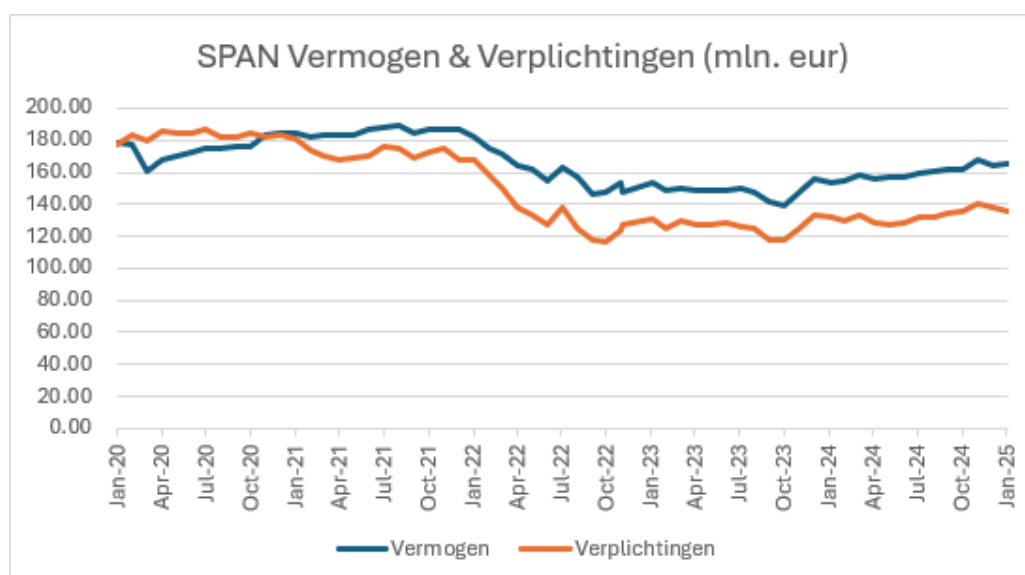
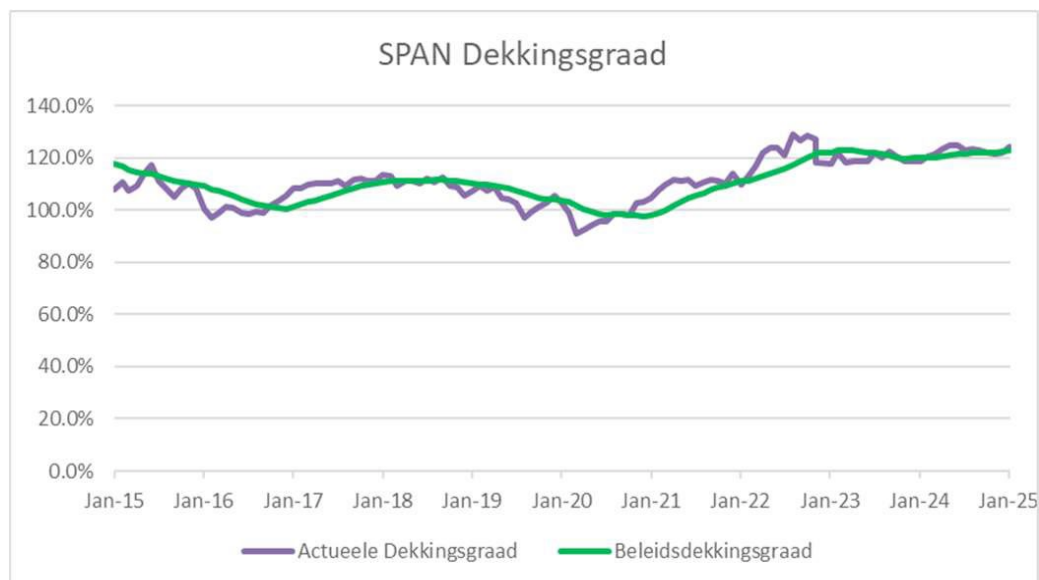
Het belegd vermogen (exclusief beleggingen voor risico deelnemers) steeg in 2024 van € 154,9 miljoen naar € 164,0 miljoen. Deze stijging werd veroorzaakt door een positief rendement op de beleggingsportefeuille van 8,56% (2023: 8,93%) dat de daling van het vermogen ten gevolge van de pensioenuitkeringen meer dan compenseerde. Meer informatie over het beleggingsrendement is opgenomen in de beleggingsparagraaf van dit bestuursverslag.

De verplichtingen van het fonds (exclusief die voor risico deelnemers) stegen in 2024 van € 130,5 miljoen naar € 134,6 miljoen. Deze stijging werd voornamelijk veroorzaakt door de in 2024 per 1 januari 2025 toegekende verhoging van de pensioenen van 1,32% en de rente die gebruikt wordt voor de berekening van de waarde van de verplichtingen: deze was eind 2024 iets lager dan eind 2023.

De actuele dekkingsgraad steeg in 2024 per saldo van 118,7% naar 121,7%.

De beleidsdekkingsgraad (het gemiddelde van de laatste twaalf maandelijkse actuele dekkingsgraden) steeg in 2024 van 120,0% naar 122,3%.

De onderstaande grafieken geeft het verloop van de dekkingsgraad en van het vermogen en verplichtingen over de afgelopen jaren weer.

Vereist eigen vermogen en herstelplan

Het vereist eigen vermogen is de omvang van het eigen vermogen waarover een pensioenfonds ten minste zou moeten beschikken. Indien de beleidsdekkingsgraad van een fonds onder de gestelde eisen ten aanzien van het vereist eigen vermogen ligt, is sprake van een tekortsituatie en moet het fonds een herstelplan indienen bij De Nederlandsche Bank. De hoogte van het vereist eigen vermogen is gericht op de wettelijke zekerheidsmaat van 97,5%, dat wil zeggen dat in de evenwichtssituatie de kans dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder waarden beschikt dan de technische voorzieningen, kleiner is dan 2,5%. De hoogte van het vereist eigen vermogen is afhankelijk van het risicoprofiel van het fonds volgend uit het strategisch beleggingsbeleid van het fonds.

Het vereist eigen vermogen van het fonds per 31 december 2023 was 121,5%. De beleidsdekkingsgraad van het fonds per 31 december 2023 was 120,0% en daarmee lager dan het vereist eigen vermogen. Het fonds heeft daarom in maart 2024 een herstelplan ingediend bij DNB. In een herstelplan werkt een pensioenfonds uit hoe het op basis van de beleidsdekkingsgraad in maximaal tien jaar weer voldoet aan het vereist eigen vermogen. Uit dit herstelplan bleek dat het fonds binnen drie jaar naar verwachting aan de eisen voor aanhouding van eigen vermogen zal voldoen, ruimschoots binnen de daarvoor gestelde termijn van tien jaar. Er waren daarom geen aanvullende maatregelen nodig. DNB heeft het herstelplan van het fonds in mei 2024 goedgekeurd.

Het vereist eigen vermogen per 31 december 2024 is 120,4%. De beleidsdekkingsgraad van het fonds per 31 december 2024 was 122,3% en daarmee hoger dan het vereist eigen vermogen. Het fonds hoeft daarom in 2025 geen herstelplan in te dienen bij DNB.

Toeslagen (indexatie)

De toeslagverlening over de pensioenrechten en pensioenaanspraken is voorwaardelijk en afhankelijk van de financiële positie van het fonds. Het pensioenfonds streeft ernaar om de pensioenrechten en -aanspraken jaarlijks te verhogen met de prijsindex (de afgeleide consumentenprijsindex (CPI) reeks CPI-alles huishoudens (2006=100), gepubliceerd door het Centraal Bureau van de Statistiek, over de periode van 12 maanden gerekend over september tot en met september direct voorafgaande aan de verhogingsdatum).

De vaststelling van de mate van toeslagverlening vindt plaats op basis van de financiële positie per 30 november van het voorgaande jaar. Bij een beleidsdekkingsgraad onder 100% wordt geen toeslag verleend. Bij een beleidsdekkingsgraad tussen 100% en de grens voor toekomstbestendig indexeren (TBI-grens) kan een gedeeltelijke toeslag worden verleend. Bij een beleidsdekkingsgraad boven de TBI-grens kan de volledige toeslag worden toegekend. Er vindt jaarlijks een toets plaats om na te gaan of de te verlenen toeslag aan de wettelijke vereisten voldoet. Als de toeslag volgens het beschreven beleid hoger is dan het wettelijk toegestane, dan zal de toeslag worden verlaagd tot de maximaal toegestane toeslag.

De financiële positie stelde het fonds in staat om in december 2024 te besluiten om per 1 januari 2025 een verhoging van de pensioenen toe te kennen van 1,32%. Deze toeslag is verwerkt in de financiële positie per 31 december 2024.

De financiële positie van het fonds liet niet toe dat de volledige inflatie van 2024 (2,54% in de referentieperiode) volledig kon worden gevolgd, omdat de beleidsdekkingsgraad zich onder de TBI-grens van 134,1% bevond.

Het fonds heeft als beleid om het verschil tussen de prijsindex en de toegekende toeslag in enig jaar te registreren als toeslagachterstand en waar mogelijk in te halen in de daaropvolgende 10 jaren. Dit kan als de wettelijke regels en de financiële positie van het fonds dit toelaten, in het algemeen bij een beleidsdekkingsgraad die hoger is dan de TBI-grens.

De toeslagachterstand van het fonds over de afgelopen 10 jaar is opgebouwd als volgt:

Jaar	Toeslagambitie	Toegekende toeslag
2016	0,4%	0,0%
2017	0,0%	0,0%
2018	1,5%	0,0%
2019	1,5%	0,0%
2020	1,6%	0,0%
2021	1,0%	0,0%
2022	2,6%	0,0%
2023	17,2%	8,2%
2024	-1,4%	0,0%
2025	2,5%	1,3%

De cumulatieve achterstand in toeslagverlening voor de afgelopen 10 jaar komt uit op 17,6%.

Het bestuur acht de kans klein dat de huidige achterstand in de nabije toekomst kan worden ingehaald. Daarvoor is een aanzienlijke verbetering van de financiële positie van het fonds nodig. Het is niet te verwachten dat deze zich op heel korte termijn zal voordoen.

Haalbaarheidstoets

Op grond van artikel 143 van de Pensioenwet voert een pensioenfonds jaarlijks een haalbaarheidstoets uit. De haalbaarheidstoets is een stochastische toets die inzicht geeft of het toegezegde pensioen op een lange termijn waargemaakt kan worden. Daarbij wordt gekeken naar de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. In de haalbaarheidstoets wordt voor een lange periode (zestig jaar) een projectie van de financiële situatie van het pensioenfonds gemaakt, voor een veelvoud aan economische scenario's (stochastische analyse).

De door het fonds in 2024 uitgevoerde haalbaarheidstoets kan als volgt worden samengevat:

	2024	2023	Vastgestelde grens
Pensioenresultaat	85,0%	84,4%	minimaal 85%
Relatieve afwijking	29,5%	24,3%	maximaal 25%

- Het pensioenresultaat is in 2024 toegenomen en is gelijk aan de vastgestelde grens. De belangrijkste oorzaken van deze stijging zijn de hogere dekkingsgraad en de lagere toeslagachterstand op 1 januari 2024.
- De relatieve afwijking is in 2024 toegenomen en is hoger dan de vastgestelde grens. Dit wordt met name veroorzaakt door de nieuwe DNB-scenariaset die voor de haalbaarheidstoetsberekeningen wordt gebruikt. De nieuwe scenariaset bevat meer volatiliteit en meer extreme return-scenario's.

Het bestuur heeft besloten deze uitkomsten te accepteren zonder hieraan directe consequenties te verbinden. De uitkomsten van de haalbaarheidstoets zijn met de werkgever en met het verantwoordingsorgaan besproken en aan de deelnemers toegelicht in een nieuwsbrief.

Kosten pensioenuitvoering

In het bestuursverslag worden de kosten van de pensioenuitvoering toegelicht. Het betreft de administratieve uitvoeringskosten en de kosten van het vermogensbeheer en de transactiekosten.

De jaarlijkse administratieve uitvoeringskosten worden, conform de aanwijzingen van de Pensioenfederatie, getoond als totaalbedrag en als bedrag per deelnemer. Bij de berekening van het bedrag per deelnemer worden de gewezen deelnemers buiten beschouwing gelaten. Omdat ons fonds geen actieve deelnemers meer kent en juist wel een relatief groot aandeel gewezen deelnemers, worden ook de pensioenuitvoeringskosten per deelnemers getoond op basis van het totaal aantal deelnemers van het fonds.

De kosten van vermogensbeheer en de transactiekosten worden getoond als totaalbedrag en als percentage van het in het verslagjaar gemiddeld belegd vermogen.

In onderstaande tabel zijn deze gegevens opgenomen voor de jaren 2020 tot en met 2024.

Overzicht pensioenuitvoeringskosten	2024	2023	2022	2021	2020
Administratieve uitvoeringskosten					
Totale kosten (in € duizend)	651	584	791	598	428
Kosten in € per deelnemer (actieven en pensioengerechtigden)	4.752	4.672	6.878	5.695	4.458
Kosten in € per deelnemer (alle deelnemers)	1.356	1.209	1.614	1.198	856
Vermogensbeheer- en transactiekosten					
Vermogensbeheerkosten fondsen (in € duizend)	687	663	685	793	844
Vermogensbeheerkosten fiduciair (in € duizend)	264	243	223	223	221
Totale vermogensbeheerkosten (in € duizend)	951	906	908	1.016	1.065
Totale vermogensbeheerkosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,57%	0,61%	0,49%	0,55%	0,57%
Transactiekosten (in € duizend)	300	318	280	416	426
Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,19%	0,21%	0,15%	0,22%	0,23%

Administratieve uitvoeringskosten

Deze kosten zijn ook opgenomen in de jaarrekening en worden daar nader toegelicht. Het betreft kosten voor bestuur en commissies, externe adviseurs, interne en externe toezichthouders, dienstverlening door de pensioenadministrateur, communicatie met deelnemers, externe accountants, certificerend actuaire en toegerekende algemene kosten.

De pensioenuitvoeringskosten worden conform de uitvoeringsovereenkomst volledig in rekening gebracht bij de werkgever en komen dus niet ten laste van de deelnemers.

Vermogensbeheerkosten en transactiekosten

Onder de kosten van vermogensbeheer worden begrepen:

- Beheervergoeding externe managers: een (basis) vergoeding per tijdsperiode, die onafhankelijk is van de prestatie;
- Fiduciaire kosten: een vaste vergoeding per jaar voor een vastomlijnd pakket van diensten waaronder klantbediening, advisering en uitvoering van het beleggingsbeleid en het verzorgen van de rapportages.

De kosten van vermogensbeheer worden gerapporteerd als percentage van het gemiddelde totaal belegd vermogen. De vermogensbeheerkosten zijn over meerdere jaren berekend. De verschillen per jaar worden voornamelijk verklaard door wijzigingen in de beleggingsmix en heronderhandeling van beheervergoedingen voor externe managers.

Transactiekosten betreffen de toe- en uittredingsvergoedingen van de beleggingsfondsen waarin het fonds participeert. Deze kosten zijn in het gerapporteerde rendement verwerkt. Transactiekosten binnen beleggingsfondsen zijn wel onderdeel van het rendement, maar worden niet apart gespecificeerd.

In de onderstaande tabel wordt een gedetailleerd overzicht gegeven van de vermogensbeheerkosten en transactiekosten.

Vermogensbeheer- en transactiekosten 2024 (in € duizend)	Beheerkosten	Performance gerelateerde kosten	Transactiekosten		Totaal vermogens- beheerkosten
			Transactiekosten exclusief aan- en verkoopkosten	Aan- en verkoopkosten	
Kosten per beleggingscategorie					
Vastgoed	11	0	0	3	14
Aandelen	256	0	0	77	333
Vastrentende waarden	420	0	6	214	640
Derivaten	0	0	0	0	0
Totaal kosten fondsen	687	0	6	294	987
Overige kosten vermogensbeheer					
Kosten fiduciair beheer	264	0	0	0	264
Bewaarloon	0	0	0	0	0
Totaal overige kosten vermogensbeheer	264	0	0	0	264
Totaal vermogensbeheer- en transactiekosten	951	0	6	294	1251

4. Beleggingsparagraaf

Beleggingen voor risico van het fonds

Dit betreft de uitkeringen uit hoofde van de uitkeringsovereenkomst (DB-regeling) die het fonds uitvoert.

Algemeen

Het fonds kent een strategisch beleggingsbeleid. Hieronder worden de totstandkoming en de hoofdlijnen hiervan uiteengezet.

Het fonds hanteert voor haar beleggingsbeleid de hieronder schematisch weergegeven beleidscyclus. De start van deze cyclus vindt plaats bij het vaststellen van de doelstellingen en uitgangspunten. Vervolgens wordt het strategisch beleggingsbeleid ingevuld. Dit wordt geïmplementeerd en ter uitvoering uitbesteed aan de vermogensbeheerder. Daarnaast worden maatregelen voor risicobeheersing vastgesteld. Vervolgens is er een proces van uitvoering, monitoring en daarna evaluatie en waar nodig bijsturing.

Strategisch beleggingsbeleid in het belang van de deelnemers

Onder het strategisch beleggingsbeleid wordt verstaan:

- De vaststelling van het doel en de stijl van het beleggingsbeleid;
- De samenstelling van de strategische beleggingsportefeuille en de bijbehorende bandbreedtes;
- Het reduceren van het risico door het toepassen van een diversificatiestrategie en het (gedeeltelijk) afdekken van het renterisico.

De volgende doelstellingen liggen ten grondslag aan het strategisch beleggingsbeleid:

- Het voldoen aan de verplichtingen;
- Het verlenen van toeslagen om de koopkracht van de pensioenen te waarborgen;
- Het voorkomen van een reservetekort;
- Het reduceren van het risico door het toepassen van een diversificatiestrategie en het (gedeeltelijk) afdekken van het renterisico.

De strategie is in 2018 geheel opnieuw vastgesteld en in 2021 geactualiseerd. In 2022 heeft een mini ALM studie plaatsgevonden op basis waarvan in 2023 enkele aanpassingen in de strategie hebben plaatsgevonden. In 2024 zijn de LDI-fondsen, die voor de benodigde renteafdekking zorgden, vervangen door een matching mandaat dat ook is ingericht ter afdekking van het renterisico. Hierover wordt in dit bestuursverslag gerapporteerd.

Bij de keuze van beleggingen wordt primair gekeken naar het verwachte rendement. Daarnaast spelen overwegingen ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen een rol.

Voor het bepalen van het benodigde rendement gaan we uit van de geldende vermogenspositie, de toekomstige nominale verplichtingen en de toeslagambitie van het fonds (100% CPI). Bij lagere dekkingsgraden is het rendement ook nodig om de benodigde buffers aan te vullen. Uit de ALM-studie van 2022 is gebleken dat een gemiddeld rendement van 4,5% benodigd is dat met een basisverdeling binnen de rendementsportefeuille van 49% vastrentende waarden, 41% aandelen en 10% convertibles over de lange termijn haalbaar is. Aan het beleggingsbeleid is in 2024 op deze manier vormgegeven.

Naast rendement spelen risico-overwegingen een belangrijke rol bij het vaststellen van het strategisch beleggingsbeleid. Hierover wordt een toelichting gegeven in de risicoparagraaf van dit bestuursverslag.

Strategische beleggingsmix

De totale beleggingsportefeuille bestaat uit twee beleggingsportefeuilles met ieder een eigen mandaat:

- De rendementsportefeuille. Hierin wordt strategisch 68% van de totale beleggingsportefeuille belegd (bandbreedte 63%-74%);
- De duratie-matching portefeuille. Hierin wordt strategisch 32% van de totale beleggingsportefeuille belegd (bandbreedte 27%-37%). Hiermee wordt 58% (2023: 58%) van het renterisico afgedekt, in de eerste helft van 2024 middels beleggingen in BNP Paribas LDI Solution compartimenten en in de tweede helft van 2024 middels een matching mandaat bestaande uit staatsobligaties, renteswaps, geldmarktfondsen en liquide middelen. Het renterisico wordt afgedekt conform de duratie van de verplichtingen.

Binnen de rendementsportefeuille geldt per 31 december 2024 de volgende verdeling en worden de volgende benchmarks toegepast.

Rendementsportefeuille	Norm gewicht (%)	Limieten (%)		Passief Actief	Benchmark
Aandelen	47	37	62		
Large cap Europe	8,5	5,5	11,5	P	MSCI Europe ex Controversial Weapons NR Euro
Small cap Europe	8,5	5,5	11,5	A	MSCI Europe Small Cap NR USD
Large cap World, low volatility	8,5	5,5	11,5	A	MSCI World NR EUR
Large cap World	6,0	3,0	9,0	P	MSCI World NR USD
Equity Pacific	4,0	1,0	7,0	A	MSCI EM Asia NR USD
Emerging markets equities Global	11,5	8,5	14,5	P	MSCI EM Custom ESG NR USD
Alternatieve beleggingssoorten	11,5	8,5	14,5		
Global convertibles	11,5	8,5	14,5	A	TReuters Global Hedged CB T
Vastrentende waarden	41,5	26,5	56,5		
Investment grade USA	14,5	11,5	17,5	A	ICE BofAML US Corporate (USD) RI
Emerging Market EUR	10,0	7,0	13,0	P	JPM ESG EMBI Global Diversified TR HEUR
High Yield Euro	8,5	5,5	11,5	A	ICE BofAML, US HY Constnd TR USD
High Yield US	8,5	5,5	11,5	A	ICE BofAML US HY Constnd TR USD
Cash	0	-/- 1%	+5,0%		

Eénmaal per jaar worden door het bestuur in overleg met de beleggingsadviescommissie de normwegingen en marges beoordeeld en indien nodig aangepast. In 2024 zijn de normen en bandbreedtes niet aangepast.

De in 2024 gevoerde portefeuille valt binnen de strategische bandbreedtes zoals hierboven beschreven en is per 31 december 2024 als volgt samengesteld (bedragen in €):

Fund Name	ISIN code	Currency	Quantity	Unit Price (instr ccy)	Total Cost (ptf ccy)	Price (instr ccy)	Market Value (ptf ccy)
MF - Convertibles							12,424,697.86
BNPP FD GLB CONV I RH EUR C	LU0823395230	EUR	58,348.35	153.36	8,948,139.38	212.94	12,424,697.86
MF - Equity							51,433,055.35
BNPP E MSCI ERP ESG FMTE T X C	LU1291100078	EUR	35.35	156,983.07	5,549,822.54	258,792.47	9,149,090.16
BNPP FD SUST GLB LVOL EQ I C	LU0823418115	EUR	10,047.20	430.47	4,324,981.87	927.66	9,320,381.84
VANGUARD INVESTMENT	IE0085456744	EUR	15,657.50	371.00	5,808,959.12	431.20	6,751,501.47
SCHRODER INT E ASIA-IZ EUR	LU1751207348	EUR	78,000.00	53.70	4,188,982.20	56.76	4,427,248.80
BNPP FD ERP SC I C	LU0212179997	EUR	28,839.44	199.55	5,754,904.54	309.57	8,927,824.51
NT EM ESG EQUITY INDEX FUND	IE008H3GZH52	EUR	70,114.20	170.54	11,957,113.87	183.37	12,857,008.56
MF - Fixed Income							62,229,222.03
AXA IM FIIS-US CO INT B-AC	LU0192238508	USD	74,890.44	218.24	15,164,307.18	227.22	16,433,226.90
BNPP FD EURO CORP BD I C	LU0131211178	EUR	73,018.92	210.17	15,346,386.42	220.29	16,085,337.89
BNPP FD EURO HY BD I C	LU0823381016	EUR	33,090.70	246.14	8,144,945.39	286.52	9,481,147.94
BNPP E JPM ESG EMBI GDC T IH EUR C	LU1291092549	EUR	93.50	128,338.40	11,999,640.49	114,026.59	10,661,486.45
NOMURA US HIGH YLD BD I USD	IE0083RW8498	USD	24,673.41	378.35	8,661,281.13	401.55	9,568,022.85
MF - Money market							25,401,367.34
BNPP INSC EUR 1D LVNAV I C	LU0094219127	EUR	13,853.74	144.37	2,000,000.00	147.08	2,037,636.44
BNPP INSC EUR 3M I C	LU0423949717	EUR	217,538.18	105.55	22,960,432.99	107.40	23,363,730.90
Fixed Income							12,143,952.90
Cash							373,920.75
Total							164,006,216.22

Rendement beleggingsportefeuille voor risico pensioenfondsen

Het rendement van de beleggingsportefeuille voor risico pensioenfondsen is als volgt:

	2024	2023
Rendement vastrentende waarden	9,3%	8,1%
Rendement LDI-fondsen	-0,3%	12,3%
Rendement zakelijke waarden	14,2%	10,4%
Rendement convertibles	4,6%	5,4%
Totaal rendement	8,6%	8,9%

Het rendement van het fonds (inclusief vermogensbeheerkosten) bleef in 2024 licht achter bij het overall benchmarkrendement (exclusief vermogensbeheerkosten). Dit werd met name veroorzaakt door enkele aandelenfondsen waarvan het rendement lager was dan de benchmark. Aan deze fondsen wordt in 2025 aandacht gegeven.

Wereldbeeld 2024 en 2025

Het jaar 2024 begon positief voor financiële markten, dankzij veerkrachtige economieën. Met name beter dan verwachte bbp-groei in de Verenigde Staten en verbeterde vertrouwensindicatoren in Europa zorgden voor positieve rendementen. Daarnaast werden rendementen gedreven door optimisme over Artificial Intelligence (AI). Anderzijds hielden inflatiezorgen en het uitstellen van renteverlagingen de kapitaalmarktrentes hoog. Hoewel een hogere rente het rendement op beleggingen drukt, is het positief voor de dekkingsgraad. Tegenvallende inflatiedaling, meer geopolitieke spanningen in het Midden-Oosten en tegenvallende kwartaalcijfers dempten het sentiment in de zomer. Begin augustus beleefden financiële markten een kortstondig scherpe daling, door de eerdergenoemde toegenomen recessievrees in de VS en een verhoging van de Japanse beleidsrente. In korte tijd wikkelden veel beleggers hun Yen-carry trades af en dat had negatief effect op de rest van de financiële markten. Het herstel was echter sterk, toen de Fed begon met het verlagen van de beleidsrente, economische cijfers positief uitvielen en China een stimuleringspakket aankondigde. Aan het einde van het jaar kregen aandelen een extra stimulans door de verkiezingsoverwinning van Donald Trump in de Verenigde Staten, dankzij zijn voorgenomen beleid van belastingverlagingen en deregulering. Centrale banken waren echter minder positief dan financiële markten graag hadden gezien. De Fed kondigde in december aan voor 2025 slechts 0,50% aan renteverlagingen te voorzien, minder dan verwacht. Hierdoor daalden aandelenrendementen iets en stegen kapitaalmarktrentes, maar over heel 2024 hadden financiële markten een sterk jaar.

Vooruitkijkend naar 2025, in dit jaar zullen het beleid van de regering Trump en de effecten daarvan een belangrijke rol spelen in het mondiale wereldbeeld. Volledige implementatie van het beleid dat hij tijdens de campagne aankondigde, heeft naar alle waarschijnlijkheid een stagflatoir effect. Het is echter nog de vraag in hoeverre hij van plan is dit daadwerkelijk uit te voeren, of dat het dient als onderhandelingsmiddel tegenover andere landen. Tenslotte blijven geopolitieke ontwikkelingen een belangrijke rol spelen. Vredesbesprekingen tussen Oekraïne en Rusland of het standhouden van het staakt-het-vuren tussen Israël en Hamas kunnen het economisch sentiment positief beïnvloeden. Anderzijds kan verdere escalatie van de conflicten, of het ontstaan van nieuwe conflicten leiden tot meer volatiliteit.

Waarborging van risico's, kwaliteit en veiligheid

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor het gehele beleggingsproces, en neemt beslissingen van beleidsmatige en strategische aard. Bij de beslissingen wordt het bestuur geadviseerd door de beleggingsadviescommissie, de ondersteunende actuaire en de vermogensbeheerder.

Maandelijks wordt door de beleggingsadviescommissie een risicoanalyse gedaan welke met het bestuur wordt besproken. Hiernaast belegt het fonds in diverse beleggingsfondsen, wordt het beleggingsmandaat minimaal een keer per jaar beoordeeld, en evalueert het bestuur jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering en de gemaakte kosten.

Uitvoering renterisico

Het beleid van het fonds is om, afhankelijk van de rentestand en de uitkomsten van de ALM-studies, het risico van een verlaging van de rente op te vangen door een deel van het beleggingsvermogen te beleggen in liability-driven investment (LDI-)fondsen of in een fonds-specifiek matching mandaat.

Naar aanleiding van de uitgevoerde ALM-light studie in 2022, heeft het bestuur besloten om het renterisico te verlagen door een renteafdekking van 50% te hanteren, onder een gelijkblijvend vereist eigen vermogen. De verhoging van de renteafdekking heeft plaatsgevonden in april 2023, middels een grotere allocatie aan LDI-fondsen. Tot die tijd werd 25% van het renterisico afgedekt middels beleggingen in LDI-fondsen. In 2024 zijn de LDI-fondsen vervangen door een matching mandaat, bestaande uit staatsobligaties, renteswaps, geldmarktfondsen en liquide middelen. De nieuwe opzet was nodig omdat de vermogensbeheerder de LDI-fondsen niet langer aanbiedt. De aanpassing leidde niet tot noemenswaardige kosten en resulteerde in hetzelfde niveau van renteafdekking met een iets preciezere verdeling over de curve.

Verhandelbaarheid van beleggingen

Door het fonds wordt uitsluitend belegd in liquide beleggingsfondsen. Verder wordt het liquiditeitsrisico beheerst door een liquiditeitsplanning te maken en de voor uitkeringen benodigde liquide middelen eenmaal per kwartaal aan de beleggingsportefeuille te onttrekken.

Derivaten voor risico-reducerende doeleinden

De beleggingen van SPAN in derivaten zijn beperkt tot renteswaps. De beleggingen in renteswaps dragen bij tot een vermindering van het renterisico. Het gebruik van derivaten binnen de fondsen in de rendementsportefeuille wordt buiten beschouwing gelaten.

Diversificatie binnen de beleggingsportefeuille

Het risico- en rendementsprofiel van de totale portefeuille wordt afgestemd op de verplichtingen van het fonds, waarbij een ruime mate van diversificatie van de beleggingen wordt aangehouden. Diversificatie van de portefeuille door beleggingen in fondsen en spreiding over meerdere fondsen dempt het marktrisico. Er wordt belegd in verschillende fondsen en regio's.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

De beleggingsstrategie van heeft als primair doel het behalen van een goed rendement om nu en in de toekomst de pensioenen te kunnen uitkeren en te kunnen indexeren. Financieel en maatschappelijk rendement gaan hierin goed samen. Daarnaast houdt het fonds rekening met de impact van de beleggingen op milieu en maatschappij en zet het zich in om op positieve wijze een bijdrage te leveren aan maatschappelijke ontwikkelingen. Dit wordt gedaan door te beleggen in ondernemingen en landen met betere prestaties op het gebied van milieu en maatschappij. Het fonds vindt het belangrijk dat het beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) praktisch en uitvoerbaar is. Er wordt voor gekozen voor in de markt beschikbare oplossingen. Het fonds hoeft geen voorloper te zijn op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen, maar wil niet tot de achterhoede behoren.

Het fonds erkent de meerwaarde van het expliciet meenemen van MVB in de besluitvormingen en wil, waar dat mogelijk is, de MVB-impact kwantificeren. Mocht er geen (betrouwbare) data zijn, dan volstaat een kwalitatieve of beschrijvende vorm. Het fonds wil gebruik maken van MVB-ratings om inzicht te krijgen in de impact van het MVB-beleid op de portefeuille. Dit geldt zowel voor de keuze als voor verdere evaluatie van een beleggingsfonds. Het bestuur wil de (on)mogelijkheden van een best-in-class aanpak verder onderzoeken, maar wil daar graag meer informatie over voordat een besluit wordt genomen. In 2024 zijn de MVB-aspecten van de beleggingen regelmatig aan de orde gekomen. Hierbij is ook de wenselijkheid van een deelnemersuitvraag over het gewenste MVB-beleid aan de orde geweest. Deze discussie zal in 2025 worden vervolgd, afhankelijk van de toekomstontwikkelingen bij het fonds.

Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

De financiële sector is gevraagd een bijdrage te leveren aan het behalen van de doelstellingen van het Parijsakkoord. In maart 2018 heeft de Europese Commissie een actieplan opgesteld om de financiële sector hiertoe aan te zetten: het 'Action Plan Financing Sustainable Growth'. Het actieplan bestaat uit 10 punten die resulteren in nieuwe of gewijzigde regels voor financiële instellingen, waaronder pensioenfondsen. Eind 2019 heeft de Europese Unie de Europese Green Deal vastgesteld. Dit beleidsprogramma moet de EU helpen om in 2050 klimaatneutraal te zijn. Via de werkstroom Duurzame Financiering is er een actieplan opgesteld dat financiering moet leiden richting economische activiteiten die bijdragen aan een klimaatneutraal Europa. Onderdeel van deze initiatieven is nieuwe regelgeving met het doel om één Europese standaard te creëren voor informatieverstrekking over duurzaam beleggen. Dit betreft de SFDR en de Taxonomy Regulation. Deze nieuwe regelgeving is ook van toepassing op het fonds. Doel van deze Verordeningen is het transparant maken van hoe financiële instellingen – waaronder pensioenfondsen – omgaan met duurzaamheid.

De SFDR vraagt pensioenfondsen de informatie over duurzaam beleggen op één en dezelfde manier te presenteren zodat de informatie beter vergelijkbaar wordt tussen pensioenfondsen. Het doel van de Taxonomieverordening is het creëren van één standaard waarop ecologische duurzaamheid kan worden gemeten. De taxonomie is een soort woordenboek waaruit volgt welke economische activiteiten ecologisch duurzaam zijn. Vervolgens moeten alle activiteiten van een onderneming op een rij worden gezet en worden bepaald welke van deze activiteiten duurzaam zijn. Hieruit volgt dan een score per onderneming. Pensioenfondsen kunnen deze informatie over ondernemingen vervolgens gebruiken bij het vormgeven van duurzaamheidsbeleid.

De eerste SFDR-verplichtingen zijn op 10 maart 2021 in werking getreden. Het fonds heeft informatie verstrekt over hoe duurzaamheidsrisico's worden meegewogen bij investeringsbeslissingen en over hoe het fonds aankijkt tegen ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren. Deze informatie is op de website van het fonds en in de Pensioen 1-2-3 opgenomen. De eerste verplichting voor de Taxonomieverordening is op 1 januari 2022 in werking getreden. Pensioenfondsen dienen in hun Pensioen 1-2-3 aan te geven of zij wel of niet voornemens zijn te beleggen in economische activiteiten die ecologisch duurzaam zijn volgens de Taxonomieverordening. Het bestuur heeft ervoor gekozen om het pensioenproduct van het fonds te classificeren als een artikel 6-product, dat geen duurzame belegging als doelstelling heeft of sociale kenmerken promoot.

Beleggingen voor risico deelnemers

Dit betreft de beleggingen uit hoofde van de beschikbare premieovereenkomst (DC-regeling) die het fonds uitvoert. De beleggingen bestaan uit een aantal beleggingsfondsen en uit LDI-fondsen waarmee de renteafdekking wordt vormgegeven. Hiermee worden de diverse life cycles samengesteld die voor de verschillende leeftijdscohorten gelden. Deelnemers kunnen kiezen uit verschillende risicoprofielen. Per 31 december 2024 bedroeg het totaal aan beleggingen voor risico deelnemers € 3.145 duizend (2023: € 3.274) en het totale beleggingsresultaat van de beleggingen voor risico deelnemers over 2024 was € 106 duizend (2023: € 361 duizend). Voor deze beleggingen gelden dezelfde principes als hierboven beschreven voor de beleggingen voor risico van het pensioenfonds.

5. Risicoparagraaf

Integraal risicomanagement

Het fonds heeft het beleid met betrekking tot integraal risicomanagement (IRM) in een beleidsdocument vastgelegd. Het doel van IRM is om bij te dragen aan de realisatie van de strategische doelstellingen van het fonds. Het beleidsdocument geeft weer hoe het fonds het beleid op het gebied van IRM heeft vormgegeven. Het IRM-beleid is het beleidskader voor de toepassing en toetsing van de beleidsvorming en –uitvoering. Dit gebeurt op strategisch en operationeel niveau.

Jaarlijks stelt het bestuur de risicohouding vast, of als er een wijziging van missie, visie en/of strategie plaatsvindt. Daarbij wordt de 5-punts-schaal toegepast, conform het Risk Appetite Value Chain model©.

De interne risicobeheersings- en controlesystemen zijn erop ingericht om een redelijke mate van zekerheid te bereiken ten aanzien van de identificatie en het beheersen van risico's. De systemen kunnen geen volledige zekerheid bieden voor het daadwerkelijk behalen van de strategische, operationele en financiële doelstellingen. Ook kunnen de systemen alle fouten van materieel belang, fraudegevallen en het niet voldoen aan alle relevante wet- en regelgeving volledig voorkomen. Het fonds heeft maatregelen getroffen die de impact van de genoemde risico's zoveel mogelijk beperken. Hierbij wordt wel opgemerkt dat de aard van de werkzaamheden van het pensioenfonds met zich meebrengt dat sommige risico's buiten de invloedssfeer van het bestuur liggen, zoals demografische ontwikkelingen en ontwikkelingen op de financiële markten.

Het fonds heeft een gedragscode, een incidenten- en klokkenluidersregeling, en incidenten en compliance zaken worden maandelijks gerapporteerd. Hiernaast dient ieder bestuurslid de nevenfuncties te rapporteren. Met betrekking tot de financiële verslaglegging, vindt er een controle plaats door de externe certificerende actuaire en accountant.

Het fonds hanteert, naast een algehele risicohouding, vier domeinen waarvoor de risicohouding wordt vastgesteld, namelijk: besturingsfilosofie, reputatiemanagement, producten & uitbesteding en kapitaalmanagement. In 2024 heeft het bestuur haar risicohouding weer geactualiseerd. De risicohouding van het bestuur varieert afhankelijk van het risicodomein van Nul (1) tot Gebalanceerd (3), Opportuun (4) en Gemaximeerd (5). De risicohouding van het bestuur in zijn geheel kan als Kritisch (2) worden gedefinieerd. Bij voorkeur neemt het bestuur geen risico. Indien het nemen van risico bij kan dragen aan het behalen van de doelstellingen van het fonds, is het bestuur bereid het nemen van meer risico in de besluitvorming te overwegen.

Het bestuur stelt minimaal eens per 3 jaar of bij grote wijzigingen van haar missie, visie en strategie de strategische doelstellingen vast, en toetst jaarlijks de noodzaak om de strategische doelstellingen bij te stellen, of zoveel eerder bij een risicotrigger.

Daarnaast valideert het bestuur jaarlijks haar risicobereidheid in relatie tot de risicohouding en doelstellingen. De risicobereidheid is uitgedrukt in risicobereidheidsprincipes. De strategische doelstellingen en risicobereidheidsprincipes van het fonds vormen de kaders waarbinnen de strategische en operationele risico- managementcycli worden ingericht en uitgevoerd.

Het bestuur heeft de volgende strategische risico's gedefinieerd:

Strategische risico's	
1.	Het risico dat de dekkinggraad niet het niveau bereikt om de ambitie om opgebouwde aanspraken in voldoende mate te realiseren.
2.	Het niet (volledig) kunnen voldoen aan alle governance vereisten, zoals de bezetting van de fondsorganen, door toenemende geschiktheidseisen in combinatie met de beschikbaarheid van potentiële kandidaten uit de krimpende populatie.
3.	De concentratie van kennis over bepaalde (deel)gebieden bij bestuursleden en de kans dat dat wegvalt als de betreffende bestuursleden hun termijn niet verlengen.
4.	Het risico dat de werkgever de uitvoeringsovereenkomst opzegt.
5.	Het risico dat het bestuur in relatief korte tijd meerdere keren een beroep doet op de bijstortingsverplichting van de werkgever uit hoofde van de uitvoeringsovereenkomst.
6.	De aanhoudend lage rente en/of rendement waardoor het fonds niet binnen de wettelijke termijn voldoende herstelt en de aanspraken moet korten.
7.	De beperkte beschikbare capaciteit van het bestuur waardoor het niet toekomt aan omvangrijkere / diepgaande werkzaamheden die het bestuur zeer wenselijk acht.
8.	Het wegvallen van de bestuursondersteuning met discontinuïteit en het wegvallen van kennis tot gevolg.
9.	DNB eist liquidatie en CWO van SPAN als kwetsbaar fonds op een financieel ongunstig moment.

Eigenrisicobeoordeling

De eigenrisicobeoordeling (ERB) is een integrale analyse en beoordeling van de risico's waaraan een pensioenfonds is of in de toekomst kan worden blootgesteld en van de effectiviteit van het risicobeheer. De ERB geeft het pensioenfonds inzicht in de materiële risico's en de mogelijke consequenties hiervan voor haar financiële positie en de pensioenen van deelnemers. Dit inzicht is van essentieel belang voor de inrichting van het risicobeheer. De ERB dient tevens in aanmerking te worden genomen bij de onderbouwing van strategische besluiten door het pensioenfonds. De ERB wordt door het fonds minimaal eens in de drie jaar uitgevoerd.

In 2021 is door het fonds een partiele ERB uitgevoerd, gericht op de naar verwachting beperkte levensduur van het fonds en de beoogde collectieve waardeoverdracht (CWO) gevolgd door liquidatie van het fonds. Het overleg met de werkgever heeft in 2022 echter niet geleid tot overeenstemming met de werkgever over voor het fonds belangrijke voorwaarden om tot een CWO gevolgd door liquidatie te kunnen overgaan. Hierdoor ontstond voor het fonds een nieuwe situatie, namelijk het voortbestaan als zelfstandig fonds. Aan het voortbestaan als zelfstandig fonds zijn aanzienlijke risico's verbonden. Daarnaast gaan er risico's gepaard met de overgang van de oude naar de nieuwe pensioenadministrateur per 1 januari 2023. In verband daarmee heeft het bestuur besloten om in 2023 een nieuwe, integrale ERB uit te voeren. Daarbij is, naast de algemene inhoud van een ERB, de volgende centrale vraag aan de orde gekomen: Welke materiële risico's vormen een bedreiging voor de strategische doelstellingen van het fonds bij het doorgaan als gesloten fonds? De alternatieve scenario's van CWO/liquidatie en invaren in een regeling van het nieuwe pensioenstelsel zijn daarbij in ogenschouw genomen, waarbij de nadruk op CWO/liquidatie lag omdat invaren niet als reëel scenario wordt beschouwd.

De belangrijkste conclusie van de ERB is dat het doorgaan als gesloten fonds naar alle waarschijnlijkheid de komende vijf jaar nog kan worden voortgezet. Op langere termijn, tot 15 jaar, worden echter twee materiele risico's onderkend:

- De positie van de werkgever en de onzekerheden om de governance van het fonds te kunnen handhaven.
- De mate waarin de toeslagambitie langjarig kan worden ingevuld.

Op grond van deze ERB-analyse zijn een aantal vervolgacties vastgesteld, die met name gericht zijn op het realiseren van een CWO in de komende jaren. Het ERB-rapport is kort na vaststelling aan DNB gestuurd. In 2024 is op dit rapport mondelinge terugkoppeling van DNB ontvangen.

In 2024 heeft het bestuur verder overleg gehad over de toekomst van het fonds. Daarbij is allereerst van belang dat de werkgever in 2024 het fonds formeel heeft laten weten geen verzoek te zullen doen aan het fonds om de bij het fonds opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten in te varen in een van de nieuwe pensioenregelingen van de Wet toekomst pensioenen. Invaren is daarmee voor het fonds niet meer aan de orde. Drie opties zijn vervolgens naar voren gekomen:

1. De pensioenaanspraken en -rechten onderbrengen bij een verzekeraar middels een collectieve waardeoverdracht, een zogenaamde buy-out.
2. De pensioenaanspraken en -rechten onderbrengen bij een ander pensioenfonds middels een collectieve waardeoverdracht, en dan in het bijzonder in een aparte kring bij een algemeen pensioenfonds (in verband met de specifieke afspraken die met de werkgever zijn gemaakt ten aanzien van kostenvergoeding en bijstorting bij een tekort).
3. Doorgaan als zelfstandig pensioenfonds.

De eerste optie heeft de voorkeur van het bestuur. Deze optie biedt goede pensioenresultaten voor de deelnemers van het fonds en is zeer toekomstbestendig. Het bestuur heeft over deze opties, en over de financiële waardering van de verplichtingen van de werkgever, in 2024 regelmatig overleg gehad met de werkgever en is hoopvol dat uit dit overleg in 2025 een beslissing over de toekomst van het fonds kan worden gemaakt. Voor het bestuur staan hierbij de belangen van de deelnemers van het fonds voorop.

Operationele risico's

Operationele risico's zijn de risico's die het nakomen van de operationele doelstellingen in de weg staan. Op jaarlijkse basis worden deze door het bestuur minimaal twee keer geëvalueerd door middel van een risicoanalyse. De risico's zijn in hoofdlijnen in een document vastgelegd en zijn in 2024 in de bestuursvergaderingen aan de orde gekomen.

Onderstaand wordt een nadere toelichting gegeven op de voornaamste door het bestuur onderkende risico's volgens FIRM (Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode), en op het beleid voor het mitigeren van de risico's. FIRM is een geïntegreerde methode die gebruikt wordt voor analyse van risico's bij alle type instellingen die onder prudentieel toezicht van DNB vallen. FIRM is gericht op het beoordelen en beheersen van risico's binnen onder toezicht staande instellingen.

Financiële Risico's

- Renterisico
- Marktrisico
- Kredietrisico
- Liquiditeitsrisico
- Concentratierisico
- Valutarisico
- Actief beheerrisico
- Verzekeringstechnisch risico
- Klimaatrisico

Niet Financiële Risico's

- Omgevingsrisico
- Operationeel risico
- Uitbestedingsrisico
- IT-risico
- Integriteitsrisico
- Juridisch risico
- Frauderisico

Financiële Risico's

Renterisico

Renterisico is het risico dat de waarden van vastrentende beleggingen zich anders ontwikkelen dan de pensioenverplichtingen als gevolg van veranderingen in de marktrente. Het renterisico kan de dekkingsgraad negatief beïnvloeden. Dat kan leiden tot een verlies van koopkracht doordat de pensioenen niet meegroeien met de prijsstijging of moeten worden gekort. Dit risico wordt als een hoog risico aangemerkt.

Als de duratie van de beleggingen sterk afwijkt van de duratie van de verplichtingen, is er sprake van rentegevoeligheid met een groot effect op de dekkingsgraad van het fonds. Ook dit risico wordt als hoog aangemerkt en wordt nauwlettend gevolgd.

Het fonds mitigeert dit risico door een zekere mate van renteafdekking te realiseren. Deze renteafdekking wordt vormgegeven door te beleggen in liability-driven investmentfondsen (LDI-fondsen) in de eerste helft van 2024 en door te beleggen in een fonds-specifiek matching mandaat dat bestaat uit staatsobligaties, renteswaps, geldmarktfondsen en liquide middelen in de tweede helft van 2024.

In 2022 heeft het fonds een ALM-light studie uitgevoerd. De doelstelling van de ALM-light studie is het onderzoeken van het optimale strategische beleggingsbeleid. Dit betreft het beleggingsbeleid op hoofdlijnen (verhouding zakelijke waarden/vastrentende waarden en renteafdekking). Op basis van dit onderzoek heeft het bestuur in 2023 besloten de strategische renteafdekking te verhogen van 25% naar 50%. Hierdoor is de dekkingsgraad van het fonds dus minder kwetsbaar geworden voor rentedalingen. Dit niveau van renteafdekking is in 2024 gehandhaafd.

Marktrisico

Marktrisico is het risico dat de marktwaarde van de zakelijke waarden verandert. Dit risico wordt als een hoog risico aangemerkt. Het marktrisico van het fonds is een resultante van de gekozen risicohouding en het strategische beleggingsbeleid en sluit aan bij de doelstellingen van het fonds. Het structurele marktrisico wordt beheerst binnen het ALM-proces. Daarin wordt, binnen bepaalde bandbreedtes, een zodanige strategische beleggingsmix vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is. Controle op de naleving van deze richtlijnen vindt plaats door de beleggingsadviescommissie op basis van rapportages van de vermogensbeheerder.

Diversificatie van de portefeuille door beleggingen in fondsen en spreiding over meerdere fondsen dempt het marktrisico. Het fonds belegt in meerdere fondsen met regio-spreiding en valuta-spreiding.

Het fonds verwacht voor het marktrisico te worden beloond in de vorm van een extra rendement. Het marktrisico vormt daarmee voor het fonds een belangrijke bron om zijn indexatieambities te kunnen realiseren. Het fonds beheerst het marktrisico doordat het fonds een beleggingsadviescommissie heeft die de markt trackt en het bestuur adviseert, indien gewenst externe consultants raadpleegt en belegt in beleggingsfondsen en niet rechtstreeks in vastgoed, aandelen of complexe producten. Hiernaast past de vermogensbeheerder in principe automatische rebalancing toe zodra een bandbreedte op fondsniveau wordt overschreden. Het bestuur geeft opdracht tot verdere rebalancing na advies van de beleggingsadviescommissie. Daarnaast wordt elke maand de stresstest door het bestuur beoordeeld, waarin de gevolgen voor de dekkingsgraad van grote wijzigingen in marktomstandigheden worden getoond.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico op een verlies dat optreedt als een kredietnemer zijn beloofde betalingen niet kan nakomen. Dit risico vertaalt zich in wijzigende credit spreads en daarmee in wijzigingen van de waarde van beleggingen waarbij sprake is van kredietrisico, zoals bedrijfsobligaties of gestructureerde producten. Dit risico wordt als een beperkt risico aangemerkt, op basis van de bestaande beheersmaatregelen: beperkt collateral, spreiding risico, minimale eisen aan creditrating, afrekening op dagbasis, lage loan-to-value. Het fonds beperkt de risico's verder doordat enerzijds in de matchingportefeuille vooral langlopende staatsobligaties en investment grade bedrijfsobligaties met een hoge credit rating worden aangeschaft en anderzijds bij andere leningen of vorderingen met limieten wordt gewerkt en brede spreiding over debiteuren wordt gezocht. Ook geldt voor staatsobligaties een stop-loss mechanisme, waarbij een (te) sterk oplopende spread tussen het rendement van een staatsobligatie en een vergelijkbare renteswap een signaal afgeeft voor een verhoogd risico. De vermogensbeheerder rapporteert minimaal elk kwartaal over de verschillende aspecten van het kredietrisico.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat liquidatietstekorten optreden door het onvoldoende op elkaar afgestemd zijn van timing en omvang van inkomende en uitgaande kasstromen. Liquiditeitsrisico is ook het risico dat niet binnen een redelijk afzienbare termijn tegen een redelijke prijs gehandeld kan worden. Het liquiditeitsrisico is zeer beperkt, doordat er niet belegd wordt in illiquide beleggingen. Ook wordt per kwartaal een liquiditeitsoverzicht opgesteld. En daarnaast heeft het fonds een stand-by kredietfaciliteit van € 250 duizend waarmee het risico verder wordt beperkt. Daarom wordt dit risico door het fonds als acceptabel beoordeeld.

Concentratierisico

Concentratierisico kan optreden als gevolg van het ontbreken van een adequate spreiding van activa en passiva. Om concentratierisico te beheersen wordt de beleggingsportefeuille van het fonds in hoge mate gediversifieerd.

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat de waarde van beleggingen en verplichtingen verandert als gevolg van veranderingen in valutakoersen. Het fonds belegt ongeveer een derde van zijn middelen in niet-Euro valuta, en loopt daarmee een valutarisico. Besloten is het valutarisico niet af te dekken, vanwege de beheersing door de vermogensbeheerder van de risico's, de verwachte uitmiddeling op lange termijn, het verbonden kostenaspect en de verwachting dat de afdekking van het valutarisico geen extra rendement oplevert. Hierdoor acht het fonds dit risico beperkt: hoewel de kans als aanzienlijk wordt ingeschat, wordt de impact als matig beoordeeld.

Actief beheerrisico

Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die door portefeuillemanagers worden ingenomen ten opzichte van de strategische portefeuilles. De mate waarin actief beheer wordt toegepast, bepaalt of dit risico meegenomen dient te worden in de bepaling van het vereist eigen vermogen. Bij het fonds is de mate waarin actief beheer wordt toegepast beperkt.

Verzekeringstechnische risico's

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat voortvloeit uit mogelijke afwijkingen van actuariële inschattingen die worden gebruikt voor de vaststelling van de technische voorzieningen en de hoogte van de premie. Het belangrijkste actuariële risico voor het fonds is het risico van langlevens (het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld wordt verondersteld bij de bepaling van de technische voorzieningen). Het bestuur heeft dit risico als hoog ingeschaald omdat dit risico ertoe kan leiden dat de vermogensopbouw niet toereikend is om aan alle pensioenverplichtingen te kunnen voldoen.

Door toepassing van de meest recente AG-prognosetafel met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen. Nu wordt de AG-prognosetafel 2024 toegepast. De AG-overlevingstafels worden elke twee jaar geactualiseerd. Aangezien het aantal waarnemingen bij alleen het fonds te beperkt is, zijn voor herijking van de ervaringssterfte cijfers uit het inkomensgerelateerde ervaringssterfemodel van het CBS gebruikt.

Het risico op arbeidsongeschiktheid is niet meer van toepassing op het fonds omdat de regeling per 2014 gesloten is.

Inflatierisico

Inflatierisico is het risico dat de gemiddelde inflatie, die een pensioenfonds op lange termijn verwacht, stijgt. De inflatie kan hierdoor hoger uitkomen dan het beoogde lange termijn rendement. Het fonds zal het beoogde lange termijn rendement op een inflatie van 3% uitrekenen, om meer inzicht te verkrijgen in de effecten hiervan. Het fonds heeft geen specifieke beleggingen die erop zijn gericht dit risico te verkleinen.

Klimaatrisico

Klimaatverandering een ontwikkeling die op lange termijn zowel de maatschappij als ook de financiële opzet van het fonds kan raken omdat bedrijven waarin het fonds belegt gevoelig kunnen zijn voor de klimaatveranderingen.

Veranderingen in wet- en regelgeving kunnen bijvoorbeeld leiden tot waardedalingen van beleggingen in ondernemingen die sterk afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen. Daarnaast kan klimaatverandering zelf leiden tot toenemende schade als gevolg van extreem weer. Het fonds wil klimaatrisico's in de beleggingsportefeuille zo veel mogelijk beperken en houdt hiermee rekening door middel van zijn beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen.

Niet Financiële Risico's

Naast financiële risico's loopt het fonds ook niet-financiële risico's die het behalen van de doelstellingen kunnen bedreigen. Deze risico's kunnen uiteindelijk ook een financiële invloed hebben. De belangrijkste worden hieronder besproken.

Omgevingsrisico

Onder omgevingsrisico wordt verstaan het risico als gevolg van buiten het pensioenfonds komende veranderingen op het gebied van concurrentieverhoudingen, belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat.

Veranderingen in wetgeving kunnen een risico vormen maar de impact zal in vele gevallen niet beperkt zijn tot enkel het fonds maar leiden tot een veranderend pensioenklimaat in geheel Nederland (zoals de verhoging van de pensioenleeftijd). Doordat het fonds een gesloten fonds is, hebben sommige veranderingen in wetgeving een mindere impact.

Eén van de huidige grote omgevingsrisico's voor Nederlandse pensioenfonds is de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Deze transitie brengt grote veranderingen met zich mee in de aard van de regelingen in de processen en IT- systemen voor pensioenadministratie en vermogensbeheer. Hoewel het fonds niet zal invaren in een van de regelingen van het nieuwe pensioenstelsel kan de drukte bij de uitbestedingspartners invloed hebben op de dienstverlening aan het fonds.

Veranderingen in governance (commissies, rapportages naar toezichthouders, toezicht, analyses en studies, met de daar bijbehorende proces- en systeemaanpassingen etc.) trekken relatief een grote wissel op tijd en budget voor een klein gesloten pensioenfonds en vormen daarmee een relatief groot risico. Het bestuur houdt zich, bijgestaan door externe deskundigen, op de hoogte van veranderingen in wet- en regelgeving en zorgt ervoor te voldoen aan de minimale eisen. Vanuit kosten oogpunt, en omdat het fonds relatief klein is, worden prioriteiten, nut en noodzaak wel uitvoerig gewogen. Het risico hiervan wordt als

aanzienlijk ingeschat, maar door de inzet van consultants voor uitvoering van een deel van de taken en het actief monitoren van veranderingen door zowel bestuur als bestuursbureau wordt de impact als matig beoordeeld.

Potentiële claims vormen aan de ene kant een relatief groot risico omdat een enkel geval op een klein deelnemersbestand relatief veel impact heeft. Aan de andere kant heeft het pensioenfonds nog nooit een formele klacht ontvangen. Het bestuur en de pensioenadministrateur zijn vroegtijdig betrokken bij eventuele fouten of omissies die optreden. Verder het bestuur draagt het zorg voor heldere documentatie over het besluitvormingsproces en heeft het een kleine afstand tot individuele deelnemers. Ook heeft het fonds een aansprakelijkheidsverzekering,

Het risico op reputatieschade bewaakt het fonds door regelmatig over de actuele situatie te communiceren met deelnemers (nieuwsbrieven, website), door het uitvoeren van het communicatieplan, en door intern toezicht te laten plaatsvinden door een visitatiecommissie.

Het omgevingsrisico wordt door het fonds als een groot risico beoordeeld.

Operationele risico's

Operationeel risico is het risico samenhangend met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting en procesuitvoering. Hierdoor kan onder meer een onjuiste afwikkeling van transacties plaatsvinden, kunnen fouten in de verwerking van gegevens optreden, kan informatie verloren gaan, etc.

Dit risico wordt gemitigeerd door het documenteren van de processen, het identificeren van de bij de uitvoering van die processen optredende risico's evenals van de met het oog daarop getroffen beheersmaatregelen. Ook worden hoge kwaliteitseisen gesteld aan de organisaties die bij de uitvoering zijn betrokken en door de jaarlijkse beoordeling van de door hen uitgevoerde werkzaamheden.

Bij het fonds is geen sprake van structurele gegevensverwerking. Zo doet het fonds zelf geen rechtstreekse betalingen en kunnen deze ook niet door het bestuur verricht worden. Van dubbelfuncties is bij het fonds geen sprake. Verder worden processen regelmatig bijgesteld en verbeterd, ontvangt het jaarlijks een ISAE-verklaring van haar uitvoerders, waarmee tevens kwartaaloverleggen plaatsvinden. Naast de SLA-rapportage en mutatieoverzichten heeft er in 2019 en 2022 een controle plaatsgevonden met betrekking tot de correctheid van de gegevens in de administratie. Bij de overgang naar de nieuwe pensioenadministrateur in 2023 heeft het fonds de beoordeling van de datakwaliteit uit laten voeren door de sleutelfunctiehouder interne audit. Het risico dat de doelmatigheid en doeltreffendheid van het verwerkingsproces wordt beïnvloed, wordt door het fonds als een beperkt risico beoordeeld. Als het fonds in 2025 besluit tot een overgang naar een andere pensioenuitvoerder zal aan datakwaliteit bijzondere aandacht worden gegeven, mede door een dan geplande audit op datakwaliteit door de sleutelfunctiehouder interne audit.

Met de invoering van de AVG-wetgeving heeft het fonds een privacy-beleid opgesteld, een privacyverklaring opgenomen op haar website en ook verwerkt in de deelnemerscommunicatie. Privacygevoelige informatie wordt zoveel mogelijk geanonimiseerd. Hiermee voldoet het fonds aan de gestelde vereisten in de wet. Dit risico wordt door het fonds als beperkt beoordeeld.

Uitbestedingsrisico

Uitbestedingsrisico is het risico dat de continuïteit, integriteit, kwaliteit of uitkeringscontinuïteit van de uitbestede werkzaamheden wordt geschaad.

Het uitbestedingsrisico wordt gemitigeerd door de afspraken (kwaliteitseisen) in de uitbestedingsovereenkomsten en de daaraan verbonden servicelevel agreements (SLA's). Monitoring van de uitvoering vindt plaats door het bestuur op basis van door de uitvoerders verstrekte rapportages (waaronder SLA-rapportages, ISAE 3402 type II rapportages en In Control Statements) en regelmatig voortgangsbesprekingen.

Bij uitbesteding voert het fonds een systematische analyse uit van de risico's die samenhangen met de uitbesteding van activiteiten en processen. Per specifieke uitbesteding wordt de risicobeheersing op logische wijze uitgewerkt aan de hand van drie pijlers: kwaliteit, continuïteit en integriteit. Verder heeft het fonds de onderstaande bij de uitvoering van belang zijnde aandachtspunten vastgesteld:

- De doelmatigheid en doeltreffendheid van het verwerkingsproces;
- De bescherming van persoons- en privacygevoelige gegevens;
- Processen ter voorkoming van fraude door werknemers of externen en van samenspanning door werknemers met derden;
- Waarborging van de kwaliteit van de werkzaamheden in overeenstemming met de door het fonds gewenste dan wel aan belanghebbenden toegezegde kwaliteitsniveau;
- De continuïteit van de processen en met name van de pensioenuitkeringen;
- De continuïteit van de IT-systemen;

Het vermogensbeheer van het fonds is uitbesteed aan BNP Paribas. Van BNP heeft het fonds een ISAE 3402 type II rapport ontvangen over 2024. Het rapport heeft betrekking op de controle op de van toepassing zijnde investment management gerelateerde activiteiten. Het rapport richt zich op de controledoelstellingen die relevant zijn voor de financiële verslaglegging door klanten van BNP en haar auditors. Het rapport kent geen bijzondere aandachtspunten. Op basis van deze constateringen beoordeelt het fonds het uitbestedingsrisico van BNP Paribas als een laag risico.

Als custodian van het fonds is per 1 januari 2023 Northern Trust aangesteld. Van Northern Trust heeft het fonds over 2024 twee zogenoemde SOC1-rapporten (het Amerikaanse equivalent van een ISAE-3402 rapport) ontvangen, waaruit geen bijzondere bevindingen naar voren komen. Het fonds beoordeelt het uitbestedingsrisico van Northern Trust als een laag risico.

De pensioenadministratie van het fonds is vanaf 1 januari 2023 uitbesteed aan Visma Idella. Het fonds ziet Visma Idella als een partij die pensioenadministratie als een van haar strategische activiteiten beschouwt en aan de algemene continuïteitseisen van het fonds voldoet. Het fonds heeft in 2023 intensief met Visma Idella samengewerkt om de transitie succesvol te laten verlopen. Hoewel de transitie in algemene zin naar wens is verlopen, mede door grote inspanningen van het bestuur, zijn niet alle vooraf gemaakte afspraken volledig afgehandeld en is de planning niet voor alle onderdelen gehaald. Hierdoor hebben er ook in 2024 nog enkele transitiewerkzaamheden plaatsgevonden. Het bestuur constateert dat Visma Idella een grote uitdaging heeft om haar processen en IT-systemen aan te passen in verband met het nieuwe pensioenstelsel en om haar nieuwe klanten te bedienen, en tegelijkertijd bestaande klanten onder het huidige stelsel goed te bedienen. Van Visma Idella heeft het fonds over 2024 ISAE 3000 en ISAE 3402 rapporten ontvangen die zicht richten op software, onderhoud en support respectievelijk pensioenadministratie en uitbetalingen. Er komen in dit rapport geen bijzondere bevindingen naar voren. Alles overziend beoordeelt het bestuur het uitbestedingsrisico van Visma Idella als een beperkt risico maar veel aandacht vragend.

IT-*risico*

Onder IT-*risico* wordt verstaan het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende beveiligd worden ondersteund door de IT-systemen.

De pensioen-, beleggings- en financiële administratie van het fonds zijn volledig ondergebracht bij de pensioenadministrateur en vermogensbeheerder, en vallen dus onder uitbestedingsrisico. Het fonds heeft een IT-beleid opgesteld. Het fonds maakt gebruik van het Microsoft platform OS365 voor documentmanagement, dat professioneel ondersteund wordt. VDX monitort actief websiteversies en past security updates automatisch toe. Er vindt een automatische update plaats van nieuwe versies van de website. Het bestuur heeft geen toegang tot de systemen met deelnemersgegevens, de IT-omgeving voor de pensioenadministratie is volledig uitbesteed aan de administrateur. Het risico op cybercrime en datalekken wordt intern gemitigeerd door de gebruikte platformen. De sleutelfunctiehouder interne audit heeft zijn auditwerkzaamheden in 2024 voornamelijk gericht op het administreren van aanspraken van deelnemers en het toekennen van pensioenuitkeringen aan pensioengerechtigden bij Visma Idella. Het rapport daarover is begin 2025 opgeleverd met als conclusie dat deze processen van voldoende niveau zijn. De in het rapport opgenomen bevindingen zullen door het bestuur worden opgevolgd.

Het fonds beoordeelt het IT-*risico* als een beperkt risico.

Integriteits*risico*

Het integriteits*risico* betreft het risico dat de integriteit van het fonds wordt beïnvloed door niet integere of onethische gedragingen van aan het fonds verbonden personen.

Het fonds heeft een gedragscode die van toepassing is op alle leden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de beleggingsadviescommissie en het bestuursbureau. Daarnaast is een incidentenregeling en een klokkenluidersregeling voor aan het fonds verbonden personen opgesteld. In 2023 heeft het fonds onder begeleiding van een externe deskundige weer een systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) uitgevoerd. Hiermee wordt voor elk risico de kans ingeschat dat het risico zich voordoet (bruto risico) als ook het netto risico rekening houdend met de mitigerende beheermaatregelen. De SIRA in 2024 heeft geen bijzondere constatering opgeleverd. Bestuursleden worden voor aantreding mede op integriteit gescreend door DNB. Het fonds belegt in beleggingsfondsen en niet rechtstreeks in aandelen, waarbij het vermogensbeheer is uitbesteed. Hierdoor is handelen met voorwetenschap niet aan de orde.

Het fonds beoordeelt het integriteits*risico* als een laag risico.

Juridisch *risico*

Juridisch *risico* is het risico samenhangend met veranderingen in en naleving van wet- en regelgeving.

Het fonds wordt in op dit gebied geadviseerd door een externe actuaire en het houdt ook zelf de wijzigingen in wet- en regelgeving bij. Stukken van het fonds worden waar nodig beoordeeld of geëvalueerd door externe deskundigen. Contracten met uitbestedingspartners worden beoordeeld door externe deskundigen.

Het fonds beoordeelt het juridisch *risico* als een laag risico.

Frauderisico

Frauderisico is het risico dat betrokkenen bij het fonds zich bezighouden met opzettelijke misleiding om onrechtmatig voordeel te verkrijgen.

Het frauderisico wordt gemitigeerd doordat bestuursleden en leden van andere fondsorganen geen rechtstreekse betalingen doen en ook geen directe toegang hebben tot bankrekeningen van het fonds. Alle betalingen door de pensioenadministrateur worden gevalideerd. Verder heeft het fonds een gedragscode, een incidenten- en klokkenluidersregeling, en worden incidenten en compliance zaken maandelijks gerapporteerd. Daarnaast dient ieder bestuurslid de nevenfuncties te rapporteren. Met betrekking tot de financiële verslaglegging, vindt er een controle plaats door de actuarissen en accountant.

Het fonds beoordeelt het frauderisico als een laag risico.

Rapportage sleutelfunctiehouders

De sleutelfunctionarissen vervullen een onafhankelijke initiërende en adviserende rol bij het vormgeven en verder verbeteren van het risicobeheer. Dit betreft de kwaliteit van de governance, risicomanagement en interne beheersing. De sleutelfunctiehouders hebben in 2024 als volgt aan het bestuur gerapporteerd.

Sleutelfunctiehouder risicobeheer

In zijn kwartaalrapporten informeert de sleutelfunctiehouder risicobeheer het fondsbestuur over de effectiviteit van het risicobeheer en attendeert het bestuur op aandachtspunten. Hierin komen aan bod de risico-opinies bij belangrijke bestuursbesluiten en de status van de door het fonds geïdentificeerde strategische risico's. In 2024 zijn onder meer aan de orde geweest de financiële positie van het fonds, de toekomstbestendigheid van het fonds en governance-zaken. Daarnaast zijn elk kwartaal de ontwikkelingen van de strategische risico's van het fonds geëvalueerd. Het bestuur heeft hierover steeds goed overleg gehad met de sleutelfunctiehouder en diens aanbevelingen opgevolgd.

Sleutelfunctiehouder actuariel

In zijn kwartaalrapporten vestigt de sleutelfunctiehouder actuariel de aandacht op het proces van de totstandkoming van de technische voorzieningen. Daarnaast komen in zijn rapportages ook de beoordeling van de basisgegevens en een toetsing van de gehanteerde aannames aan de praktijk aan bod. In 2024 heeft de sleutelfunctiehouder een controleverschil geconstateerd die groter was dan de uitvoeringsmaterialiteit. Het betrof de te lage vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2024, veroorzaakt door het niet opnemen door van de in december 2024 toegekende toeslag van 1,31% aan alle deelnemers van het fonds. Het fonds heeft vervolgens de technische voorziening aangepast.

Op basis van de verstrekte informatie geeft de sleutelfunctiehouder in zijn rapporten aan van mening te zijn dat het proces voor periodieke berekeningen voor vaststellen van de technische voorziening afdoende is gewaarborgd. De sleutelfunctiehouder kan of moet in zijn rapporten ook ingaan op andere ontwikkelingen bij het fonds, bijvoorbeeld de werkzaamheden die voortvloeien uit de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. In 2024 zijn er op dit gebied geen bijzondere bevindingen, met name omdat een transitie niet aan de orde was.

Sleutelfunctiehouder interne audit

De sleutelfunctiehouder interne audit voert zijn werkzaamheden uit op basis van een auditcharter, waarin de doelstellingen en scope van de functie en andere algemene uitgangspunten zijn opgenomen, en van een audit jaarplan, waarin de specifieke werkzaamheden voor een bepaald jaar zijn vastgelegd. De sleutelfunctiehouder interne audit heeft zijn auditwerkzaamheden in 2024 voornamelijk gericht op het administreren van aanspraken van deelnemers en het toekennen van pensioenuitkeringen pensioengerechtigden bij Visma Idella. Het rapport daarover is begin 2025 opgeleverd en concludeerde dat deze processen van voldoende niveau is. De in het rapport opgenomen bevindingen zullen door het bestuur worden opgevolgd.

6. Verwachte gang van zaken

Financiële positie

In het eerste kwartaal van 2025 heeft de financiële positie, uitgedrukt in de actuele dekkingsgraad, zich positief ontwikkeld. De rendementsportefeuille kende een licht positief rendement en de rente steeg ten opzichte van eind 2024. De actuele dekkingsgraad van het fonds steeg hierdoor in het eerste kwartaal van 2025 met enkele procentpunten van 120,7 % naar 126,5%

Toekomst fonds

In het eerste kwartaal van 2025 heeft het fonds zich verder voorbereid op de toekomst. In afwachting van nieuwe besprekingen met de werkgever heeft het fonds zich verder verdiept in de mogelijkheden van een buy-out (collectieve waardeoverdracht naar een verzekeraar) en de projectorganisatie die daarvoor benodigd is. De besprekingen met de werkgever richten zich op de waardering van de met de werkgever overeengekomen bijstortingsverplichting en kostenvergoeding. Het bestuur stelt hierbij de evenwichtige belangenbehartiging van alle deelnemers van het fonds voorop. Zij zal het verantwoordingsorgaan in het toekomsttraject betrekken. Het fonds zal ook de deelnemers informeren over de ontwikkelingen.

Beleggingsbeleid

Er hebben zich in het begin van 2025 geen wijzigingen in het strategisch beleggingsbeleid voorgedaan. Wel wordt onderzocht of er in het kader van een mogelijke buy-out risicobeperkende maatregelen kunnen worden genomen, waarbij echter wel het beleid van het pensioenfonds als 'going-concern' in acht moet worden genomen.

Pensioenadministrateur

Met Visma Idella zal worden samengewerkt om de laatste transitiezaken af te ronden. Onderdeel hiervan is het beschikbaar komen van een deelnemersportaal, naar verwachting in het tweede kwartaal van 2025.

Wettelijke ontwikkelingen

Ook in 2025 zal het bestuur de wettelijke ontwikkelingen rond pensioenfondsen volgen en waar nodig haar beleid en pensioenuitvoering daarop aanpassen. Een voorbeeld hiervan is de Wet bedrag ineens (deelnemers krijgen het recht om – na het voldoen aan de voorwaarden – bij pensionering maximaal 10 procent van de waarde van hun aanspraken op ouderdomspensioen op te nemen als 'bedrag ineens') die mogelijk in 2026 van kracht wordt. Een ander voorbeeld is DORA, een Europese verordening die stringente eisen stelt om de cyberweerbaarheid van de financiële sector te verhogen. Pensioenfondsen moeten vanaf 17 januari 2025 compliant zijn en blijven met de verordening. Het fonds heeft met haar uitbestedingspartners zorggedragen voor het voldoen aan deze verordening.

Melding datalek Autoriteit Persoonsgegevens

In februari 2025 heeft het fonds van haar pensioenadministrateur het bericht gekregen dat de uitkeringsspecificaties van vier pensioengerechtigden naar het verkeerde postadres zijn gestuurd. Hierdoor zijn mogelijk persoonlijke gegevens van deze vier deelnemers door derden ingezien. Het fonds heeft vervolgens een melding datalek bij de Autoriteit Persoonsgegevens gedaan. Het fonds is ook in overleg met de pensioenadministrateur om deze fouten in de toekomst te voorkomen.

Tot slot

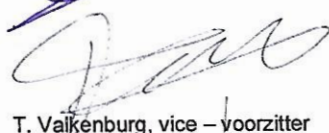
Het bestuur van het fonds zal zich ook in 2025 blijven inspannen om een zo goed mogelijk pensioen voor haar deelnemers te bewerkstelligen.

Vastgesteld te Den Haag, 23 mei 2025.

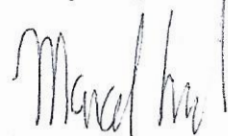
Het bestuur van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland

E. van der Plas, voorzitter

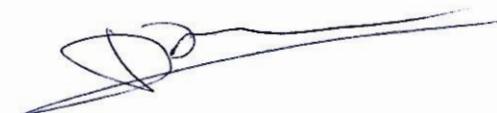
T. Valkenburg, vice – voorzitter

M. Smits

W. Loots, secretaris

B. Bongenaar, vice - secretaris

Verslag visitatiecommissie

1. Inleiding

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds AT&T (hierna: Fonds) heeft VCHolland en daarmee de leden van de visitatiecommissie (hierna: VC), na advies van het Verantwoordingsorgaan (hierna: VO) van het Fonds, de opdracht gegeven tot de uitvoering van een visitatie bij het Fonds.

De visitatiecommissie (hierna: VC) heeft tot (wettelijke) taak toezicht te houden op (de totstandkoming van) het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het Fonds. Binnen dit kader vormt de VC zich een beeld van de wijze waarop het Fonds de Code Pensioenfonds naleeft.

De VC is ten minste belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het VO en de werkgever, en in het jaarverslag.

Het intern toezicht vervult zijn taak zodanig dat het bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het Fonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering.

VCHolland heeft voor de uitvoering van visitaties een werkwijze ontwikkeld die uiteindelijk uitmondt in een rapportage over de bevindingen en het oordeel van de VC. De visitatie strekte zich uit tot de beschikbare informatie met betrekking tot het kalenderjaar 2024.

2. Oordeel/Bevindingen

Samenvattend oordeel

De VC is van oordeel dat het beleid van het bestuur evenwichtig en op een zorgvuldige manier tot stand is gekomen en uitgevoerd. Het fonds voert een consistent beleid en hanteert een bestendige gedragslijn. Het Fonds beschikt over een toereikende governance-structuur. Er is sprake van een effectief en slagvaardig optreden van het bestuur en een beheerste en integere bedrijfsvoering.

Samenvattend oordeel Code Pensioenfonds

De VC heeft kennisgenomen van de eigen beoordeling van het Fonds met betrekking tot de naleving van de Code. Deze is naar het oordeel van de VC toereikend. De rapportage en uitleg van de uitzonderingen en de onderwerpen waarover het Fonds wettelijk of volgens de Code is gehouden te rapporteren, is dat eveneens. De VC merkt op dat beoordeling of goedkeuring van het jaarverslag 2024 niet tot haar mandaat heeft behoord.

Naar het oordeel van de VC zijn de gerapporteerde uitzonderingen en de onderstaand gerapporteerde bevindingen niet van zodanige aard dat hiermee in materiële zin inbreuk wordt gemaakt op het naleven van de toegepaste toezichtsnormen en wet- en regelgeving.

a. Opvolging bevindingen en aanbevelingen

De bevindingen en aanbevelingen van de VC, sleutelfunctiehouders, accountant en certificerend actuaris worden op een actielijst geplaatst en periodiek in het bestuur besproken. Het Fonds heeft een procesmatige aanpak voor de opvolging daarvan en voert hiervoor een consistent beleid. De opvolging van de bevindingen en aanbevelingen wordt gemotiveerd vastgelegd en in de bestuursvergadering bewaakt.

b. Algemene gang van zaken

Het bestuur houdt zich goed op de hoogte van de ontwikkelingen die relevant zijn voor het Fonds. Dit geldt zowel voor wet- en regelgeving als voor de (financiële) positie. Eind 2023 verkeerde het Fonds in een herstelsituatie in verband met een reservetekort. In 2024 werd een herstelplan ingediend bij DNB. Daaruit blijkt dat het Fonds zonder aanvullende maatregelen tijdig kan herstellen naar de vereiste dekkingsgraad. Helaas gaf de haalbaarheidstoets 2024 opnieuw aan dat een grens werd overschreden. Hierover is gesproken met de sociale partners en gecommuniceerd met de deelnemers in een nieuwsbrief. Er was geen aanleiding tot aanpassingen in het beleid.

In 2024 heeft het bestuur veel aandacht besteed aan de verdere oriëntatie op de toekomstscenario's van het Fonds. Hierover is ook tijdig gesproken met de werkgever gezien de financiële afspraken tussen het Fonds en de werkgever (bijstortverplichting en kostenvergoedingen). Het VO en de OR zijn betrokken bij het traject; DNB wordt op de hoogte gehouden. Op het moment van schrijven van dit rapport zijn er nog geen concrete keuzes en tijdslijnen voor een andere uitvoeringsvorm dan de huidige. Deelnemers (waaronder pensioengerechtigden) worden met nieuwsbrieven op hoofdlijnen op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen. De VC doet de aanbeveling om tijdig te starten met het opstellen van een verantwoordingsdocument met de stappen die zijn doorlopen en de onderbouwing van de keuzes die gemaakt worden over de toekomst van het Fonds en de onderbrenging van de pensioenen van de deelnemers.

c. Governance

Het Fonds heeft zijn organisatie zodanig ingericht dat sprake is van goed bestuur. De fondsorganen zijn ingericht. Er is een heldere taakverdeling tussen bestuur, bestuursbureau en de beleggingsadviescommissie. De sleutelfuncties zijn ingericht en vervullen hun taken en verantwoordelijkheden, maar door het plotseling wegvallen van de sleutelfunctie interne audit is deze gedurende een deel van 2024 niet vervuld. Het verantwoordingsorgaan is adequaat bemenst en werkt in lijn met het reglement verantwoordingsorgaan. Het bestuur bestaat uit 5 personen zodat de continuïteit beter gewaarborgd is.

De VC heeft kunnen vaststellen dat het bestuur de evenwichtige afweging van belangen waarborgt. Bij besluiten waar belangenafweging speelt, is dit in de voorlegger als zodanig benoemd en aangegeven wat de belangen van de diverse deelnemersgroepen zijn. De VC heeft evenals bij eerdere visitaties kunnen vaststellen dat het Fonds met betrekking tot de beheerste en integere bedrijfsvoering een consistent beleid voert. De VC heeft aanbevolen beleidsstukken en interne codes/regelingen, waaronder de Gedragscode en de Klokkenluidersregeling periodiek te evalueren en actualiseren. De VC constateert dat de toekomst van het fonds behoorlijke gevolgen kan hebben voor de (kosten van) governance.

d. Geschiktheid

Het Fonds beschikt over een geschiktheidsplan inclusief een opleidingsplan. Er wordt voldoende budget in geld en tijd vrijgemaakt voor permanente educatie. De bestaande deskundigheden worden via de geschiktheidsmatrix getoetst aan de vereisten. Daarbij zijn geen tekortkomingen geconstateerd.

De VC doet de suggestie om kennisvereisten ten aanzien van cybersecurity op te nemen in de geschiktheidsmatrix, gezien ook het gestelde in de DORA-wet- en -regelgeving dat minimaal één bestuurder hierover voldoende kennis dient te hebben.

De leden van het VO beschikken over adequate competenties om hun mening duidelijk en gefundeerd te kunnen vormen. Het VO geeft aan dat het tijdig en actief betrokken wordt, zeker bij zaken die adviesplichtig zijn; informatie wordt tijdig verstrekt. Het VO heeft voldoende middelen om zijn taak naar behoren te vervullen. Regelmatig worden door bestuur en VO zelfevaluaties gehouden.

De leden van het bestuur en VO zijn in staat om voldoende tijd vrij te maken om hun taak naar behoren uit te voeren. Alle bestuurders voldoen wat betreft de (neven)functies aan de vte-normen.

Bij vacatures worden ook diversiteit en inclusiviteit betrokken bij de werving en selectie. Het bestuur is zich bewust van het belang van meervoudig perspectief en geeft hieraan invulling voor zover dit binnen de mogelijkheden ligt.

e. Vermogensbeheer

Het fonds heeft een beleggingsstrategie die goed aansluit op de missie, visie en risicohouding. Het bestuur is in charge maar wordt deskundig geadviseerd door de beleggingscommissie die maandelijks bijeenkomt; goede en gedetailleerde rapportages worden systematisch gereviewd en besproken. De verantwoordelijkheid voor de uitbestede activiteiten op het gebied van vermogensbeheer kunnen goed worden gedragen. Het fonds heeft een ESG-beleid - hoewel dat niet actief is overwegende onder meer de grootte van het fonds en haar waarschijnlijk beperkte levensduur.

Mocht het fonds toch een langere levensduur krijgen dan nu wordt verwacht, is het aangewezen in de nabije toekomst een ALM-studie uit te voeren, en ook de beleggingsovertuigingen met betrekking tot ESG te actualiseren.

f. Risicobeheer

Het bestuur is serieus bezig met het risicomanagement. Zo wordt de risicohouding van het bestuur in principe jaarlijks geëvalueerd. Elk trimester wordt de risicomatrix met het voltallige bestuur integraal doorgenomen en na bespreking vastgesteld. We hebben wel geconstateerd dat nieuwe risico's (uit hoofde van DORA en ESG) niet zijn toegevoegd aan de relevante beleidsstukken. Monitoring van de beheersmaatregelen wordt samen met de risicomanagement-matrix periodiek doorgesproken.

De sleutelfunctiehouder risicobeheer doet gedegen verslag van de risicobeheersing, ook met betrekking tot de uitbestedingen en de rapportages van de uitbestedingspartijen. Er waren geen materiële bevindingen. Het Fonds heeft ook inzicht in de keten van onderuitbestedingen. In 2023 heeft het bestuur weer een eigenrisicobeoordeling (ERB) uitgevoerd, waarbij de bevindingen in 2024 zijn opgevolgd.

De rapportage van de compliance officer over naleving van de gedragscode was positief. We hebben echter evenals voorgaand jaar wel vastgesteld dat de gedragscode en enkele gerelateerde beleidsstukken gedateerd zijn een update nodig hebben.

Ten aanzien van de risico's uit hoofde van de zorgplicht bij premieregelingen en variabele pensioenen heeft de VC geen opmerkingen.

We onderschrijven de stappen die zijn gemaakt om compliant te worden met DORA. Het herschrijven van de relevante beleidsstukken die hiermee samenhangen was ten tijde van de visitatie onder handen. Als laatste punt heeft de VC geconstateerd dat het Fonds beperkte invulling geeft aan de beheersing van ESG-risico's, en heeft geadviseerd dit in lijn met te brengen met de DNB good practice.

g. Communicatie

Het fonds heeft een communicatiebeleid dat jaarlijks wordt gereviewd, alsmede een jaarplan. De effectiviteit van dit beleid is niet recentelijk gemeten, maar wacht op de Go Live van het deelnemersportaal. Ook het toekomstperspectief van het fonds speelt een rol bij de vraag of en wanneer die effectiviteit gemeten gaat worden.

Het fonds heeft een website die regelmatig wordt geactualiseerd, en verzorgde in 2024 een tweetal nieuwsbrieven. Een deelnemerspanel reviewt vooraf de nieuws-uitingen.

Badhoevedorp, 9 april 2025

De visitatiecommissie

Ton van der Linden

Mariëtte Simons
(voorzitter)

Ronald Sijsenaar

Reactie bestuur op verslag visitatiecommissie

Het bestuur dankt de visitatiecommissie voor de constructieve, kritische en professionele samenwerking en voor de waardevolle bijdragen aan het fonds.

Het bestuur zal de bevindingen en aanbevelingen van de visitatiecommissie bespreken en zich inspannen om die op te volgen.

Verslag verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan (VO) van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland (SPAN) heeft het functioneren van SPAN in 2024 evenals het jaarverslag over 2024 geëvalueerd en steunt het bestuur van SPAN in het gevoerde beleid.

Algemeen

Voor jullie ligt het jaarwerk van SPAN en één van de voordelen van het voorzitterschap van het VO is dat ik het recht (en de eer) heb om een introductie te schrijven voor het stuk waarin ditzelfde orgaan haar oordeel geeft over het functioneren van SPAN over dat afgelopen jaar. Tijdens de afgelopen 11 jaar heb ik dit recht vaak gebruikt om buiten de technische en financiële kaders te stappen omdat ik geloof dat de periode van onze pensionering en ook de aanloop daarnaartoe, niet alleen een opsomming is van cijfers maar ook van bewustwording. Ook dit jaar ga ik van de vrijheid die dat recht mij biedt gebruik maken en zal ik een reflectie presenteren over de context waarin alles plaatsvindt.

Om deze context goed te kunnen plaatsen, ga ik terug naar de basis. Een pensioen in Nederland is gefundeerd op drie pijlers. Ten eerste hebben we de Algemene Ouderdomswet (AOW). Dit is het verplichte, collectieve ouderdomspensioen waar iedereen aan meedoet. Ten tweede hebben we de pensioenopbouw bij een werkgever. Dit kan worden verzorgd door een pensioenverzekeraar of door een pensioenfonds zoals onze SPAN. Ten derde zijn er fiscaal voordelige spaarmethodes die ieder individu kan aangaan om extra pensioen op te bouwen. Deze drie pijlers vormen uiteindelijk de basis voor het inkomen dat we zullen genieten wanneer we met pensioen gaan.

Deze drie pijlers kosten natuurlijk een aardige duit. De AOW wordt vanuit de staatskas betaald en die wordt gevuld door belastinggeld. De pensioenopbouw bij de werkgever wordt, normaal gesproken, voor een groot gedeelte door het bedrijf betaald en de werknemer betaalt het resterende bedrag voor de premie. Dit betekent dat de winst van de werkgever als ook het nettosalaris van de werknemer, lager is. En de individuele premies die iemand betaalt voor de oudedagsvoorziening komen natuurlijk ook uit eigen zak en kunnen daarna niet meer aan iets anders uitgegeven worden. Waarom laten we dus niet alleen de AOW in stand en steken we nu een hoop geld in eigen zak? Ik zal proberen uit te leggen waarom dit misschien niet het beste idee is.

Zoals de meesten van jullie wel zullen weten, ben ik van Spaanse afkomst en woon ik, sinds een paar jaar, weer in Spanje. Ik heb mij daarom ook verdiept in het Spaanse pensioenstelsel en dat is compleet anders dan het Nederlandse stelsel. Voor deze reflectie is het een goed voorbeeld omdat het grootste gedeelte van de Spaanse bevolking alleen maar gebruikt maakt van het Staatspensioen. Er zijn mogelijkheden om zelf te sparen maar die worden fiscaal niet beloond en zijn ook moeilijk te dragen door de hoge belastingdruk.

Helaas is ook de werkloosheid in Spanje het hoogst van de hele Europese Unie met een percentage hoger dan 10%. Met de jeugdwerkloosheid is het nog erger, meer dan 25% van de jongeren in Spanje is werkloos. Ook dit is het hoogste percentage van de hele Eurozone. Meer mensen aan het werk is dus geen optie om meer belastingen te heffen.

Als het dus niet mogelijk is om de inkomsten te verhogen, dan zullen we toch zeker wel andere instrumenten kunnen toepassen zoals kortingen invoeren op de pensioenen? Dat zou een logisch, al dan niet populaire, maatregel zijn maar in Spanje gebeurt het omgekeerde. In 2022 is er een inflatiecorrectie toegepast op de pensioenen van 8,5%. Dit was natuurlijk wel een populaire maatregel al zorgt deze maatregel er wel voor dat er jaarlijks een extra kostenpost van 16 miljard Euro is bijgekomen. Per jaar wordt er 200 miljard Euro aan pensioenen uitgegeven. Zijn de kosten voor het pensioen in Spanje dan zo hoog? Laat ik het anders zeggen. In de afgelopen 8 jaar is meer dan de helft van alle belastingen gebruikt om de pensioenen te betalen. Spanje heeft een financieringstekort op de pensioenen van 500% van het BNP. En aangezien men iedere Euro maar één keer kan uitgeven, heeft dit ook gevolgen op andere gebieden.

De wachtlijsten in de zorg rijzen de pan uit. Een afspraak bij een huisarts moet dagen van tevoren worden gemaakt. Kunt u zich nog herinneren hoe de situatie was in Nederland toen het Ziekenfonds nog bestond? Deze zaken klinken bekend want Spanje heeft nog steeds een Ziekenfonds. In Nederland hebben de zorgverzekeraars na 2006 die functie op zich genomen. Het zijn bedrijven en die moeten op de kosten letten. In Spanje bestaat die controle niet want alles wordt met publiek geld betaald.

Ook de woningmarkt staat onder druk. Veel mensen proberen hun pensioen aan te vullen met de verhuur van een tweede woning die ze tijdens hun werkende leven hebben kunnen bekostigen. Wordt deze woning gekraakt door iemand die de huur niet (meer) betaalt dan kan die persoon pas uit huis worden gezet door middel van een lang juridisch proces van 2 to 4 jaar. In de tussentijd moet de eigenaar de gas, water en licht kosten doorbetalen. Krakers waren een probleem in de jaren 80 in Nederland maar in Spanje heerst dat probleem nu.

Ik heb 48 jaar lang deel uit mogen maken van de gastvrije Nederlandse gemeenschap en heb al deze problemen al eens langs zien komen. Ik hou van Spanje maar het is spijtig om te zien dat er vandaag de dag nog altijd regeringen zijn die de problemen niet onder ogen durven komen omdat dat nadelige consequenties kan hebben voor een verkiezingsresultaat.

Waarom deze tragikomische opsomming van de Spaanse situatie? Omdat alles begrijpelijk wordt in vergelijking. De context die ik heb geschetst, is totaal niet toepasbaar op Nederland. In Nederland hebben moedige (en soms overijverige) politici door de zure appel heen gebeten en heel veel van deze problemen overwonnen. Hun moed is beloond, Nederland heeft zijn zaakjes goed op orde.

Daarmee wil ik afsluiten, met hoop voor de toekomst van Spanje en een groot compliment voor de Nederlandse samenleving die, door de realiteit aan te pakken, nu dankbaar vooruit mag kijken naar een waardevol pensioen. Laten we dankbaar zijn voor de moedige en kundige mensen, zoals in ons SPAN bestuur, die de problemen aanpakken en oplossen.

Financieel beleid

De actuele dekkingsgraad geeft inzicht in de financiële positie van het fonds. De positieve ontwikkeling van de actuele dekkingsgraad, die in 2021 werd ingezet en in 2022 en 2023 verder bestendigde, is door goede beleggingsresultaten ook in 2024 voortgezet (van 118,7% naar 121,7%).

De gehele beleggingsportefeuille heeft een rendement behaald van 8,56% (licht onder de benchmark). Ondanks de per 1 januari 2025 toegekende verhoging van de pensioenen van 1,32% en een lichte daling van de rente, waardoor de verplichtingen opliepen van €130.5M naar €134.6M, bleek dit ruim voldoende voor genoemde positieve ontwikkeling van de actuele dekkingsgraad.

De beleidsdekkingsgraad steeg van 120,0% aan het begin van het jaar naar 122,3% aan het einde van het jaar. Dit ligt boven de vereiste dekkingsgraad van 120,4% waardoor niet langer sprake is van een reservetekort (in 2023 was dat nog wel het geval). Het door het bestuur eerder ingediende herstelplan is in mei 2024 door de toezichthouder (DNB) goedgekeurd, zodat geen aanvullende maatregelen nodig waren.

Indexatiebeleid

De financiële positie stelde het fonds in staat om in december 2024 te besluiten om per 1 januari 2025 een verhoging van de pensioenen toe te kennen van 1,32% (indexatie). De financiële positie van het fonds liet echter niet toe dat de volledige inflatie van 2024 van 2,54% volledig kon worden gevolgd, omdat de beleidsdekkingsgraad zich onder de grens voor toekomstbestendig indexeren van 134.1% bevond. Ondanks de toegekende verhoging is de cumulatieve indexatie achterstand toegenomen tot 16,8% over de afgelopen 10 jaar. Het VO steunt de beslissing van het bestuur om gedeeltelijke indexatie toe te kennen. De hoogte van de cumulatieve indexatie achterstand baart het VO zorgen, met name omdat deze ondanks recente gedeeltelijke indexatie (in 2022 en 2024) en deflatie (in 2023) nog steeds significant is.

Uitvoeringskosten

De uitvoeringskosten zijn in 2024 gestegen ten opzichte van 2023 (€651k versus €584k) evenals de kosten per deelnemer (over alle deelnemers: €1.356 versus €1.209). Het is daarbij nuttig om te beseffen dat deze uitvoeringskosten worden betaald door de werkgever en niet ten laste komen van het vermogen van het fonds. SPAN zal de komende jaren te maken krijgen met een dalend aantal deelnemers en verdere kostenstijgingen. Het liquidatie traject is stopgezet in 2022 maar zal naar verwachting van het VO opnieuw opportuun worden als gevolg van genoemde ontwikkelingen.

Kosten vermogensbeheer

Naast de uitvoeringskosten zijn er ook de kosten van het vermogensbeheer. In 2024 zijn deze kosten (exclusief transactiekosten) gestegen naar €951k (in 2023 was dat €906k). Dit komt neer op 0,57% van het gemiddeld belegd vermogen. Dit percentage is gedaald ten opzichte van het vorige jaar (2023: 0,61%). Het VO concludeert dat de vermogensbeheerkosten van het SPAN (als percentage van het gemiddeld belegde vermogen) na het einde van de daling in 2022 en een marginale stijging in 2023 nu min of meer gestabiliseerd zijn. De verschuiving van actief beheerde beleggingsfondsen naar passieve (index volgende) beleggingsfondsen in voorgaande jaren heeft geresulteerd in kostenbesparingen, maar daar zit een grens aan wanneer een deel van de portefeuille uitzicht wil houden op een hoger dan gemiddeld rendement. Deze afweging van rendement (inclusief kosten) en risico wordt op reguliere basis besproken met de vermogensbeheerder en de beleggingscommissie, waarbij een vaste structuur en heldere criteria worden aangehouden.

Het VO beschouwt deze werkwijze als adequaat om het bestuur in haar besluitvorming te ondersteunen.

Interne communicatie

Communicatie in 2024: open, tijdig en toegankelijk

In 2024 heeft SPAN zich opnieuw ingezet voor heldere en betrokken communicatie met alle deelnemers en pensioengerechtigden. Het is belangrijk dat iedereen op een begrijpelijke en toegankelijke manier op de hoogte blijft van belangrijke ontwikkelingen binnen het fonds.

Onze communicatiekanalen

Het bestuur heeft verschillende kanalen gebruikt om informatie te delen:

- De SPAN-website, met actuele informatie en de rubriek Stand van Zaken, waarin inzicht is geven in belangrijke gebeurtenissen en besluiten.
- Twee nieuwsbrieven die in maart en september zijn verstuurd, waarin ontwikkelingen worden toegelicht en vooruitblikken worden gegeven op wat er komen gaat.
- Regelmatige nieuwsupdates, zoals de update over de indexatie op 18 januari.

Publicatie jaarverslag 2023

Een belangrijk moment in de communicatie was de publicatie van het jaarverslag over 2023. In dit verslag heeft het bestuur op een toegankelijke manier verantwoording afgelegd over de financiële resultaten, het gevoerde beleid en de keuzes die samen met fondsorganen zijn gemaakt. Hiermee wil het bestuur niet alleen transparantie bieden, maar ook het vertrouwen van de deelnemers en pensioengerechtigden versterken.

Transparantie en tijdige informatie

Er is veel waarde gehecht aan het op tijd, volledig en evenwichtig informeren van de deelnemers. In 2024 zijn de wettelijke communicatieverplichtingen zorgvuldig nageleefd:

- De Uniforme Pensioenoverzichten (UPO's) voor 2024 zijn tijdig verstuurd en bevatten duidelijke informatie over de gevolgen van de indexatie ten opzichte van 2023.
- Deze overzichten zijn ook digitaal beschikbaar via het pensioenregister, zodat deelnemers eenvoudig inzicht hebben in hun persoonlijke situatie.

Inzicht in het fonds

Het bestuur blijft transparant over de financiële positie van het fonds, de beleggingsstrategie en hoe wordt omgegaan met indexatie. Ook is er inzicht gegeven in de samenstelling en werkwijze van het bestuur.

Dialoog met betrokken organen

Naast de communicatie met deelnemers, wordt nauw contact onderhouden met de verschillende fondsorganen. Er vonden regelmatige overleggen plaats met onder andere het VO en de beleggingsadviescommissie. De beleidsdocumenten en kwartaalverslagen zijn tijdig gedeeld om hen goed te informeren en te betrekken bij het fondsbeleid.

Extern beleid

Northern Trust

Northern Trust is sinds 1 januari 2023 de custodian (de financiële partij die de effecten van het fonds bewaart) van SPAN. In 2024 zijn twee onderwerpen door het SPAN-bestuur besproken met het VO:

- Overgang van Northern Trust naar een ander Swift Level.
- Aanpassingen bij Northern Trust ten behoeve van de omzetting van LDI naar een matching mandaat.

Het VO is voldoende op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen rondom de dienstverlening van Northern Trust en steunt het bestuur in het gevoerde beleid aangaande Northern Trust.

Visma Idella

Per 1 januari 2023 heeft Visma Idella de rol van uitvoerder overgenomen van RiskCo. De transitie naar het nieuwe contract was in 2023 grotendeels afgerond en is in 2024 voltooid.

In 2024 is het VO in de gelegenheid gesteld om een gebruikerstest uit te voeren op het deelnemersportaal. Bij deze test heeft het VO een aantal onvolkomenheden geconstateerd die vervolgens door Visma Idella zijn hersteld.

Het VO is gedurende 2024 voldoende op de hoogte gehouden van de afronding van de transitie en het ontwikkelen van het deelnemersportaal. Het VO steunt het bestuur in het gevoerde beleid aangaande Visma Idella. In 2025 zal het VO de implementatie van het deelnemersportaal op de voet volgen.

Tot slot

Tot slot wil het VO het bestuur en de beleggingsadviescommissie bedanken voor de inzet in 2024 en AT&T als werkgever voor de flexibiliteit ten aanzien van de mensen die bij SPAN betrokken zijn.

Reactie bestuur op verslag verantwoordingsorgaan

De samenwerking tussen het verantwoordingsorgaan en het bestuur was ook in 2024 weer goed. Het bestuur dankt het verantwoordingsorgaan hartelijk voor haar waardevolle inbreng en haar kritische, alerte en constructieve opstelling jegens het door het bestuur gevoerde beleid. Het bestuur neemt de in het rapport opgenomen bevindingen ter harte en zal zich inspannen om deze op te volgen.

Jaarrekening

Balans na resultaatverdeling per 31 december 2024 (in € '000)

	Ref.	2024	2023
<u>Activa</u>			
Beleggingen voor risico Pensioenfonds	4		
Zakelijke waarden		51.433	49.222
Vastrentende waarden		107.199	105.675
Derivaten		5.001	0
Overige beleggingen		374	32
		164.007	154.929
Beleggingen voor risico deelnemers	5	3.145	3.274
Overige activa	6	914	872
Totale activa		168.066	159.075
<u>Passiva</u>			
Stichtingskapitaal en reserves	7	29.912	24.946
Technische voorzieningen risico pensioenfonds	8	134.625	130.472
Technische voorzieningen risico deelnemers	9	3.145	3.274
Langlopende schulden	10	49	73
Overige schulden en overlopende passiva	11	335	310
Totale passiva		168.066	159.075

Staat van baten en lasten over 2024 (in € '000)

	Ref.	2024	2023
Baten			
Premiebijdragen	14	698	595
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	15	12.865	12.686
Beleggingsresultaten risico deelnemers	16	106	361
		13.669	13.642
Lasten			
Pensioenuitkeringen	17	4.028	3.892
Pensioenuitvoeringskosten	18	651	584
Mutatie technische voorziening voor risico van het pensioenfonds	19	4.153	5.158
Mutatie technische voorziening voor risico deelnemers	20	-129	361
Saldo overdracht van rechten	21	0	81
		8.703	10.076
Saldo van baten en lasten		4.966	3.566
Bestemming van het saldo van baten en lasten			
Naar algemene reserve		4.966	3.566

Kasstroomoverzicht over 2024 (in € '000)

	2024	2023
<i>Kasstroom uit pensioen activiteiten</i>		
Ontvangen premies	698	595
Betaalde pensioenuitkeringen	-4.045	-3.855
Betaald in verband met overdracht van rechten	0	-81
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-701	-440
Betaalde pensioenuitvoeringskosten voorgaand jaar	0	-274
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-4.048	-4.055
<i>Kasstroom uit belegging activiteiten</i>		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	68.830	58.152
Betaalde en ontvangen directe beleggingsopbrengsten	-1.645	-472
Aankopen beleggingen	-62.557	-53.125
Betaalde kosten vermogensbeheer	-199	-198
Betaalde kosten vermogensbeheer voorgaand jaar	0	-56
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	4.429	4.301
Netto kasstroom	381	246
Mutatie Liquide middelen	381	246
Het verloop van de liquide middelen is als volgt:		
Lopende bankrekening 31 december	911	872
Beleggingsrekeningen 31 december	374	32
31 december boekjaar totale liquide middelen	1.285	904
1 januari boekjaar totale liquide middelen	904	658
Mutatie liquide middelen	381	246

Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

1. Algemene toelichting

1.1. Activiteiten

Het doel van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden in verband met ouderdom en overlijden. Het pensioenfonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregelingen van de volgende aangesloten onderneming: AT&T Global Network Services Nederland B.V.

1.2. Toelichting op het kasstroomoverzicht

Voor de opstelling van het kasstroomoverzicht is de directe methode gehanteerd. Onder geldmiddelen wordt conform de definitie 360 van de Raad voor de Jaarverslaggeving verstaan alle liquide middelen en tegoeden in verband met beleggingstransacties. Hierbij worden alle ontvangsten en uitgaven als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

1.3. Verbonden partijen

Als verbonden partijen worden alle rechtspersonen en natuurlijke personen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Onder verbonden partijen vallen ook aan het fonds verbonden personen: leden van het bestuur en het bestuur als zodanig, leden van de visitatiecommissie en het verantwoordingsorgaan, externe leden van commissies, medewerkers van het bestuursbureau, waaronder mensen die tijdelijk werken of worden ingehuurd en het bestuur kan andere (groepen van) mensen als verbonden persoon aanwijzen. Medewerkers van uitbestedingspartners zijn geen verbonden personen, tenzij deze op basis van art 1.1 lid e van de gedragscode wel als zodanig door het bestuur zijn aangewezen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan.

2. Grondslagen voor waardering van activa en passiva

2.1. Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in duizenden euro's.

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op reële waarde. De overige activa en passiva worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen, waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

2.2. Continuïteit

De jaarrekening van SPAN is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling, waarbij het bestuur van het pensioenfonds concludeert dat het hanteren van deze veronderstelling op basis van de huidige inzichten voor de komende 12 maanden gerechtvaardigd is. Wel worden door het fonds mogelijkheden onderzocht om op termijn de uitvoering bij een andere pensioenuitvoerder onder te brengen waarna liquidatie van het fonds zal volgen.

2.3. Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

2.4. Schattingen en veronderstellingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van het pensioenfonds zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten. De effecten ten aanzien van de aanpassingen van sterftetafels en overlevingstafels worden toegelicht onder 2.13 Technische Voorzieningen.

2.5. Schattingswijziging

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële

deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van het pensioenfonds. Vanaf boekjaar 2024 is de grondslag voor overlevingskansen gebaseerd op de Prognosetafel AG 2024, startjaar 2025 (2023: Prognosetafel AG 2022, startjaar 2024) zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuariel Genootschap (AG). De algemene sterftekansen die volgen uit de tafel worden voor het pensioenfonds gecorrigeerd in verband met ervaringssterfte. Dit heeft geleid tot een verhoging van de voorziening van circa 6%

2.6. Opname van actief, verplichting, bate of last

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

2.7. Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Monetair activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

2.8. Beleggingen voor risico pensioenfonds

Algemeen: De beleggingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Participaties in beleggingsinstellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen. Beleggingen voor risico pensioenfonds en voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Zakelijke waarden: Aandelen en participaties in beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op marktwaarde. Voor de marktwaarde wordt gebruik gemaakt van of beursgenoteerde beleggingsfondsen of van institutionele share class beleggingsfondsen per balansdatum.

Vastrentende waarden: Vastrentende waarden en participaties in beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op marktwaarde. Beursgenoteerde obligaties zijn gewaardeerd tegen de biedkoers op balansdatum. Voor de marktwaarde van participaties in beleggingsfondsen wordt gebruik gemaakt van beursgenoteerde beleggingsfondsen of van institutionele share class beleggingsfondsen per balansdatum. De lopende interest op vastrentende waarden wordt gerepresenteerd als onderdeel van de marktwaarde van de vastrentende waarden.

Commodities: Commodities zijn participaties in beleggingsinstellingen en zijn gewaardeerd op marktwaarde. Voor de marktwaarde wordt gebruik gemaakt van beursgenoteerde beleggingsfondsen of van institutionele share class beleggingsfondsen per balansdatum.

Derivaten: Derivaten worden in de jaarrekening opgenomen en zijn gewaardeerd op marktwaarde. De marktwaarde is de beursnotering per balansdatum.

Vastgoedbeleggingen: Alle vastgoedbeleggingen zijn participaties in beleggingsinstellingen en zijn gewaardeerd op marktwaarde. Voor de marktwaarde wordt gebruik gemaakt van of beursgenoteerde beleggingsfondsen of van institutionele share class beleggingsfondsen per balansdatum.

Overig: Beleggingen worden gedaan in fondsen en niet (direct) in de premiebijdragende onderneming. Het kan zijn dat fondsen onderliggend in de premiebijdragende onderneming beleggen, maar dit zou dan een gevolg zijn van de beleggingsstrategie van een individuele fondsmanager en is niet materieel en blijft in ieder geval onder de grens van 5%. Er worden geen beleggingen uitgeleend door het fonds.

2.9. Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van de beleggingen voor risico van deelnemers zijn gelijk aan die voor de beleggingen die voor risico van het pensioenfonds worden aangehouden.

2.10. Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking, worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Vorderingen en overlopende activa worden onderscheiden van vorderingen in verband met beleggingstransacties.

2.11. Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen. Liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds.

2.12. Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het eigen vermogen van het fonds, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen die in de balans zijn opgenomen.

2.13. Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

De technische voorziening (TV) voor risico van het pensioenfonds wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen op basis van de meest recente sterfteprognoses plus een correctie. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (indexatie)toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB. Het fonds maakt dus gebruik van alleen een nominale dekkingsgraad.

Bij de berekening van de TV is uitgegaan van de pensioenreglementen en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Alle per balansdatum bestaande indexatiebesluiten (ook voor indexatiebesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante-condities) zijn in de berekening begrepen.

Bij de berekening van de TV wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de op te bouwen rechten waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen. Voor mannen en vrouwen worden de sterftekansen ontleend aan de AG -prognosetafels 2024.

Omdat deze tafels gebaseerd zijn op bevolkingssterfte, is daarbij nog een correctie gemaakt op basis van specifieke karakteristieken van deelnemerspopulatie om zo te komen tot voor het fonds prudente verzekeringstechnische grondslagen.

De uitruiltabellen, zoals gepubliceerd in het AT&T Pensioenreglement zijn gebaseerd op de AG-prognosetafels 2024, met dezelfde sterftekanscorrectie als bij de voorziening en zijn sekseneutraal gemaakt met de verhouding Mannen/Vrouwen 85/15.

De TV is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De TV wordt berekend op basis van de rentetermijnstructuur, zoals maandelijks wordt gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.
- De overlijdenskansen zijn ontleend aan de prognosetafels AG 2024.
- De ervaringssterfte is vastgesteld op basis van de specifieke karakteristieken van deelnemerspopulatie van het fonds en zijn inkomensafhankelijk gemaakt.
- De TV van het nabestaandenpensioen is vastgesteld op het onbepaalde partnersysteem. Na de pensioendatum wordt de TV vastgesteld op basis van het bepaalde partnersysteem.
- Gehuwdheidsfrequenties: vóór de pensioenleeftijd (65 jaar) wordt uitgegaan van cijfers van het CBS 2018, inclusief samenwonend.
- Leeftijdsverschil man – vrouw: 3 jaar, waarbij man ouder dan vrouw aangehouden wordt.
- Vaststelling leeftijd: De leeftijden worden in maanden en jaren nauwkeurig bepaald.
- Voor de kosten wordt uitgegaan van 2,5% excassokosten plus € 1.483 duizend.

2.14. Technische voorzieningen voor risico deelnemers

Dit betreft de voorziening uit hoofde van de beschikbare premieregeling voor deelnemers. Het beleggingsrisico ligt bij de deelnemers. De voorziening voor rekening en risico deelnemers is gewaardeerd volgens dezelfde grondslagen die gelden voor de waardering van de corresponderende beleggingen voor risico deelnemers.

2.15. Langlopende schulden

Langlopende schulden worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

2.16. Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

2.17. Bepaling dekkingsgraad

De (nominale) dekkingsgraad van het fonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden te delen door de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans. Bij het berekenen van de reële dekkingsgraad van het fonds wordt ten behoeve van deze berekening de voorziening pensioenverplichtingen herrekend, rekening houdend met de verwachte loon- en prijsinflatie (*art. 133b PW*). De beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds is de gemiddelde dekkingsgraad van de 12 maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling (*art. 133a PW*).

3. Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

3.1. Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

3.2. Premiebijdragen (van werkgever en werknemers)

Premiebijdragen zijn aan de periode toegerekend waarop zij betrekking hebben. Op basis van extrapolatie vindt een schatting plaats voor zover de van werkgever te ontvangen informatie niet is verkregen. De daarin begrepen dekking voor incassokosten wordt bij het actuariële resultaat op kosten verantwoord.

3.3. Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten: Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardewijzigingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardewijzigingen van beleggingen. Alle waardewijzigingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Indirecte beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten: Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer: Onder kosten van vermogensbeheer worden zowel de externe als de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Verrekening van kosten: Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen en dergelijke.

3.4. Beleggingsresultaten voor risico deelnemers

De grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico deelnemers zijn gelijk aan de grondslagen voor bepaling van het resultaat betreffende beleggingsresultaten risico pensioenfonds.

3.5. Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. De pensioenuitkeringen zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

3.6. Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

3.7. Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

Pensioenopbouw: Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Rentetoevoeging: De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

3.8. Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers betreft de wijzigingen in de waarde van de technische voorziening voor risico deelnemers.

3.9. Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdracht van rechten bevat het actuariële resultaat van de inkomende en uitgaande waardeoverdrachten en de toevoeging dan wel onttrekking van de voorziening pensioenverplichtingen.

3.10. Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

4. Beleggingen voor risico pensioenfonds

	Zakelijke waarden	Vastrentende waarden	Derivaten	Totaal
Stand beleggingen per 1 januari 2024	49.222	105.675	0	154.897
Stand beleggingsrekening 1 januari 2024				32
Stand per 1 januari 2024	49.222	105.675	0	154.929
Aankopen	0	60.532	0	60.532
Verkopen	-4.538	-62.032	0	-66.570
Herwaardering- en verkoopresultaat	6.749	3.024	5.001	14.774
Stand beleggingen per 31 december 2024	51.433	107.199	5.001	163.633
Stand beleggingsrekening 31 december 2024				374
Stand per 31 december 2024	51.433	107.199	5.001	164.007
Stand beleggingen per 1 januari 2023	49.336	97.243	0	146.579
Stand beleggingsrekening 1 januari 2023				37
Stand per 1 januari 2023	49.336	97.243	0	146.616
Aankopen	5.105	47.161	0	52.266
Verkopen	-10.156	-46.721	0	-56.877
Herwaardering- en verkoopresultaat	4.937	7.992	0	12.929
Stand beleggingen per 31 december 2023	49.222	105.675	0	154.897
Stand beleggingsrekening 31 december 2023				32
Stand per 31 december 2023	49.222	105.675	0	154.929

5. Beleggingen voor risico deelnemers

	Zakelijke waarden	Vastrentende waarden	Totaal
Stand per 1 januari 2024	1.157	2.117	3.274
Aankopen	0	2.025	2.025
Verkopen	-106	-2.154	-2.260
Herwaardering- en verkoopresultaat	181	-75	106
Stand per 31 december 2024	1.232	1.913	3.145
Stand per 1 januari 2023	1.333	1.580	2.913
Aankopen	47	533	580
Verkopen	-368	-212	-580
Herwaardering- en verkoopresultaat	145	216	361
Stand per 31 december 2023	1.157	2.117	3.274

6. Overige activa – liquide middelen

	2024	2023
Overige overlopende activa	3	0
Saldo bankrekening, stand per 31 december	911	872
Stand per 31 december	914	872

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds.

Het fonds heeft een ongebruikte kredietfaciliteit bij ABNAMRO voor een totaalbedrag van € 250 duizend (2023: € 250 duizend).

7. Stichtingskapitaal en reserves

	Algemene Reserve
Stand per 1 januari 2024	24.946
Bestemming saldo van baten en lasten	4.966
Stand per 31 december 2024	29.912
Stand per 1 januari 2023	21.380
Bestemming saldo van baten en lasten	3.566
Stand per 31 december 2023	24.946

De toezichthouder, DNB, heeft een gestandaardiseerde methode vastgesteld om te toetsen of er voldoende eigen vermogen aanwezig is: de standaardtoets. De standaardtoets meet voor een aantal risicofactoren het mogelijke negatieve effect in euro's op het eigen vermogen. Omdat de resultaten van de standaardtoets afhankelijk zijn van marktomstandigheden en het risicoprofiel van de aanwezige beleggingen, fluctueren ze in de loop van de tijd. Het vereist eigen vermogen wordt door het pensioenfonds berekend met behulp van de standaardmethode. Hierbij wordt voor de samenstelling van de beleggingen uitgegaan van de feitelijke assetmix. Met een beleidsdekkingsgraad ultimo 2024 van 122,3% ten opzichte van de vereiste dekkingsgraad van 120,4%, bevindt het fonds zich ultimo 2024 niet in een reservetekort. De actuele dekkingsgraad eind 2024 is 121,7%.

8. Technische voorziening risico pensioenfonds

Het mutatieoverzicht van de technische voorziening voor risico van het pensioenfonds luidt als volgt:

	2024	2023
Technische voorziening begin boekjaar	130.472	125.312
Benodigde interest	4.348	3.978
Wijziging rentetermijnstructuur	1.851	4.710
Risicopremie langlevens	882	787
Risicopremie kortlevens	-260	-243
Vrijval door overlijden (langlevens)	-510	-497
Vrijval voorziening latent partnerpensioen door overlijden	-169	-284
Toekenning ingaand partnerpensioen	320	423
Pensionering	-16	-22
Uitgaande waardeoverdrachten	0	-67
Uitkeringen (inclusief afkopen)	-4.010	-3.841
Vrijgevallen voor kosten	-100	-96
Wijziging actuariële grondslagen	-169	0
Wijziging kostenvoorziening	0	0
Flexibilisering	-9	-9
Inkoop DB aanspraken uit DC kapitaal	210	0
Overige mutaties en correcties	19	321
Toeslagverlening	1.766	0
Technische voorziening einde boekjaar	134.625	130.472

De technische voorziening voor risico pensioenfonds is per saldo gestegen met € 4.153.

Conform het reglement wordt beoogd om de pensioenaanspraken en -rechten jaarlijks te verhogen met de afgeleide CPI alle huishoudens. Deze toeslagverlening in enig jaar is voorwaardelijk en afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds. Toeslagverlening wordt conform het financieel toetsingskader getoetst op toekomstbestendigheid. De mutatie van de CPI afgeleid van september 2023 naar september 2024 is 2,54%. Het bestuur heeft besloten om een toeslag toe te kennen van 1,32% per 1 januari 2025. Per 1 januari 2024 werd geen toeslag toegekend.

De technische voorziening is als volgt naar deelnemerscategorie samengesteld (de extra kostenvoorziening is op globaal niveau bepaald):

	2024		2023	
		Aantal		Aantal
Pensioengerechtigden	63.250	137	58.921	124
Slapers	69.883	343	70.060	359
Voorziening onvindbare deelnemer	9		8	
Extra kostenvoorziening	1.483		1.483	
Stand per 31 december	134.625	480	130.472	483

9. Technische voorzieningen risico deelnemers

	2024	2023
Technische voorziening begin boekjaar	3.274	2.913
Aanwending DC-kapitalen voor inkoop DB-pensioen	-235	0
Beleggingsresultaten	106	361
Stand per 31 december	3.145	3.274

10. Langlopende schulden

	2024	2023
Verstreking overige langlopende schulden	73	97
Aflossing lopend boekjaar	0	0
Af: looptijd korter dan een jaar	-24	-24
Stand per 31 december	49	73

Dit betreft een verplichting, aangegaan in 2019, tot nabetaling van onterecht niet betaald nabestaandenpensioen. Per 31 december 2021 is de verplichting voor de betalingen van 2022 tot de einddatum op de balans opgenomen en als eenmalige last verwerkt in de uitkeringslasten. Ook de nabetalingen van dit nabestaandenpensioen over 2019, 2020 en 2021 zijn in 2021 verantwoord onder de uitkeringslasten. Door het opnemen van de toekomstige verplichtingen op de balans zal de jaarlijkse nabetaling van 24 duizend euro vanaf 2022 worden onttrokken aan deze verplichting en zal deze niet meer leiden tot een resultaat op uitkeringen. Over het openstaande bedrag is geen rente verschuldigd.

11. Overige schulden en overlopende passiva

	2024	2023
Pensioenuitkeringen – belastingafdrachten	95	89
Overige kortlopende schulden	24	51
Nog te betalen kosten	216	170
Stand per 31 december	335	310

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

12. Risicobeheer

Het fonds heeft het beleid met betrekking tot integraal risicomanagement (IRM) in een beleidsdocument vastgelegd. Het doel van IRM is om bij te dragen aan de realisatie van de strategische doelstellingen van het fonds. Het beleidsdocument geeft weer hoe het fonds het beleid op het gebied van IRM heeft vormgegeven. Het IRM-beleid is het beleidskader voor de toepassing en toetsing van de beleidsvorming en –uitvoering. Dit gebeurt op strategisch en operationeel niveau.

Jaarlijks stelt het bestuur de risicohouding vast, of als er een wijziging van missie, visie en/of strategie plaatsvindt. Daarbij wordt de 5-punts-schaal toegepast, conform het Risk Appetite Value Chain model©.

De interne risicobeheersings- en controlesystemen zijn erop ingericht om een redelijke mate van zekerheid te bereiken ten aanzien van de identificatie en het beheersen van risico's. De systemen kunnen geen volledige zekerheid bieden voor het daadwerkelijk behalen van de strategische, operationele en financiële doelstellingen. Ook kunnen de systemen alle fouten van materieel belang, fraudegevallen en het niet voldoen aan alle relevante wet- en regelgeving volledig voorkomen. Het fonds heeft maatregelen getroffen die de impact van de genoemde risico's zoveel mogelijk beperken. Hierbij wordt wel opgemerkt dat de aard van de werkzaamheden van het pensioenfonds met zich meebrengt dat sommige risico's buiten de invloedssfeer van het bestuur liggen, zoals demografische ontwikkelingen en ontwikkelingen op de financiële markten.

Het fonds heeft een gedragscode, een incidenten- en klokkenluidersregeling, en incidenten en compliance zaken worden maandelijks gerapporteerd. Hiernaast dient ieder bestuurslid de nevenfuncties te rapporteren. Met betrekking tot de financiële verslaggeving, vindt er een controle plaats door de externe certificerende actuaire en accountant.

Het fonds hanteert, naast een algehele risicohouding, vier domeinen waarvoor de risicohouding wordt vastgesteld, namelijk: besturingsfilosofie, reputatiemanagement, producten & uitbesteding en kapitaalmanagement. In 2024 heeft het bestuur haar risicohouding weer geactualiseerd. De risicohouding van het bestuur varieert afhankelijk van het risicodomein van Nul (1) tot Gebalanceerd (3), Opportuun (4) en Gemaximeerd (5). De risicohouding van het bestuur in zijn geheel kan als Kritisch (2) worden gedefinieerd. Bij voorkeur neemt het bestuur geen risico. Indien het nemen van risico bij kan dragen aan het behalen van de doelstellingen van het fonds, is het bestuur bereid het nemen van meer risico in de besluitvorming te overwegen.

Het bestuur stelt minimaal eens per 3 jaar of bij grote wijzigingen van haar missie, visie en strategie de strategische doelstellingen vast, en toetst jaarlijks de noodzaak om de strategische doelstellingen bij te stellen, of zoveel eerder bij een risicotrigger.

Daarnaast valideert het bestuur jaarlijks haar risicobereidheid in relatie tot de risicohouding en doelstellingen. De risicobereidheid is uitgedrukt in risicobereidheidsprincipes. De strategische doelstellingen en risicobereidheidsprincipes van het fonds vormen de kaders waarbinnen de strategische en operationele risico- managementcycli worden ingericht en uitgevoerd.

Het bestuur heeft de volgende strategische risico's gedefinieerd:

Strategische risico's	
1.	Het risico dat de dekkinggraad niet het niveau bereikt om de ambitie om opgebouwde aanspraken in voldoende mate te realiseren.
2.	Het niet (volledig) kunnen voldoen aan alle governance vereisten, zoals de bezetting van de fondsorganen, door toenemende geschiktheidseisen in combinatie met de beschikbaarheid van potentiële kandidaten uit de krimpende populatie.
3.	De concentratie van kennis over bepaalde (deel)gebieden bij bestuursleden en de kans dat dat wegvalt als de betreffende bestuursleden hun termijn niet verlengen.
4.	Het risico dat de werkgever de uitvoeringsovereenkomst opzegt.
5.	Het risico dat het bestuur in relatief korte tijd meerdere keren een beroep doet op de bijstortingsverplichting van de werkgever uit hoofde van de uitvoeringsovereenkomst.
6.	De aanhoudend lage rente en/of rendement waardoor het fonds niet binnen de wettelijke termijn voldoende herstelt en de aanspraken moet korten.
7.	De beperkte beschikbare capaciteit van het bestuur waardoor het niet toekomt aan omvangrijkere / diepgaande werkzaamheden die het bestuur zeer wenselijk acht.
8.	Het wegvallen van de bestuursondersteuning met discontinuïteit en het wegvallen van kennis tot gevolg.
9.	DNB eist liquidatie en CWO van SPAN als kwetsbaar fonds op een financieel ongunstig moment.

Eigenrisicobeoordeling

De eigenrisicobeoordeling (ERB) is een integrale analyse en beoordeling van de risico's waaraan een pensioenfonds is of in de toekomst kan worden blootgesteld en van de effectiviteit van het risicobeheer. De ERB geeft het pensioenfonds inzicht in de materiële risico's en de mogelijke consequenties hiervan voor haar financiële positie en de pensioenen van deelnemers. Dit inzicht is van essentieel belang voor de inrichting van het risicobeheer. De ERB dient tevens in aanmerking te worden genomen bij de onderbouwing van strategische besluiten door het pensioenfonds. De ERB wordt door het fonds minimaal eens in de drie jaar uitgevoerd.

In 2021 is door het fonds een partiele ERB uitgevoerd, gericht op de naar verwachting beperkte levensduur van het fonds en de beoogde collectieve waardeoverdracht (CWO) gevolgd door liquidatie van het fonds. Het overleg met de werkgever heeft in 2022 echter niet geleid tot overeenstemming met de werkgever over voor het fonds belangrijke voorwaarden om tot een CWO gevolgd door liquidatie te kunnen overgaan. Hierdoor ontstond voor het fonds een nieuwe situatie, namelijk het voortbestaan als zelfstandig fonds. Aan het voortbestaan als zelfstandig fonds zijn aanzienlijke risico's verbonden. Daarnaast gaan er risico's

gepaard met de overgang van de oude naar de nieuwe pensioenadministrateur per 1 januari 2023. In verband daarmee heeft het bestuur besloten om in 2023 een nieuwe, integrale ERB uit te voeren. Daarbij is, naast de algemene inhoud van een ERB, de volgende centrale vraag aan de orde gekomen: Welke materiële risico's vormen een bedreiging voor de strategische doelstellingen van het fonds bij het doorgaan als gesloten fonds? De alternatieve scenario's van CWO/liquidatie en invaren in een regeling van het nieuwe pensioenstelsel zijn daarbij in ogenschouw genomen, waarbij de nadruk op CWO/liquidatie lag omdat invaren niet als reëel scenario wordt beschouwd.

De belangrijkste conclusie van de ERB is dat het doorgaan als gesloten fonds naar alle waarschijnlijkheid de komende vijf jaar nog kan worden voortgezet. Op langere termijn, tot 15 jaar, worden echter twee materiële risico's onderkend:

- De positie van de werkgever en de onzekerheden om de governance van het fonds te kunnen handhaven.
- De mate waarin de toeslagambitie langjarig kan worden ingevuld.

Op grond van deze ERB-analyse zijn een aantal vervolgacties vastgesteld, die met name gericht zijn op het realiseren van een CWO in de komende jaren. Het ERB-rapport is kort na vaststelling aan DNB gestuurd. In 2024 is op dit rapport mondelinge terugkoppeling van DNB ontvangen.

In 2024 heeft het bestuur verder overleg gehad over de toekomst van het fonds. Daarbij is allereerst van belang dat de werkgever in 2024 het fonds formeel heeft laten weten geen verzoek te zullen doen aan het fonds om de bij het fonds opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten in te varen in een van de nieuwe pensioenregelingen van de Wet toekomst pensioenen. Invaren is daarmee voor het fonds niet meer aan de orde. Drie opties zijn vervolgens naar voren gekomen:

1. De pensioenaanspraken en -rechten onderbrengen bij een verzekeraar middels een collectieve waardeoverdracht, een zogenaamde buy-out.
2. De pensioenaanspraken en -rechten onderbrengen bij een ander pensioenfonds middels een collectieve waardeoverdracht, en dan in het bijzonder in een aparte kring bij een algemeen pensioenfonds (in verband met de specifieke afspraken die met de werkgever zijn gemaakt ten aanzien van kostenvergoeding en bijstorting bij een tekort).
3. Doorgaan als zelfstandig pensioenfonds.

De eerste optie heeft de voorkeur van het bestuur. Deze optie biedt goede pensioenresultaten voor de deelnemers van het fonds en is zeer toekomstbestendig. Het bestuur heeft over deze opties, en over de financiële waardering van de verplichtingen van de werkgever, in 2024 regelmatig overleg gehad met de werkgever en is hoopvol dat uit dit overleg in 2025 een beslissing over de toekomst van het fonds kan worden gemaakt. Voor het bestuur staan hierbij de belangen van de deelnemers van het fonds voorop.

Operationele risico's

Operationele risico's zijn de risico's die het nakomen van de operationele doelstellingen in de weg staan. Op jaarlijkse basis worden deze door het bestuur minimaal twee keer geëvalueerd door middel van een risicoanalyse. De risico's zijn in hoofdlijnen in een document vastgelegd en zijn in 2024 in de bestuursvergaderingen aan de orde gekomen.

Onderstaand wordt een nadere toelichting gegeven op de voornaamste door het bestuur onderkende risico's volgens FIRM (Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode), en op het beleid voor het mitigeren van de risico's. FIRM is een geïntegreerde methode die gebruikt wordt voor analyse van risico's bij alle type instellingen die onder prudentieel toezicht van DNB vallen. FIRM is gericht op het beoordelen en beheersen van risico's binnen onder toezicht staande instellingen.

Financiële Risico's

- Renterisico
- Marktrisico
- Kredietrisico
- Liquiditeitsrisico
- Concentratierisico
- Valutarisico
- Actief beheerrisico
- Verzekeringstechnisch risico
- Klimatarisico

Niet Financiële Risico's

- Omgevingsrisico
- Operationeel risico
- Uitbestedingsrisico
- IT-risico
- Integriteitsrisico
- Juridisch risico
- Frauderisico

Financiële Risico's

Renterisico

Renterisico is het risico dat de waarden van vastrentende beleggingen zich anders ontwikkelen dan de pensioenverplichtingen als gevolg van veranderingen in de marktrente. Het renterisico kan de dekkingsgraad negatief beïnvloeden. Dat kan leiden tot een verlies van koopkracht doordat de pensioenen niet meegroeien met de prijsstijging of moeten worden gekort. Dit risico wordt als een hoog risico aangemerkt.

Als de duratie van de beleggingen sterk afwijkt van de duratie van de verplichtingen, is er sprake van rentegevoeligheid met een groot effect op de dekkingsgraad van het fonds. Ook dit risico wordt als hoog aangemerkt en wordt nauwlettend gevolgd.

Het fonds mitigeert dit risico door een zekere mate van renteafdekking te realiseren. Deze renteafdekking wordt vormgegeven door te beleggen in liability-driven investmentfondsen (LDI-fondsen) in de eerste helft van 2024 en door te beleggen in een fonds-specifiek matching mandaat dat bestaat uit staatsobligaties, renteswaps, geldmarktfondsen en liquide middelen in de tweede helft van 2024.

In 2022 heeft het fonds een ALM-light studie uitgevoerd. De doelstelling van de ALM-light studie is het onderzoeken van het optimale strategische beleggingsbeleid. Dit betreft het beleggingsbeleid op hoofdlijnen (verhouding zakelijke waarden/vastrentende waarden en renteafdekking). Op basis van dit onderzoek heeft het bestuur in 2023 besloten de strategische renteafdekking te verhogen van 25% naar 50%. Hierdoor is de dekkingsgraad van het fonds dus minder kwetsbaar geworden voor rentedalingen. Dit niveau van renteafdekking is in 2024 gehandhaafd.

Marktrisico

Marktrisico is het risico dat de marktwaarde van de zakelijke waarden verandert. Dit risico wordt als een hoog risico aangemerkt. Het marktrisico van het fonds is een resultante van de gekozen risicohouding en het strategische beleggingsbeleid en sluit aan bij de doelstellingen van het fonds. Het structurele marktrisico wordt beheerst binnen het ALM-proces. Daarin wordt, binnen bepaalde bandbreedtes, een zodanige strategische beleggingsmix vastgesteld dat het marktrisico acceptabel is. Controle op de naleving van deze richtlijnen vindt plaats door de beleggingsadviescommissie op basis van rapportages van de vermogensbeheerder.

Diversificatie van de portefeuille door beleggingen in fondsen en spreiding over meerdere fondsen dempt het marktrisico. Het fonds belegt in meerdere fondsen met regio-spreiding en valuta-spreiding.

Het fonds verwacht voor het marktrisico te worden beloond in de vorm van een extra rendement. Het marktrisico vormt daarmee voor het fonds een belangrijke bron om zijn indexatieambities te kunnen realiseren. Het fonds beheerst het marktrisico doordat het fonds een beleggingsadviescommissie heeft die de markt trackt en het bestuur adviseert, indien gewenst externe consultants raadpleegt en belegt in beleggingsfondsen en niet rechtstreeks in vastgoed, aandelen of complexe producten. Hiernaast past de vermogensbeheerder in principe automatische rebalancing toe zodra een bandbreedte op fondsniveau wordt overschreden. Het bestuur geeft opdracht tot verdere rebalancing na advies van de beleggingsadviescommissie. Daarnaast wordt elke maand de stresstest door het bestuur beoordeeld, waarin de gevolgen voor de dekkingsgraad van grote wijzigingen in marktomstandigheden worden getoond.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico op een verlies dat optreedt als een kredietnemer zijn beloofde betalingen niet kan nakomen. Dit risico vertaalt zich in wijzigende credit spreads en daarmee in wijzigingen van de waarde van beleggingen waarbij sprake is van kredietrisico, zoals bedrijfsobligaties of gestructureerde producten. Dit risico wordt als een beperkt risico aangemerkt, op basis van de bestaande beheersmaatregelen: beperkt collateral, spreiding risico, minimale eisen aan creditrating, afrekening op dagbasis, lage loan-to-value. Het fonds beperkt de risico's verder doordat enerzijds in de matchingportefeuille vooral langlopende staatsobligaties en investment grade bedrijfsobligaties met een hoge credit rating worden aangeschaft en anderzijds bij andere leningen of vorderingen met limieten wordt gewerkt en brede spreiding over debiteuren wordt gezocht. Ook geldt voor staatsobligaties een stop-loss mechanisme, waarbij een (te) sterk oplopende spread tussen het rendement van een staatsobligatie en een vergelijkbare renteswap een signaal afgeeft voor een verhoogd risico. De vermogensbeheerder rapporteert minimaal elk kwartaal over de verschillende aspecten van het kredietrisico.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat liquidatietstekorten optreden door het onvoldoende op elkaar afgestemd zijn van timing en omvang van inkomende en uitgaande kasstromen. Liquiditeitsrisico is ook het risico dat niet binnen een redelijk afzienbare termijn tegen een redelijke prijs gehandeld kan worden. Het liquiditeitsrisico is zeer beperkt, doordat er niet belegd wordt in illiquide beleggingen. Ook wordt per kwartaal een liquiditeitsoverzicht opgesteld. En daarnaast heeft het fonds een stand-by kredietfaciliteit van € 250 duizend waarmee het risico verder wordt beperkt. Daarom wordt dit risico door het fonds als acceptabel beoordeeld.

Concentratierisico

Concentratierisico kan optreden als gevolg van het ontbreken van een adequate spreiding van activa en passiva. Om concentratierisico te beheersen wordt de beleggingsportefeuille van het fonds in hoge mate gediversifieerd.

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat de waarde van beleggingen en verplichtingen verandert als gevolg van veranderingen in valutakoersen. Het fonds belegt ongeveer een derde van zijn middelen in niet-Euro valuta, en loopt daarmee een valutarisico. Besloten is het valutarisico niet af te dekken, vanwege de beheersing door de vermogensbeheerder van de risico's, de verwachte uitmiddeling op lange termijn, het verbonden kostenaspect en de verwachting dat de afdekking van het valutarisico geen extra rendement oplevert. Hierdoor acht het fonds dit risico beperkt: hoewel de kans als aanzienlijk wordt ingeschat, wordt de impact als matig beoordeeld.

Actief beheerisico

Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die door portefeuillemanagers worden ingenomen ten opzichte van de strategische portefeuilles. De mate waarin actief beheer wordt toegepast, bepaalt of dit risico meegenomen dient te worden in de bepaling van het vereist eigen vermogen. Bij het fonds is de mate waarin actief beheer wordt toegepast beperkt.

Verzekeringstechnische risico's

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat voortvloeit uit mogelijke afwijkingen van actuariële inschattingen die worden gebruikt voor de vaststelling van de technische voorzieningen en de hoogte van de premie. Het belangrijkste actuariële risico voor het fonds is het risico van langlevens (het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld wordt verondersteld bij de bepaling van de technische voorzieningen). Het bestuur heeft dit risico als hoog ingeschaald omdat dit risico ertoe kan leiden dat de vermogensopbouw niet toereikend is om aan alle pensioenverplichtingen te kunnen voldoen.

Door toepassing van de meest recente AG-prognosetafel met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen. Nu wordt de AG-prognosetafel 2024 toegepast. De AG-overlevingstabellen worden elke twee jaar geactualiseerd. Aangezien het aantal waarnemingen bij alleen het fonds te beperkt is, zijn voor herijking van de ervaringssterfte cijfers uit het inkomensgerelateerde ervaringssterfmodel van het CBS gebruikt.

Het risico op arbeidsongeschiktheid is niet meer van toepassing op het fonds omdat de regeling per 2014 gesloten is.

Inflatierisico

Inflatierisico is het risico dat de gemiddelde inflatie, die een pensioenfonds op lange termijn verwacht, stijgt. De inflatie kan hierdoor hoger uitkomen dan het beoogde lange termijn rendement. Het fonds zal het beoogde lange termijn rendement op een inflatie van 3% uitrekenen, om meer inzicht te verkrijgen in de effecten hiervan. Het fonds heeft geen specifieke beleggingen die erop zijn gericht dit risico te verkleinen.

Klimaatrisico

Klimaatverandering een ontwikkeling die op lange termijn zowel de maatschappij als ook de financiële opzet van het fonds kan raken omdat bedrijven waarin het fonds belegt gevoelig kunnen zijn voor de klimaatveranderingen.

Veranderingen in wet- en regelgeving kunnen bijvoorbeeld leiden tot waardedalingen van beleggingen in ondernemingen die sterk afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen. Daarnaast kan klimaatverandering zelf leiden tot toenemende schade als gevolg van extreem weer. Het fonds wil klimaatrisico's in de beleggingsportefeuille zo veel mogelijk beperken en houdt hiermee rekening door middel van zijn beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen.

Niet Financiële Risico's

Naast financiële risico's loopt het fonds ook niet-financiële risico's die het behalen van de doelstellingen kunnen bedreigen. Deze risico's kunnen uiteindelijk ook een financiële invloed hebben. De belangrijkste worden hieronder besproken.

Omgevingsrisico

Onder omgevingsrisico wordt verstaan het risico als gevolg van buiten het pensioenfonds komende veranderingen op het gebied van concurrentieverhoudingen, belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat.

Veranderingen in wetgeving kunnen een risico vormen maar de impact zal in vele gevallen niet beperkt zijn tot enkel het fonds maar leiden tot een veranderend pensioenklimaat in geheel Nederland (zoals de verhoging van de pensioenleeftijd). Doordat het fonds een gesloten fonds is, hebben sommige veranderingen in wetgeving een mindere impact.

Eén van de huidige grote omgevingsrisico's voor Nederlandse pensioenfonds is de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Deze transitie brengt grote veranderingen met zich mee in de aard van de regelingen in de processen en IT-systemen voor pensioenadministratie en vermogensbeheer. Hoewel het fonds niet zal invaren in een van de regelingen van het nieuwe pensioenstelsel kan de drukte bij de uitbestedingspartners invloed hebben op de dienstverlening aan het fonds.

Veranderingen in governance (commissies, rapportages naar toezichthouders, toezicht, analyses en studies, met de daar bijbehorende proces- en systeemaanpassingen etc.) trekken relatief een grote wissel op tijd en budget voor een klein gesloten pensioenfonds en vormen daarmee een relatief groot risico. Het bestuur houdt zich, bijgestaan door externe deskundigen, op de hoogte van veranderingen in wet- en regelgeving en zorgt ervoor te voldoen aan de minimale eisen. Vanuit kosten oogpunt, en omdat het fonds relatief klein is, worden prioriteiten, nut en noodzaak wel uitvoerig gewogen. Het risico hiervan wordt als aanzienlijk ingeschat, maar door de inzet van consultants voor uitvoering van een deel van de taken en het actief monitoren van veranderingen door zowel bestuur als bestuursbureau wordt de impact als matig beoordeeld.

Potentiële claims vormen aan de ene kant een relatief groot risico omdat een enkel geval op een klein deelnemersbestand relatief veel impact heeft. Aan de andere kant heeft het pensioenfonds nog nooit een formele klacht ontvangen. Het bestuur en de pensioenadministrateur zijn vroegtijdig betrokken bij eventuele fouten of omissies die optreden. Verder het bestuur draagt het zorg voor heldere documentatie over het besluitvormingsproces en heeft het een kleine afstand tot individuele deelnemers. Ook heeft het fonds een aansprakelijkheidsverzekering.

Het risico op reputatieschade bewaakt het fonds door regelmatig over de actuele situatie te communiceren met deelnemers (nieuwsbrieven, website), door het uitvoeren van het communicatieplan, en door intern toezicht te laten plaatsvinden door een visitatiecommissie.

Het omgevingsrisico wordt door het fonds als een groot risico beoordeeld.

Operationele risico's

Operationeel risico is het risico samenhangend met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting en procesuitvoering. Hierdoor kan onder meer een onjuiste afwikkeling van transacties plaatsvinden, kunnen fouten in de verwerking van gegevens optreden, kan informatie verloren gaan, etc.

Dit risico wordt gemitigeerd door het documenteren van de processen, het identificeren van de bij de uitvoering van die processen optredende risico's evenals van de met het oog daarop getroffen beheersmaatregelen. Ook worden hoge kwaliteitseisen gesteld aan de organisaties die bij de uitvoering zijn betrokken en door de jaarlijkse beoordeling van de door hen uitgevoerde werkzaamheden.

Bij het fonds is geen sprake van structurele gegevensverwerking. Zo doet het fonds zelf geen rechtstreekse betalingen en kunnen deze ook niet door het bestuur verricht worden. Van dubbelfuncties is bij het fonds geen sprake. Verder worden processen regelmatig bijgesteld en verbeterd, ontvangt het jaarlijks een ISAE-verklaring van haar uitvoerders, waarmee tevens kwartaaloverleggen plaatsvinden. Naast de SLA-rapportage en mutatieoverzichten heeft er in 2019 en 2022 een controle plaatsgevonden met betrekking tot de correctheid van de gegevens in de administratie. Bij de overgang naar de nieuwe pensioenadministrateur in 2023 heeft het fonds de beoordeling van de datakwaliteit uit laten voeren door de sleutelfunctiehouder interne audit. Het risico dat de doelmatigheid en doeltreffendheid van het verwerkingsproces wordt beïnvloed, wordt door het fonds als een beperkt risico beoordeeld. Als het fonds in 2025 besluit tot een overgang naar een andere pensioenuitvoerder zal aan datakwaliteit bijzondere aandacht worden gegeven, mede door een dan geplande audit op datakwaliteit door de sleutelfunctiehouder interne audit.

Met de invoering van de AVG-wetgeving heeft het fonds een privacybeleid opgesteld, een privacyverklaring opgenomen op haar website en ook verwerkt in de deelnemerscommunicatie. Privacygevoelige informatie wordt zoveel mogelijk geanonimiseerd. Hiermee voldoet het fonds aan de gestelde vereisten in de wet. Dit risico wordt door het fonds als beperkt beoordeeld.

Uitbestedingsrisico

Uitbestedingsrisico is het risico dat de continuïteit, integriteit, kwaliteit of uitkeringscontinuïteit van de uitbestede werkzaamheden wordt geschaad.

Het uitbestedingsrisico wordt gemitigeerd door de afspraken (kwaliteitseisen) in de uitbestedingsovereenkomsten en de daaraan verbonden servicelevel agreements (SLA's). Monitoring van de uitvoering vindt plaats door het bestuur op basis van door de uitvoerders verstrekte rapportages (waaronder SLA-rapportages, ISAE 3402 type II rapportages en In Control Statements) en regelmatige voortgangsbesprekingen.

Bij uitbesteding voert het fonds een systematische analyse uit van de risico's die samenhangen met de uitbesteding van activiteiten en processen. Per specifieke uitbesteding wordt de risicobeheersing op logische wijze uitgewerkt aan de hand van drie pijlers: kwaliteit, continuïteit en integriteit. Verder heeft het fonds de onderstaande bij de uitvoering van belang zijnde aandachtspunten vastgesteld:

- De doelmatigheid en doeltreffendheid van het verwerkingsproces;
- De bescherming van persoons- en privacygevoelige gegevens;
- Processen ter voorkoming van fraude door werknemers of externen en van samenspanning door werknemers met derden;
- Waarborging van de kwaliteit van de werkzaamheden in overeenstemming met de door het fonds gewenste dan wel aan belanghebbenden toegezegde kwaliteitsniveau;
- De continuïteit van de processen en met name van de pensioenuitkeringen;
- De continuïteit van de IT-systemen;

Het vermogensbeheer van het fonds is uitbesteed aan BNP Paribas. Van BNP heeft het fonds een ISAE 3402 type II rapport ontvangen over 2024. Het rapport heeft betrekking op de controle op de van toepassing zijnde investment management gerelateerde activiteiten. Het rapport richt zich op de controledoelstellingen die relevant zijn voor de financiële verslaglegging door klanten van BNP en haar auditors. Het rapport kent geen bijzondere aandachtspunten. Op basis van deze constatering beoordeelt het fonds het uitbestedingsrisico van BNP Paribas als een laag risico.

Als custodian van het fonds is per 1 januari 2023 Northern Trust aangesteld. Van Northern Trust heeft het fonds over 2024 twee zogenoemde SOC1-rapporten (het Amerikaanse equivalent van een ISAE-3402 rapport) ontvangen, waaruit geen bijzondere bevindingen naar voren komen. Het fonds beoordeelt het uitbestedingsrisico van Northern Trust als een laag risico.

De pensioenadministratie van het fonds is vanaf 1 januari 2023 uitbesteed aan Visma Idella. Het fonds ziet Visma Idella als een partij die pensioenadministratie als een van haar strategische activiteiten beschouwt en aan de algemene continuïteitseisen van het fonds voldoet. Het fonds heeft in 2023 intensief met Visma Idella samengewerkt om de transitie succesvol te laten verlopen. Hoewel de transitie in algemene zin naar wens is verlopen, mede door grote inspanningen van het bestuur, zijn niet alle vooraf gemaakte afspraken volledig afgehandeld en is de planning niet voor alle onderdelen gehaald. Hierdoor hebben er ook in 2024 nog enkele transitiewerkzaamheden plaatsgevonden. Het bestuur constateert dat Visma Idella een grote uitdaging heeft om haar processen en IT-systemen aan te passen in verband met het nieuwe pensioenstelsel en om haar nieuwe klanten te bedienen, en tegelijkertijd bestaande klanten onder het huidige stelsel goed te bedienen. Van Visma Idella heeft het fonds over 2024 ISAE 3000 en ISAE 3402 rapporten ontvangen die zicht richten op software, onderhoud en support respectievelijk pensioenadministratie en uitbetalingen. Er komen in dit rapport geen bijzondere bevindingen naar voren. Alles overziend beoordeelt het bestuur het uitbestedingsrisico van Visma Idella als een beperkt risico maar veel aandacht vragend.

IT-*risico*

Onder IT-*risico* wordt verstaan het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende beveiligd worden ondersteund door de IT-systemen.

De pensioen-, beleggings- en financiële administratie van het fonds zijn volledig ondergebracht bij de pensioenadministrateur en vermogensbeheerder, en vallen dus onder uitbestedingsrisico. Het fonds heeft een IT-beleid opgesteld. Het fonds maakt gebruik van het Microsoft platform OS365 voor documentmanagement, dat professioneel ondersteund wordt. VDX monitort actief websiteversies en past security updates automatisch toe. Er vindt een automatische update plaats van nieuwe versies van de website. Het bestuur heeft geen toegang tot de systemen met deelnemersgegevens, de IT-omgeving voor de pensioenadministratie is volledig uitbesteed aan de administrateur. Het risico op cybercrime en datalekken wordt intern gemitigeerd door de gebruikte platformen. De sleutelfunctiehouder interne audit heeft zijn auditwerkzaamheden in 2024 voornamelijk gericht op het administreren van aanspraken van deelnemers en het toekennen van pensioenuitkeringen aan pensioengerechtigden bij Visma Idella. Het rapport daarover is begin 2025 opgeleverd met als conclusie dat deze processen van voldoende niveau zijn. De in het rapport opgenomen bevindingen zullen door het bestuur worden opgevolgd.

Het fonds beoordeelt het IT-*risico* als een beperkt risico.

Integriteits*risico*

Het integriteits*risico* betreft het risico dat de integriteit van het fonds wordt beïnvloed door niet integere of onethische gedragingen van aan het fonds verbonden personen.

Het fonds heeft een gedragscode die van toepassing is op alle leden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de beleggingsadviescommissie en het bestuursbureau. Daarnaast is een incidentenregeling en een klokkenluidersregeling voor aan het fonds verbonden personen opgesteld. In 2023 heeft het fonds onder begeleiding van een externe deskundige weer een systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) uitgevoerd. Hiermee wordt voor elk risico de kans ingeschat dat het risico zich voordoet (bruto risico) als ook het netto risico rekening houdend met de mitigerende beheermaatregelen. De SIRA in 2024 heeft geen bijzondere constatering opgeleverd. Bestuursleden worden voor aantreding mede op integriteit gescreend door DNB. Het fonds belegt in beleggingsfondsen en niet rechtstreeks in aandelen, waarbij het vermogensbeheer is uitbesteed. Hierdoor is handelen met voorwetenschap niet aan de orde.

Het fonds beoordeelt het integriteits*risico* als een laag risico.

Juridisch *risico*

Juridisch *risico* is het risico samenhangend met veranderingen in en naleving van wet- en regelgeving.

Het fonds wordt in op dit gebied geadviseerd door een externe actuaire en het houdt ook zelf de wijzigingen in wet- en regelgeving bij. Stukken van het fonds worden waar nodig beoordeeld of geëvalueerd door externe deskundigen. Contracten met uitbestedingspartners worden beoordeeld door externe deskundigen.

Het fonds beoordeelt het juridisch *risico* als een laag risico.

Frauderisico

Frauderisico is het risico dat betrokkenen bij het fonds zich bezighouden met opzettelijke misleiding om onrechtmatig voordeel te verkrijgen.

Het frauderisico wordt gemitigeerd doordat bestuursleden en leden van andere fondsorganen geen rechtstreekse betalingen doen en ook geen directe toegang hebben tot bankrekeningen van het fonds. Alle betalingen door de pensioenadministrateur worden gevalideerd. Verder heeft het fonds een gedragscode, een incidenten- en klokkenluidersregeling, en worden incidenten en compliance zaken maandelijks gerapporteerd. Hiernaast dient ieder bestuurslid de nevenfuncties te rapporteren. Met betrekking tot de financiële verslaglegging, vindt er een controle plaats door de actuarissen en accountant.

Het fonds beoordeelt het frauderisico als een laag risico.

13. Verbonden partijen

Transacties met bestuurders

De bezoldiging van de bestuurders wordt nader toegelicht in hoofdstuk 24. Het fonds heeft geen leningen verstrekt aan de (voormalige) bestuurders. Ook heeft de het fonds geen vorderingen op de (voormalige) bestuurders.

Overige transacties met verbonden partijen

Het fonds heeft een uitvoeringsovereenkomst afgesloten met de werkgever ten aanzien van de uitvoering van het pensioenreglement. Hierin zijn de volgende zaken opgenomen; verschuldigde premie, premiebetaling, premiekorting en terugstorting, bijstortingsverplichting, informatieverstrekking, wijzigingen pensioenreglement en voorwaardelijke indexatie. De verschuldigde premie is feitelijk gelijk aan de pensioenuitvoeringskosten, met een opslag van 30% op een aantal van de kostenposten. Bijstorting door of terugbetaling aan de werkgever is vastgesteld in de uitvoeringsovereenkomst, conform de Nederlandse wetgeving. De werkgever verplicht zich om jaarlijks de kosten van het fonds te voldoen en heeft daarnaast een bijstortingsverplichting als de dekkingsgraad lager is dan 100%. In de ABTN is vastgelegd dat als de situatie zich voordoet dat de werkgever de kosten niet meer betaalt, het bestuur het bestaansrecht van het fonds heroverweegt.

14. Premiebijdragen

Per 1 januari 2014 heeft de werkgever de pensioenovereenkomst met de werknemers gewijzigd. De nieuwe overeenkomst vanaf die datum betreft een beschikbare premie-overeenkomst en wordt niet door het fonds uitgevoerd. Hierdoor betreffen de premiebijdragen aan het fonds alleen de vergoeding van uitvoeringskosten van het fonds door de werkgever, inclusief een opslag.

	2024	2023
Premiebijdrage werkgever	698	595

Omdat de premiebijdragen aan het fonds alleen de vergoeding van uitvoeringskosten betreft is er geen sprake van een kostendekkende premie.

15. Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

2024	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten vermogens-beheer	Totaal
Zakelijke waarden	0	6.749	0	6.749
Vastrentende waarden	0	3.024	0	3.024
Derivaten	-1.645	5.001	0	3.356
Kosten vermogensbeheer	0	0	-264	-264
Totaal	-1.645	14.774	-264	12.865

2023	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten vermogens-beheer	Totaal
Zakelijke waarden	0	4.937	0	4.937
Vastrentende waarden	0	7.992	0	7.992
Derivaten	0	0	0	0
Kosten vermogensbeheer	0	0	-243	-243
Totaal	0	12.929	-243	12.686

16. Beleggingsresultaten risico deelnemers

	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten vermogens beheer	Totaal
2024				
Zakelijke waarden	0	262	0	262
Vastrentende waarden	0	-155	0	-155
Totaal	0	106	0	106
2023				
Zakelijke waarden	0	145	0	145
Vastrentende waarden	0	216	0	216
Totaal	0	361	0	361

17. Pensioenuitkeringen

	2024	2023
Ouderdomspensioen	3.674	3.502
Partnerpensioen	339	383
Overige uitkeringen	15	7
Totaal	4.028	3.892

18. Pensioenuitvoeringskosten

	2024	2023
Bestuurskosten	47	61
Bestuursbureau	112	102
Administratiekostenvergoeding	267	225
Actuaris- en advieskosten	93	86
Contributies en toezicht	42	32
IORP	33	36
Accountantskosten	57	42
Overige	0	0
Totaal	651	584

De accountantskosten van BDO Audit & Assurance B.V. betreffen uitsluitend kosten voor controle van de jaarrekening, de verslagstaten en de basisgegevens.

De stijging in de administratiekosten wordt verklaard door een verschuiving in kosten van 2023 naar 2024 van € 25 duizend.

Het beloningsbeleid voldoet aan de wettelijke eisen uit het Besluit Financieel Toetsingskader, de Code Pensioenfondsen en de Principes beheerst beloningsbeleid van AFM en DNB. Bestuursleden, met uitzondering van de voorzitter, leden van het verantwoordingsorgaan en leden van de beleggingsadviescommissie ontvangen geen bezoldiging voor hun fondswerkzaamheden. Leden die niet langer in dienst zijn van AT&T ontvangen een vergoeding van hun reiskosten.

19. Mutatie technische voorzieningen voor risico van het pensioenfonds

	2024	2023
Mutatie technische voorziening pensioenreglement	4.153	5.158

20. Mutatie technische voorzieningen voor risico deelnemers

	2024	2023
Mutatie technische voorziening voor risico deelnemers	-129	361

21. Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het actuariële resultaat van de inkomende en uitgaande waardeoverdrachten.

	2024	2023
Actuarieel resultaat inkomende waardeoverdrachten	0	0
Actuarieel resultaat uitgaande waardeoverdrachten	0	81
Totaal	0	81

22. Aantal personeelsleden

Het pensioenfonds heeft geen werknemers.

23. Vestigingsplaats

Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland, statutair gevestigd in Den Haag is opgericht op 28-06-1999. Het pensioenfonds is feitelijk gevestigd aan de Wilhelmina van Pruisenweg 104 te Den Haag.

24. Bezoldiging bestuurders en leden verantwoordingsorgaan

Vijf van de zes bestuurders en de leden van het verantwoordingsorgaan zijn onbezoldigd, hun bezoldiging door het fonds bedraagt dus € 0 (2023: €0). Eén bestuurder wordt door het pensioenfonds bezoldigd, maar ingevolge artikel 2:383, wordt dit niet toegelicht.

25. Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn, evenals vorig jaar, vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting

26. Gebeurtenissen na balansdatum

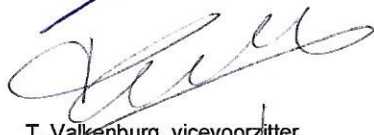
In februari 2025 heeft het fonds van haar pensioenadministrateur het bericht gekregen dat de uitkeringsspecificatie van vier pensioengerechtigden naar het verkeerde postadres zijn gestuurd. Hierdoor zijn mogelijk persoonlijke gegevens van deze vier deelnemers door derden ingezien. Het fonds heeft vervolgens een melding datalek bij de Autoriteit Persoonsgegevens gedaan. Het fonds is ook in overleg met de pensioenadministrateur om deze fouten in de toekomst te voorkomen.

Er zijn geen andere bijzondere gebeurtenissen na balansdatum.

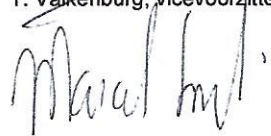
Den Haag, 23 mei 2025

E. van der Plas, voorzitter

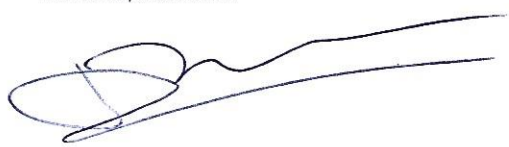
T. Valkenburg, vicevoorzitter

M. Smits, bestuurder

W. Loots, secretaris

B. Bongenaar, vicesecretaris

Overige gegevens

Statutaire regeling over de bestemming van het saldo van baten en lasten

In de statuten van het pensioenfonds is de volgende bepaling opgenomen ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten: Voor zover de middelen van het fonds niet worden gebruikt ter voldoening van premies of koopsommen voor overeenkomsten van verzekeringen die het fonds ter dekking van de pensioenaanspraken gesloten heeft, zal het bestuur deze middelen beleggen. De belegging moet op solide wijze geschieden.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland te 's Gravenhage is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2024.

Onafhankelijkheid

Als waarmakend actuaire ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 793.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 39.650 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amsterdam,

drs. Pieter Heesterbeek AAG

verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2024 van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland op 31 december 2024 en van het saldo van baten en lasten over 2024 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2024;
2. de staat van baten en lasten over 2024; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 838.000. De materialiteit is gebaseerd op 0,5% van het pensioenvermogen, zijnde het totaal van de technische voorzieningen en reserves.

Het pensioenvermogen en de dekkingsgraad van het pensioenfonds en de mogelijkheid om aan de verplichtingen naar haar deelnemers te voldoen, zijn belangrijke indicatoren voor de gebruiker van de jaarrekening. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 41.000 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Controleaanpak continuïteit

Pensioenfondsden zijn op grond van de wetgeving gehouden om een adequate vermogensdekking (het vereist eigen vermogen) aan te houden. Het vereist eigen vermogen wordt op basis van het financieel toetsingskader bepaald. Als de beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds lager is dan het vereist eigen vermogen, moet een herstelplan worden opgesteld waaruit blijkt hoe het fonds het eigen vermogen op het vereiste niveau brengt. Als het fonds niet kan voldoen aan het herstel zullen aanvullende maatregelen moeten worden getroffen. Daar waar nodig zullen de rechten van de (gewezen) deelnemers moeten worden aangepast zodat weer aan het vereist eigen vermogen wordt voldaan.

Zoals opgenomen op pagina 46 in de jaarrekening is het aanwezig eigen vermogen hoger dan het vereist eigen vermogen. De beleidsdekkingsgraad bedraagt ultimo 2024 122,3%.

Op pagina 27 van het jaarverslag besteedt het bestuur aandacht aan de toekomst van het pensioenfonds. Het bestuur heeft op pagina 40 van de jaarrekening toegelicht, dat de jaarrekening is opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de activiteiten van het pensioenfonds.

Onze werkzaamheden om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te evalueren omvatten onder andere:

- ▶ het verkrijgen van controle-informatie over het continuïteitsrisico en de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling bij de vaststelling van bedragen en in de financiële overzichten opgenomen toelichtingen;
- ▶ overwegen of de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur alle relevante elementen bevat en consistent is met onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole. Wij hebben hierbij onder andere aandacht besteed aan de bepaling van het vereist eigen vermogen en de dekkingsgraden;
- ▶ het nagaan of het bestuur gebeurtenissen of omstandigheden heeft geïdentificeerd die gereede twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van het pensioenfonds om haar continuïteit te handhaven (hierna: continuïteitsrisico's);
- ▶ overwegen of actuariële ontwikkelingen (inclusief de voorzienbare trend in overlevingskansen) en de ontwikkelingen op financiële markten (inclusief ontwikkeling in de rentetermijnstructuur) aanleiding geven tot een continuïteitsrisico;
- ▶ het inwinnen van inlichtingen bij het bestuur over haar kennis van continuïteitsrisico's na de periode van de door het bestuur verrichte continuïteitsbeoordeling;
- ▶ het inspecteren van correspondentie met relevante toezichthoudende instanties;
- ▶ bespreken met het bestuur wat de impact is van de Wet Toekomst Pensioenen op het pensioenfonds.

De financiële positie van het pensioenfonds en de wettelijke mogelijkheid om onder bepaalde omstandigheden de pensioenverplichtingen te kunnen aanpassen zijn een belangrijk onderdeel van bovenstaande evaluatie.

Onze controlewerkzaamheden hebben geen indicaties opgeleverd dat de continuïteitsveronderstelling van het bestuur niet passend is en hebben niet geleid tot identificatie van continuïteitsrisico's.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg zijn van fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het pensioenfonds en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop het verantwoordingsorgaan toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij verwijzen naar pagina 25 van het jaarverslag, waarin het bestuur haar frauderisicoanalyse heeft opgenomen.

Wij hebben de opzet en bestaan van de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem geëvalueerd waaronder bijvoorbeeld de gedragscode, klokkenluidersregeling en de klachten- en geschillenregeling en in het bijzonder de frauderisicoanalyse (onderdeel van de SIRA). Voor zover wij noodzakelijk achten hebben wij de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur.

Uit onze werkzaamheden volgden geen signalen of vermoedens van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

WAARDERING VAN DE TECHNISCHE VOORZIENINGEN

Beschrijving:	Vanwege het schattingselement in het bepalen van de grondslagen voor de berekening van de technische voorzieningen, de omvang van de technische voorzieningen en de impact van de technische voorzieningen op de beleidsdekkingsgraad en daarmee op de besluitvorming onderkennen wij een frauderisico ten aanzien van de waardering van de technische voorzieningen.
Onze controleaanpak:	Dit frauderisico is tevens een van de kernpunten van onze controle. Daarom verwijzen wij naar het kernpunt 'Schattingen in de waardering van de technische voorzieningen'.

BELEGGINGSRESULTATEN

Beschrijving:	Op grond van onze beroepsregels gaan wij uit van een verondersteld frauderisico ten aanzien van de opbrengstverantwoording. Op basis van onze risicoanalyse onderkennen wij een frauderisico ten aanzien van de opbrengstverantwoording in de niet-routinematige/handmatige journaalboekingen in de opbrengstverantwoording van de beleggingsresultaten.
Onze controleaanpak:	Wij hebben, vanuit de memoriaalboekingen, eerst de boekingen met betrekking tot reguliere, periodieke, beleggingsopbrengsten aangesloten met de door de vermogensbeheerder verantwoorde beleggingsopbrengsten. Voor de resterende, en dus niet-routinematige/handmatige journaalposten, hebben wij per journaalpost de juistheid van de journaalpost vastgesteld aan de hand van de onderliggende brondocumentatie.

DOORBREKEN VAN DE INTERNE BEHEERSING DOOR HET BESTUUR

Beschrijving:	Bij onze controlewerkzaamheden hebben we aandacht besteed aan het risico dat het bestuur de interne beheersingsmaatregelen doorbreekt, inclusief een evaluatie van aanwijzingen van mogelijke oneigenlijke beïnvloeding door het bestuur, hetgeen een risico op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening als gevolg van fraude kan betekenen. Op basis van onze risicoanalyse hebben wij vastgesteld op welke manieren het bestuur de aanwezige interne beheersing kan doorbreken. Wij zien het risico op het doorbreken van de interne beheersing in het doorvoeren van handmatige journaalboekingen en in het vaststellen van de te hanteren veronderstellingen voor de berekening van de technische voorziening.
Onze controleaanpak:	Wij hebben specifieke werkzaamheden uitgevoerd, zijnde data-analyses op de grootboekmutaties, inclusief de memoriaalboekingen en de werkzaamheden zoals in de kernpunten beschreven. Daarnaast hebben wij de rapportages van de sleutelfunctionarissen (actuarieel, risicobeheer, interne audit) doorgenomen. Hieruit hebben wij geen indicaties op het doorbreken van de interne beheersing en hieruit volgende afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of non-compliance geconstateerd. Ten aanzien van het vaststellen van de te hanteren veronderstellingen voor de berekening van de technische voorziening verwijzen wij naar de sectie 'kernpunten van onze controle' in onze verklaring.

Controleaanpak niet-naleven van wet- en regelgeving

Wij hebben de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening. Onze inschatting en de daarop volgende controlewerkzaamheden zijn in lijn met NBA-handreiking 1144 'Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de interne auditor en de externe accountant bij pensioenfondsen' en onze ervaring in de sector. Deze werkzaamheden bestaan uit: afstemming met het bestuur, het lezen van notulen en het kennisnemen van rapporten van de compliance officer en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen. Wij hebben verder kennis genomen van correspondentie met toezichthouders en zijn alert geweest op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle. Ten slotte hebben wij schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controlewerkzaamheden leidden niet tot aanwijzingen en/of andere redelijke vermoedens van niet-nakomen van wet- en regelgeving die van materieel belang zijn voor onze controle.

Reikwijdte

Uitbesteding van processen aan dienstverleners

Het pensioenfonds heeft het beheer van beleggingen uitbesteed aan BNP Paribas Asset Management (hierna: 'vermogensbeheerder'). De pensioenadministratie is uitbesteed aan Visma Idella (hierna 'pensioenuitvoeringsorganisatie'). De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door de vermogensbeheerder en informatie over de technische voorzieningen en pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door de pensioenuitvoeringsorganisatie.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van het pensioenfonds. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor het pensioenfonds relevante interne beheersingsmaatregelen van de dienstverleners in de specifiek daarvoor opgestelde (ISAE-3402 Type II)-rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen, beoordelen van de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2024 en het beoordelen van de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan de dienstverleners.

Wij hebben gegevensgerichte werkzaamheden verricht op onder andere de beleggingsopbrengsten en uitkeringen. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen de

beleggingen, beleggingsstromen, mutaties in de pensioenadministratie en uitkeringen gecontroleerd aan de hand van brondocumentatie bij het pensioenfonds.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede processen en de aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemersgegevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de technische voorzieningen en uitkeringen verkregen.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

SCHATTINGEN IN DE WAARDERING VAN DE TECHNISCHE VOORZIENINGEN

Beschrijving:	De technische voorzieningen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds. De waardering van de technische voorziening komt tot stand op basis van een berekening van aanspraakgegevens van deelnemers en belangrijke schattingen. De technische voorzieningen worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen, zoals de door De Nederlandsche Bank ('DNB') gepubliceerde rentetermijnstructuur, kostenopslagen en de door het Actuarieel Genootschap (AG) gepubliceerde levensverwachtingen (tafels). Deze tafels worden gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij het pensioenfonds. De waarderingsgrondslagen voor de technische voorzieningen zijn beschreven in het hoofdstuk 'Grondslagen voor de waardering van activa en passiva' op pagina 40 van de jaarrekening. In verband met de complexe berekening en de significante schattingselementen is deze post een kernpunt voor onze controle.
Onze controleaanpak:	Wij hebben de aan de voorziening ten grondslag liggende basisgegevens gecontroleerd, rekening houdend met NBA-handreiking 1120: 'Gebruikmaken van de werkzaamheden van de certificerend actuaris bij de controle van de jaarrekening en staten van pensioenfonds'. Bij deze basisgegevens hebben wij een goedkeurende controleverklaring verstrekt. Verder hebben wij de toereikendheid van de technische voorzieningen beoordeeld door het toetsen van de door het bestuur gehanteerde uitgangspunten. Dit hebben wij onder andere gedaan door het beoordelen van de gehanteerde rekenrente, overlevingstafel, ervaringssterfte en kostenopslagen. Als onderdeel van onze werkzaamheden hebben wij eveneens de competentie, capaciteiten en objectiviteit van de door het bestuur ingeschakelde certificerend actuaris beoordeeld.

	Wij hebben bij de controle van de juistheid en toereikendheid van de technische voorzieningen gebruik gemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van het pensioenfonds. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruik gemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2024. Hierbij hebben wij de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen, alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen beoordeeld en besproken met de certificerend actuaris. De gehanteerde grondslagen en veronderstellingen, zoals vermeld op pagina 42 van de jaarrekening en de hierbij behorende toelichtingen op pagina 47 en 48 hebben wij getoetst aan de hand van de vereisten van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.
--	--

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- ▶ het meerjarenoverzicht van kerncijfers en kengetallen;
- ▶ het verslag van het bestuur;
- ▶ het verslag visitatiecommissie;
- ▶ de reactie van het bestuur op het verslag visitatiecommissie
- ▶ het verslag verantwoordingsorgaan;
- ▶ de reactie van het bestuur op het verslag verantwoordingsorgaan;
- ▶ de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- ▶ met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- ▶ alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door het bestuur benoemd als accountant van Stichting Pensioenfonds AT&T Nederland vanaf de controle van het boekjaar 2014 en zijn sinds dat boekjaar tot nu toe de externe accountant.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan het pensioenfonds haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude en fouten ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds;
- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- ▶ het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat het pensioenfonds haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- ▶ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- ▶ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amstelveen, 23 mei 2025

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

W.J.P. Hoeve RA